

4° Diff. 3502. 17.
**PHILOSOPHUS
RESOLUTUS** 5

Contra
**PRINCIPIA SCOTISTICA,
ET
RECENTIORISTICA,
In Causa Efficiente**

*Fundamentaliter Thomisticè Expensus,
Nec non*
**PRO DISPUTATIONE FINALI
CENSURÆ PUBLICÆ SUBJECTUS
IN STUDIO OBERNALTACHENSI
PRÆSIDE**

**P. JOANNE EVANGELISTA SCHI-
FERL,** ejusdem loci Benedictino, ac p. t.
Philosophiæ Professore :

Biblioth. **PROPUGNANTIBUS** *Obernalt.*
**R. R. R. R. ac Doctissimis Fratribus
JOACHIMO PARIDUS, & BERNARDO
MAISTER,** ad eandem Quercum Veterem
Professis, & Philosophiæ Candidatis.

Anno M. DCC. XXXI. Mense Die
RATISBONÆ, Typis JOANNIS BAPTISTÆ LANG, Episcopal.
Ratisbonensis Typographi.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

REVERENDISSIMO
^{AC}
PERILLUSTRI
DOMINO, DOMINO
FRANCISCO
JOACHIMO

de Schmidt,
Domino ab Altenstatt, & Höchenkir-
chen, SS. Theologiæ Doctori,
Cathedralis Ecclesiæ Ratisbonensis Canonico,
& Capitulari Actuali,

Ibidemque
Reverendissimi Consistorij
CONSILIARIO ac DIRECTORI,

^{Nec non}
Serenissimi S. R. I. Principis, & Episcopi Fri-
singenfis, ac Ratisbonensis

VICARIO GENERALI:

Domino Domino, Mœcenati,
Ac Patrono Suo
Perquàm Gratiofo Observandissimo.

REVERENDISSIME,
^{AC}
 PERILLUSTRIS
 DOMINE, DOMINE!

Sistit Cursum, mea Philosophia!
 & in TE, velut in affectuum meo-
 rum Centro cupit quiescere, qua-
 ter felicissima, si perquam gra-
 tiosis dignata fuerit aspectibus. Sacrum qui-
 dem inter & saxum hæreo, dum præsentis pa-
 gellas ad abyssalem Scientiarum Tuarum Tho-
 lum appendere cogito, non Tua dejectus Al-
 titu-

DEDICATIO.

titudine, utpote quæ suavissima est temperata comitate, sed mea prostratus audacia, qua tenuem hunc laborum meorum fructum gustandum Tibi offero, tantillum præsumens *Tanto* dedicare. Nihilominus, quia Diis etiam gratitudo placet, & summis quoque Cordi est conatus infimorum; ideò in ausus, se se generosos erigit affectus meus, *Tuòque Nomini, perquam Gratiofo*, ex asse inscribit unà cum *Philosophia præsentem Philosophum Resolutum*; non enim decet, hunc meum Philosophum in lucem prodire publicam, nisi faventissimis sub *Auspiciis Philosophi*, qualem Te, litteratus adorat *Orbis Maximi*.

Accipe proin REVERENDISSIME ET PERILLUSTRIS DOMINE partum meum, & quem natura sua facit exiguum, Tu *magnum* effice beneficio acceptantis. De cætero scio equidem, alios Thesium suarum Patronos honorificis demereri Titulis, gloriosis condecorare laudum encomiis; ego autem non sic, haud ignorans, velle quidem PERILLUSTREM

APPROBATIO PRIMA.

Non sine singulari animi propensione, mentisque voluptate ex Commissione gratiose mihi data perlegi opus hocce Philosophicum ab Admod. Rev. Eximio ac Clarissimo P. JOANNE EVANGELISTA SCHIFERL, in celeberrimo & antiquissimo Monasterio Ord. S. P. BENEDICTI ad Quercum superiorem Professore indefesso studio elaboratum, in quo Præclarissimus Auctor Theses Philosophicas de causa efficiente juxta inconcussa Doctoris Angelici D. Thomæ Aquinatis Dogmata, brevi stylo, grata facundia non tantum exhibet, sed & tam erudita, captuque facili brevitate ac soliditate enucleat, ut earum expositio cum gustu & fructu nescientibus fiat cognita, & scientibus minimè sit odiosa, insuperq; objectiones tam solidè ac fundatè enervat, ut opus istud vero Doctrinæ D. Thomæ amatori pro solido planè fundamento apprimè servire queat. Opus igitur hoc, sicut omnibus veritatem Thomisticam inquirentibus utilissimum fore, ita & prelo ac luce publica dignissimum judico. Datum Ratisbonæ in Conventu ad S. Blasium S. Ordinis Prædicatorum. 17. Julii 1731.

P. THOMAS SCHIFERL Ord. Prædicatorum
in præfato Conventu SS. Theol. Lector Ordinarius.

AP-

APPROBATIO SECUNDA.

THeses præsentes *De Causa Efficiente creata, & increata* ab Admod. Reverend. Religiosissimo, & Eximio P. JOANNE EVANGELISTA SCHIFERL, A.A. LL. ac Philosophiæ Professore domestico, Collega meo Colendissimo, indefesso studio, & clara methodo combinatæ, sicut per omnia conformes sunt Doctrinæ Peripathetico - Thomisticæ, ità omni jure sibi vendicant commendationem, merenturque publicam lucem. Sic censet ex speciali Commissione Reverendissimi Abbatis. Die 14. Julii Anno 1731.

P. JOANNES BAPTISTA
HAUSINGER SS. Theolog. Pro-
fessor Domesticus.

APPROBATIO TERTIA.

PRincipia genuinè Thomistica, si quis ignoret, *Resolutum hunc Philosophum* revolvere non moretur, ut vel sic clarissimè dilucidatus tam sine omni periculo fidei, aut bonorum morum, quàm sine omni alia hæsitazione doctrinam hanc verè Angelicam capere, eam ut talem fateri, & eidem inconcussè adhærere valeat. Ità censet

P. RUPERTUS ERNST
olim Philosophiæ Professor.

AD LECTOREM PHILOSOPHUM.

TRina jam vice in Thesibus meis publicis contra Doctissimos Scotistas, & Celeberrimos RRes. Scholastico accingor certamini, ac in Arenam litterariam non invitus descendo, nunquam indicturus bella, sed semper descendo Angelo pacis Comite; bella nolo, pacem volo! quid ergò *contra principia Scotistica, & Recentioristica* scribo? expedite respondeo, ut ostendam, *Thomistas quoque esse fundamentales*, quod mihi aliquando negatum à Patrono quodam Scholæ extraneæ. Cæterùm Theses præsentēs *Philosophum resolutum* appello, tum quia exponuntur in iis Controversiæ Philosophicæ per *Resolutiones*, tum quia *resolutè*, & defalcatis ambagibus tractant materiam, quam discutiunt; planè satiùs esse puto, citò tangere difficultatem, quàm sine necessitate diu hærrere in superficie, & non, nisi per cancellos prospectare ad ea, quæ sunt momenti maximi. Porro impræsentiarum disputo duntaxat de *Causa Efficiente*, non, quòd Causa efficiens sola sit disputabilis (imò verò Philosophia universa subiacet Disputarioni) sed, quia plura proponere disputanda, fuga temporis non permittit, subjicio tamen Certamini Scholastico *Causam Efficientem*, eò libentiùs, quò uberiores propinat materiam disputandi, tanquàm illa, quæ *Characteribus Thomisticis* plena est, quæque præ reliquis continet pulcherrimam æquè, ac Celebratissimam sententiam de *Premotione Physica*. Igitur pace omnium Philosophorum de Causa efficiente disputaturus Cathedram ascendo, dùmque aliis benè volo, ab aliis mihi favori exopto. Lector benevole vale!

DISPUTATIO UNICA DE CAUSA EFFICIENTE.

Causa efficiens non solum dignitate
Causarum omnium Princeps est, sed etiam
utilitate, ac necessitate singulas ferme tanto an-
tecedit intervallo, quanto infinitum majoritate
excedit finitum: hæc enim est, cujus notitia Phi-
losophos facit, & cujus ignorantia ex Philoso-
phis facit non Philosophos. Ergo de Causa Efficiente

ARTICULUS I.

De Causa Efficiente Creatâ Principali.

NOlo esse longior in pertra-
ctanda præsentî materia;
odio enim mihi est fasti-
diosa prolixitas, nec quidquam
pati possum minus, quàm fractis
limitibus multum saltare extra

rhombum. Proin, ut *resolutus*
sim, Causam efficientem divido
in *Principalem*, *Instrumentalem*, &
Principalissimam, seu *Primam*; Ar-
ticulos dispertior in §. §. quare
sine mora sit.

Quid sit Causa Efficiens.

Not. I. Nomen causæ latè posse sumi & strictissimè. 1mo. Modo accipitur pro principio quodam, à quo aliud procedit qualitercunque; sic Causa diei Aurora est, Causa corporis naturalis privatio; in hoc sensu intelligendus est Aristoteles, dum causam convertit cum principio; in hoc quoque sensu (ut testatur Cardinalis Bessarion) Patres Græci causam admiserunt in divinis. Altero modo nomine causæ venit sola causa efficiens, utpote quæ & inter reliquas principatum tenet, & cui quasi per Anthonomasiam convenit causare. Nos causam ut sic nec primo nec 2do Modo accipimus, sed modo quodam medio pro tali principio, cui verè competit, influere in aliud, & facere effectum dependentem à se. In qua acceptione causa ut sic est principium per se influens esse in aliud, sive: est id, ad quod sequitur esse alterius. Ita D. Th. Q. 10. de pot. Art. 1. ad 3.

Dicitur I. Causa esse principium, per quod genericè convenit cum aliis, quæ principia sunt, sed non causa, sic initiale punctum lineæ principium quidem est, sed non causa.

Dicitur 2dò. Per se, quæ particulæ excludunt causas per accidens, ut sunt fortuna, & casus.

Dicitur 3tò. Influens esse, per quod insinuatur, ad rationem causæ Physicæ indispensabiliter requiri, verum ac realem influxum in effectum, realemque ac physicam hujus ab illa dependentiam, etiam quoad essentiam & naturam. Hinc à ratione Causæ in rigore repellimus conditiones, sine quibus non, hæ enim, quamvis exigantur ad productionem effectus, non tamen sua virtute realiter influunt, nec sibi assimilant effectum, sed præcisè faciunt influere causam; sicut approximatō non influit in Combustionem sed facit præcisè stupam v. g. comburi ab igne.

Repellimus iterum à ratione causæ privationem, quæ pariter, cum sit non Ens, non habet influxum positivum; & deinde, si influeret simpliciter, non tamen influeret in esse rei, sed tantum in fieri.

Dicitur 4tò. in aliud, ad significandum, causam & causatum debere omninò realiter, & secundum essentias, seu específicas seu nu-

numericas distingui ; sciendum enim est, per *Ly aliud*, tanquam informe & neutrum ex mente D. Th. 1. p. q. 31. art. 2. ad 4. exprimi ipsam essentiam & naturam, sicut per *Ly alius* denotatur Persona: Unde in divinis verum quidem est, dari alium & alium, propter pluralitatem Personarum, falsum autem, & hæreticum, dari aliud & aliud, propter identitatem ac unitatem naturæ. A primo igitur ad ultimum, realis influxus, realis item dependentia & distinctio, etiam essentiarum, Causæ & effectus, istæ sunt potissimæ Conditiones ad rationem causæ physice requisitæ.

Not. 2da. Rectè divinasse Ciceronem L. 2. de Divin. nihil esse adeò ridiculum, & absurdum, quod suos non habeat assertores, & patronos. Absurdum planè est, omnem negare causam efficientem, & tamen in divinis eam negare audent Athei, in creatis illam negârunt olim quidam ex Phylosophis. Atheos Theologis relinquimus, nos Phylosophos refutamus, eosque quasi ab inferis resuscitados, ac secundo vi-ventes acriter convenimus.

Unde quærimus ex Adversariis, an vivant, & an habeant intellectum, & sensum? si non vivunt, neque intellectu, aut sensu præditi sunt; non possunt negare exi-

stentiam causæ efficientis in Creatis; si autem vivunt & intellectu pollent, ac sensu, infero ego; ergò datur Causa efficiens in creatis. *Probo illatum*: Vita est motus vitalis, causatus à principio intrinseco: Ergò ubi est vita, ibi est principium intrinsecum causans motum vitalem. *Subsumo*: sed principium causans motum vitalem est causa efficiens: ergò ubi est vita, est causa efficiens: ergò si Philosophi vivunt, datur causa efficiens in creatis. Deinde, si habent intellectum & sensum, vel aliquandò actu intelligunt, & sentiunt, vel non? si non: ergò potentia intellectiva & sensitiva in ipsis est frustanea; quia frustra est potentia, quæ nunquam exit in actum. Si intelligunt, & sentiunt: ergò datur causa efficiens in creatis, sensus enim sensationem efficit, intellectus effectivè causat intellectionem. Ecce! quàm ridiculum sit, negare causam efficientem in creatis! Quia tamen nemo condemnandus est indictâ causâ, ideò etiam rationes contrarias audiamus. *Quem in finem*

Not. 3ta. Esse aliquod argumentum, quod leviori cerebro persuadere posset negationem causæ efficientis in creatis. Est autem hoc: Vel Deus omnia efficit, vel non? si non, derogatur

Omnipotentia divina, cujus causalitas se extendit ad omnia. Si ita: ergo DEUS vel efficit omnia efficientia adæquata, vel inadæquata? si posterius, derogatur iterum perfectioni Divinae; si prius: ergo superfluit omnis alia causa efficiens: ergo non datur causa efficiens in Creatis; *Resp.* Deum omnia efficere efficientia etiam adæquatâ, sed sui Ordinis, sc. agentis sui. Unde non sequitur, causam efficientem alterius Ordinis esse superfluam, sicut superflua non est causa instrumentalis in præsentia causæ principalis. Immo in productione effectus causa inferioris Ordinis necessaria est, ut manifestetur perfectio causæ supremæ, quæ non tantum participabilis est in linea essendi, sed etiam operandi, & quæ non solum necessitetur ad agendum se solâ, sed liberè, quamvis non ex indigentia, etiam possit in causando admittere Consortem. In quo casu (præcludo aliud effugium) omnino adhuc verum manet, effectum essentialiter à sola causa prima dependere; quia à causa secunda dependebit quidem quoad essentiam, sed non essentialiter; Cum ejus essentia simpliciter haberi possit sine omni influxu causæ secundæ:

Instant adversarii: Angelus non potest producere alium Angelum;

ergo nec alia causa creata imperfectior alium effectum: ergo non datur causa efficiens in creatis.

Resp. Neg. Conseq. Disparitas est, quod Angelus utpote carens materiâ produci debeat creativè, quod nulla creatura potest, alii autem effectus Creati produci possint generativè, quod non est ultra vires creaturæ, & ista pro adversariis. Nunc pro quidditate causæ efficientis sit

Resolutio: Causa efficiens est principium, à quo primò incipit motus. Ità Aristoteles h. c. 3. t. 29.

Dicitur imò. Est principium, in quo causa efficiens genericè convenit cum omni aliâ causâ, sicut etiam cum privatione, nam & privatio est principium.

Dicitur 2dò. A quò, per quod intelligi datur modus causandi proprius causæ efficientis; quemadmodum enim causa materialis est id, ex quo, causa formalis id, per quod, & causa finalis id, propter quod, ita causa efficiens est principium, à quo, procedit effectus.

Dicitur 3tiò. Imò incipit motus non ordine intentionis, sic enim omnium primò movet causa finalis, sed ordine executionis, nam in exercitio executionis, facta comparatione causarum inter se, nulla agit, nisi agat efficiens; non causa materialis, quia huic nulla competit activitas; non causa formalis,

malis, quia hæc non potest producere se ipsam; atqui forma est producenda; non etiam causa finalis; quia finis in executione causa non est, sed effectus: ergo causa efficiens Ordine executionis prima est, quæ agat. Ergo ab ipsa primò incipit motus.

Dictum est notanter, Causam efficientem esse *imam, facta comparatione causarum inter se*; quia, sine aliqua comparatione, quælibet causa in suo genere prima est.

Ais: Tradita definitio adæquatè convenit naturæ, & nullatenus causæ efficienti: ergo ex duplici capite mala est.

Ant. Prob. In primis convenit naturæ; quia natura omninò est primum principium motûs juxta suam definitionem; deinde non convenit causæ efficienti; quia non convenit causæ efficienti creanti; cùm hæc, utpote immobilis, non sit principium motûs, specialiter cùm creatio motus non sit; iterùm non convenit causæ efficienti creatæ, nec principali, nec instrumentali; à neutra enim primò procedit motus, sed duntaxat secundò illa enim movet ut mota à Deo, hæc ut mota à causa principali.

Resp. Neg. ant. quoad utramque partem; ad probationem *Dist. 1. membrum*, natura est principium

externum motûs externi, *Neg. ant.* Natura est principium internum motus itidem extranei, *Conc. ant.* vel aliter: Natura est principium motûs *ut quo*, *Conc. ant.* est principium *ut quod* *Neg. ant.* & *conseq.* Atqui causa efficiens est etiam principium externum, & *ut quod*, motûs externi; item causa efficiens est principium primum *comparatè* ad alias causas, natura est principium *absolutè* primum; ecce! quanta sit differentia inter naturam & causam efficientem! Ad primam partem secundi membri dico, vel causam creantem ab Aristotele non esse agnitam, adeoque nec definitam, ut quidam volunt, vel *Ly motus* in definitione debere sumi latè pro mutatione, seu productione rei, sicque definitionem convenire etiam causæ creanti. *Ad partem secundam*, ajo, tam à causâ principali creata, quàm ab instrumentali primò procedere motum, facta comparatione ad alias causas, quamvis non ità, si causa principalis comparatur ad causam primam, instrumentalis verò ad causam suam principalem: Immò causa instrumentalis tantùm reductivè pertinet ad causam efficientem: ergo non debet adeò accuratè participare definitionem. Interim plùs *ultrà sit.*

*Quodnam sit principium Quo tam radicale,
quàm formale causa efficientis?*

Not. Causam efficientem sua virtute causare tam substantias, quàm accidentia; sic ignis & alium ignem producit, & calorem: quæritur jam, quænam istorum effectuum prima sit Radix, quòdque principium immediatum, comparatè tam ad substantiam, quàm ad accidentia? Circa quod inprimis certum mihi est, compositum, seu, potius suppositum esse principium quod agendi; nam juxtà commune procaricon: *Actiones sunt suppositorum.* Secundo certum mihi est, materiam primam nullum esse actionis principium, quia in tantum aliquid est activum, in quantum est in actu; Cùm ergò materia prima nullatenus sit in actu (ut fusè deduxi in meis Thesibus de materia prima ut pura potentia) nullum quòque erit actionis principium. Certum mihi est 3.tiò neque ex-neque subsistentiam esse quoddam agendi principium. Ratio est; quia unicum munus ex- & subsistentiæ est reddere compositum existens & Alteri incommunicabile; atqui ratio existentis & incommunicabilis non proveniunt à principiis agendi: ergò ex- & subsistentia non

sunt principia agendi. Hæc mihi certa sunt! quare ulterius investigo, & dico *Resolutio 1.ma* forma substantialis est principium agendi quo radicale causæ efficientis, in productione tam substantiæ quàm accidentis. Ità Schola angelica.

Prob. 1.mò. Auth. Arist. 2. de An. T. 24. animam definientis, quòd sit id, quo vivimus, sentimus, & intelligimus primò; Atqui anima est forma substantialis, & vivere, sentire, ac intelligere, exercitè sunt accidentia: ergò forma substantialis est id, quò primò sunt accidentia; ergò est principium quo radicale in productione accidentium.

Prob. 2dò. Auth. D. Th. qui 1. p. q. 77. art. 1. ad 4. ita habet: *Forma substantialis est primum* (ergò radicale) *actionis* (ergò substantiæ, vel accidentis productivæ) *principium* (non ut quod, hoc enim esse debet ens completum, seu suppositum: ergò ut quo) *sed non proximum*: ergò iterum remotum, & radicale.

Prob. 3.tiò ratione: Quod est principium radicale essendi, est etiam principium radicale agendi seu operandi; Operari enim sequitur

tur adesse; Atqui forma substantialis est principium radicale effendi; quid enim dat existentiam composito, si non forma? ergò etiam forma substantialis est principium radicale agendi, seu operandi; non ùt quod: ergò est principium ùt quo.

Confirm. Prima potentia est supposito prima Radix patiendi, seu recipiendi: ergò etiam primus actus est supposito prima Radix agendi; *subsumo* atqui forma substantialis est primus actus, & quidem definitivè: ergò forma substantialis est supposito prima Radix, adeóque principium radicale, agendi: ergò forma substantialis est supposito, ex consequenti causæ efficienti, principium agendi quo radicale, tam in productione substantiæ, quàm accidentis. Sed

Dicis: Principium accidentis non potest esse extra lineam accidentis; atqui forma substantialis est extra lineam accidentis: ergò forma substantialis non potest esse principium accidentis.

Resp. Dist. maj. Principium formale, & proximum accidentis, non potest esse extra lineam accidentis *Conc. maj.* principium radicale, & remotum *neg. maj.* & sic distincta minore *neg. conseq.* Rationem primi statim dabo §. sequenti; Ratio secundi est: quia accidens eminenter continetur in

substantia, tanquam ens inferius in superiori: ergò substantia poterit esse radicale principium accidentis: ergò potest principium radicale accidentis esse extra lineam accidentis.

Resolutio 2da. Forma accidentalis est principium agendi quo formale, & proximum causæ efficientis. Ità rursus Philosophi peripathetico-Angelici.

Prob. 1mo. Auth. Arist. l. de sensu, & sens. c. 4. agentis: *Ignis non agit, quà ignis est, sed quà calidus*; atqui ignis quà calidus dicit formam accidentalem: ergò ignis non agit nisi per formam accidentalem; atqui per formam accidentalem non agit radicaliter & remotè: ergò formaliter & proximè: ergò forma accidentalis est principium agendi formale & proximum; non ùt quod: ergò est principium ùt quò.

Prob. 2do *Experientiâ*, quâ experimur, hominem nec sine oculo videre, nec sine aure audire, nec animam sine intellectu intelligere; atqui oculus, auris, intellectus, sunt potentiæ accidentales: ergò homo, & anima (cur non & alia agentia?) non operantur, nisi per potentias accidentales: ergò accidentia, seu formæ accidentales, sunt causæ efficienti principia agendi, & operandi; non remota: ergò proxima.

B

Prob.

Prob. 3.tiò Ratione. Principium agendi quò formale, & proximum est forma; atqui non est forma substantialis, ergò forma accidentalis. *maj.* ideò subsistit; quia forma est prima radix omnis activitatis, tanquam actualitas omnium prima. *min. prob.* forma, quæ tantum dat esse secundarium, & accidentale, non est substantialis; atqui principium agendi quò formale, & proximum, tantum dat esse secundarium, & accidentale: ergò principium agendi quò formale & proximum non est forma substantialis *min. evidenter claret;* quia principium agendi quò proximum duntaxat dat esse operativum, quod omninò secundariò accidit ad lineam essendi simpliciter. *maj. pariter manifesta est;* quia forma dans esse proximè, proportionatur esse, quod dat: ergò forma, quæ dat esse tantum secundarium, & accidentale, non potest non esse secundaria, & accidentalis: ergò non potest esse substantialis. Sed tamen

Ais: Forma substantialis est principium proximum essendi: ergò etiam operandi; quia *operari sequitur ad esse:* ergò principium agendi proximum & formale non est forma accidentalis.

Resp. Conc. ant. neg. conseq. probationem insertam distinguo: Operari sequitur ad esse mediatè, id

est, sequitur ad principium accidentale ex essentia resultans, *Conc. ant.* sequitur ad esse immediatè, *neg. ant. & Conseq.* Licet forma substantialis sit principium tam respectu operari quàm esse, tamen non est utriusque principium immediatum. Ratio est, quòd operari sit perfectio agentis, non nisi secundaria, & accidentalis: ergò & ejus principium immediatum erit tale; At verò esse est perfectio agentis primaria & substantialis: ergò & ejus principium immediatum erit tale.

Inst. Principium immediatum agendi est forma accidentalis: ergò nullus datur effectus per se intentus. *Ant.* est nostrum, *Consequentia probatur:* effectus per accidens intentus, non est intentus per se; atqui, si principium immediatum agendi est forma accidentalis, tunc omnis effectus est per accidens intentus: ergò nullus est intentus per se: ergò in hac hypothesis nullus datur effectus per se intentus.

Resp. Neg. conseq. ad prob. neg. min. & dico, omnem quidem effectum causari per accidens, hoc est medio principio, quod est accidens, at non omnem effectum intendi per accidens, hoc est, de secundariò, quamvis principium immediatum agendi forma sit accidentalis.

Urg.

Urg. Nobilior modus essendi competit formæ substantiali: ergò etiam nobilior modus operandi; atqui operari immediatè est nobilius: ergò operari immediatè competit formæ substantiali, ergo forma substantialis non accidentalis, est immediatum principium operandi.

Resp. Conc. enthim. vel neg. vel Dist. subs. Atqui operari immediatè, & simul principaliter, est nobilius, *Conc. subs.* Operari immediatè, & instrumentaliter, *neg. subs.* Forma substantialis mediatè operatur, sed principaliter, forma accidentalis operatur immediatè, sed instrumentaliter: ergò illa nobiliùs operatur, hæc ignobiliùs.

Reclam. Materia prima est principium proximum recipiendi: ergò forma prima, id est, substantialis, est principium proximum agendi.

Resp. 1. mò. invertendò argumentum: materia prima tantum est principium radicale recipiendi, & materia secunda est principium proximum: ergò etiam forma prima tantum est principium radicale agendi, & forma secunda (intellige accidentalis) est principium proximum.

Resp. 2. dò Neg. conseq. illegitima enim est illatio; cum deberet inferri: ergò forma prima est principium proximum informandi, & sic concederetur totum.

Resp. 3. tiò iterum neg. conseq. Disparitas est, quòd principium recipiendi dicat rationem *potentiæ subjektivæ*, quæ est de essentia materiæ primæ; esse autem principium proximum agendi, non dicit rationem *actûs primi*, sed potius *secundarii*, quod non est de essentia formæ primæ, benè verò formæ secundæ, seu accidentalis.

Dubitas: Utrùm tam forma substantialis, quàm accidentalis sit principium quo principale causæ efficientis?

Resp. In productione substantiæ principium quo principale esse so- lam formam substantialem; in productione verò accidentis esse formam etiam accidentalem. Prima pars est contra Benedictum Pereiram.

Probaturs pars utrâque: Illud est principium quo principale, quod vel formaliter, vel eminenter, si- nè elevatione continet effectum; Atqui forma substantialis ita continet substantiam, forma verò accidentalis ita continet accidens: ergò forma substantialis in productione substantiæ, forma verò accidentalis in productione accidentis est principium quo principale. Neque dicat Pereira, etiam accidens continere substantiam; quia cum substantia in esse productivi est ejusdem perfectionis, licèt minoris sit in esse entis. Nam

contra est : juxtà adversarium accidens *in esse entis* est minoris perfectionis quàm substantia ; ergò eo ipso etiam est minoris perfectionis *in esse productivi* ; Cùm hoc in illo fundetur , tanquam id , quod sequitur ad esse ; Atqui quod est minoris perfectionis *in esse productivi* , quàm sit substantia , non est principium quo principale in productione substantiæ juxtà adversarium : ergò accidens non est principium quo principale in productione substantiæ etiam juxtà adversarium. Taceo , quòd causa principalis perfectionem quoque entitativam effectûs debeat continere , quam tamen non con-

tinet accidens comparatè ad substantiam , rursùs juxta Confessionem adversarii. Interim nihilominus

Dicis : Calor ut duo est causa principalis alterius caloris ut duo ; ergò etiam calor ut octo est causa principalis alterius caloris ut octo ; atqui calor ut octo productus est substantia ignis : ergò accidens est causa principalis substantiæ.

Resp. Con. Totum , & cum obiciente subsumo ; Atqui calor ut octo *producens* alium calorem ut Octo est substantia ignis : ergò substantia est causa principalis substantiæ , quod totum est verum ,

§. III.

An etiam forma substantialis sit immediatum agendi principium ?

Vel :

An substantia creata sit immediatè operativa ?

Not. Dixisse nos quidem §. præced. formam substantialem esse principium agendi mediatum & radicale ; negavimus quoque superficialiter objicientibus , eam esse principium Operationis immediatum nondum tamen pro dignitate rei discussimus punctum

difficultatis. Quare pro decidendâ isthac celeberrima Controversia denuò ad certamen descendimus , & ex consequenti inquirimus , an substantia creata sit immediatè operativa ? Sententiam affirmativam defendunt Scotistæ cum plurimis RRbus ; pro negativa

gativa stant unanimiter Thomistæ, in quorum principiis

Certum est *1^{mò}*. quamlibet potentiam specificari ab actu suo adæquato, ad quem intrinsecè ordinatur; jam ergò, cùm principium agendi potentia quædam sit, Sc. operativa, necessariò sequitur, illud specificari ab actu suo adæquato, ad quem intrinsecè ordinatur. In principiis Thomisticis

Infallibile est *2^{dò}*. Substantiam specificari ab existentia; tum, quia potentia perfectissima specificari debet ab actu perfectissimo; atqui substantia est potentia perfectissima, & existentia actus perfectissimus: ergò substantia specificari debet ab existentia. Tum, quia substantia est ens *per se*, & *in se*: ergò specificari non potest, nisi per actum sibi intraneum; atqui actus substantiæ intraneus non est, nisi existentia, ergò substantia specificari non potest, nisi per existentiam.

Evidens est *3^{tio}*. Potentiam immediatè operativam specificari ab operatione. Ratio est: quia quævis potentia specificatur ab actu suo adæquato, ad quem intrinsecè ordinatur, ut insinuat jam est; atqui potentiæ immediatè operativæ actus adæquatus, ad quem intrinsecè ordinatur, est operatio, utpote in ordine ad quem essentia-

liter definitur: ergò potentia immediatè operativa specificatur ab operatione.

Inconcussum est *4^{tò}*. Eandem potentiam non posse habere duplex specificativum. Ratio est: quia potentia habens duplex specificativum est una specie potentia, & non est una specie; est, ut suppono cum omnibus; & non est; quia esse specificum potentiæ multiplicatur ad multiplicationem specificativi, quod dat esse specificum.

Firmissimum est *5^{tò}*. Potentiam & actum debere esse in eodem genere, id est in eadem ratione entis, ità, ut, si potentia est substantia, actus quoque substantia sit, & econtrà. Hæc est mens Arlis 9. metaph. t. 3. & D. Th. 1. p. q. 77. art. 1. Ratio autem est: quia potentia & actus sunt membra dividentia; atqui membra dividentia sunt ejusdem generis, quod dividunt: ergò potentia & actus sunt ejusdem generis. Noli tamen præsens Axioma intelligere, nisi de potentia & actu *per se primò* ad invicem ordinatis, item, de genere latè, non strictè sumpto, prout dicit prædicamentum. His ità præmissis ponitur.

Resolutio: Forma substantialis non est immediatum agendi principium. Sive: nulla substantia creata est immediatè operativa.

Ità Characteristicè universa Schola Aquinatica.

Prob. 1. mo. Auth. Philosophi. 1. de generat. t. 50. inquietis : *Non quodcunque natum est facere, sed quæcunque aut contraria sunt, aut contrarietatem habent* ; Atqui forma substantialis, seu substantia secundum se, nec alicui contraria est, nec contrarietatem habet, ut docet Logica in materia de prædicamentis : ergò secundum se non facit ; atqui secundum se facit mediatè, etiam apud adversarios : ergò secundum se non facit immediate juxta Arlem.

Probatur 2do. Auth. S. Th. qui, loco suprà citato ad 4. clarissimè ità docet : *Compositum per formam substantialem habet esse simpliciter, per virtutem autem, quæ sequitur formam substantialem, operatur.* Unde hoc ipsum, quod forma accidentalis est actionis principium, habet à forma substantiali, & ideo forma substantialis est primum actionis principium, sed non proximum. Notent adversarii : sed non proximum. Similia habet S. D. 3. p. q. 77. art. 3. ad 3. & passim alibi.

Probatur 3. tio. ratione irrefragabili : Potentia, quæ per se primò, & immediate respicit existentiam, non potest per se primò, & immediate respicere operationem ; atqui Substantia per se primò, & immediate respicit existentiam,

quod hætenùs nemo negavit : ergò per se primò & immediate non potest respicere operationem. *Subsumo*, sed, si substantia est immediate operativa, tunc per se primò & immediate debet respicere operationem : ergò substantia non est immediate operativa, *prob. imprimis maj.* nulla potentia per se primò, & immediate potest respicere duo specificativa ; atqui existentia & operatio sunt duo specificativa : ergò nulla potentia per se primò & immediate potest respicere existentiam & operationem. Possem quidem hîc *maj. & min.* probare secundum longum, & latum, sed quia totus discursus jam continetur in notando, ideò probo ulterius *subsumptum* : Substantia per se primò & immediate debet respicere suum specificativum ; atqui, si est immediate operativa, tunc ipsius specificativum est operatio : ergò, si substantia est immediate operativa, tunc per se primò & immediate debet respicere operationem. *maj.* indubitata est ab instantiis in omnibus aliis prædicamentis. *Min.* claritatis causa probatur potentia operativæ specificativum est operatio, quia in ordine ad hanc definitur ; atqui si substantia est immediate operativa, tunc est potentia operativa, ut vel termini sonant : ergò, si substantia est immediate operativa,

rativa, tunc ipsius specificativum est operatio.

Ad solvendum hoc efficax fundamentum D. Th. & T.T.arum. varia excogitant effugia adversarii; & quidem *respondent aliqui primo*, existentiam & operationem esse actus tantum inadæquatos, adeoque specificativa inadæquata, posse ergò per se primò, & immediatè respici ab una potentia, sed

Contra est 1.mo. Existentia, & operatio non sunt actus inadæquati: ergò ruinosam est responsio adversarii. *Ant. prob.* Actus inadæquati debent esse in eadem linea prædicamentali; atqui existentia & operatio non sunt in eadem linea prædicamentali: ergò existentia & operatio non sunt actus inadæquati. *Maj. clara est* in intellectionibus, volitionibus, aliisque actibus inadæquatis; *minor est clarior*; quia existentia est in linea substantiæ, operatio autem in linea accidentis. *Conclusio est* clarissima, quia sine defectu.

Contra est 2do. Juxta responsionem adversarii, una potentia potest per se primò respicere existentiam, & operationem, tanquam suum specificativum: ergò una potentia potest esse partim substantialis, partim accidentalis; hoc est absurdissimum: ergò & id, unde sequitur. *Conseq. probatur*, talis est potentia, quale est speci-

ficativum; atqui in Supposito adversarii specificativum unius potentiæ est partim substantiale sc. existentia, partim accidentale, sc. operatio: ergò in supposito adversarii una potentia partim est substantialis, partim accidentalis.

Resp. alii 2do. Operationem non esse specificativum substantiæ, sed solam existentiam; quia existentia est actus ipsius primarius, qui solus est specificativus, quamvis admittant operationem pro actu secundo, & existentia subordinato. Sed

Contra est 1.mo. Existentia & Operatio non sunt actus primarius & secundarius, adeoque non sunt actus subordinati: ergò malè supponunt adversarii. *Ant. prob.* Actus subordinati per modum primarii, & secundarii debent substatere eidem rationi formali *sub qua*, ut palam est in actibus Charitatis; atqui existentia, & operatio non substatent eidem rationi formali *sub qua*; tum, quia sunt diversæ lineæ prædicamentalis; tum, quia quælibet respicitur ab universo ut perfectio specialis: ergò existentia & operatio non sunt actus subordinati per modum primarii & secundarii. Falluntur ergò adversarii in supposito.

Contra est 2do. Si Substantia est immediatè Operativa, tunc Operatio, & non existentia, est specificati-

ficativum, & actus primarius substantiæ: ergò iterum malè supponunt Adversarii. *Ant. prob.* Illud est specificativum, & actus primarius substantiæ, quod per se primò, & immediate respicit substantia; sed, si substantia est immediate operativa, tunc ut talis, per se primò & immediate respicit operationem, & non existentiam, ut ostensum jam est: ergò, si substantia est immediate operativa, tunc illius specificativum, & actus primarius est operatio, & non existentia. Discursus iste tum in se, tum in jam dictis est evidens, non ergò indiget ulteriori probatione.

Resp. alii 3tiò. Nostrium argumentum nihil probare, sed totum esse in nosmetipsos retorquibile in *potentia operativa accidentali*, quæ per se primò, & immediate respicit existentiam, & operationem: ergò falsum est, nullam potentiam posse per se primò, & immediate respicere existentiam, & operationem, in quo tamen se fundat nostrum argumentum: ergò nostrum argumentum nihil probat. Sed parcius ista! nam

Contrà est: Falsum est, potentiam operativam accidentalem per se primò, & immediate respicere existentiam, & operationem, ergò manet in quieta possessione nostrum argumentum. *Ante prob.* Illud per se primò, & immediate respicit po-

tentia operativa accidentalis, ad quod per se primò, & immediate à natura ordinatur; atqui ordinatur per se primò, & immediate ad operationem, non ad existentiam: ergò per se primò, & immediate respicit operationem, & non existentiam. *Majorem* negare nemo potest, nisi qui velit improbare intentionem naturæ. *Minor* est tum ex conceptu intrinseco potentiæ operativæ, tunc ex eo infallibiliter certa, quòd existentia, seu potius inexistencia accidentis non sit existentia simpliciter, sed tantum secundum quid: ergò accidens per se primò & immediate ad illam ordinari non potest, sed præcisè secundariò, & mediare. Denique

Confirm. resol. Actus, & potentia debent esse in eodem genere entis; atqui actus potentiæ immediate operativæ est in genere accidentis; Operatio enim est accidens: ergò etiam potentia immediate operativa debet esse in genere accidentis. *Subsumo*, sed substantia non potest esse in genere accidentis; quia aliàs esset substantia, & non: ergò neque potest esse potentia immediate operativa. *Major* est supra tam ex S. D. quàm ex ratione deducta: præter *majorem* autem, non video, quid sit negabile. Sed tamen

Resp. Adversarii, etiam operationem esse in genere substantiæ,
saltem

saltem *ut quo*, licet non *ut quod*; sicut anima rationalis est corporea *ut quo*, non verò *ut quod*. Sicut ergò anima rationalis dicitur corporea, ita operatio dicitur substantia, sicque substantia, & operatio sunt in eodem genere entis. Verum

Contrà est: Ad hoc, ut aliqua sint in eodem genere entis, debent esse membra dividentia ejusdem generis, & quidem cum æquali participatione, si genus sit univocum; atqui substantia & operatio non sunt membra dividentia ejusdem generis cum æquali participatione substantiæ: ergò substantia & operatio non sunt in eodem genere entis. *Instantia* est pro nobis; nam ex eo, quòd anima rationalis sit corporea *ut quo*, non sequitur, quòd

sit verum corpus, & in eodem genere cum corpore: ergò etiam ex eo, quòd operatio sit substantia *ut quo*, non sequitur, quòd sit vera substantia, & in eodem genere entis cum substantia; sed sequitur, quòd sit causa instrumentalis, substantiæ subordinata. Deinde, *instantia* est contrà ipsos adversarios; nam tam anima rationalis, quam corpus sunt substantiæ *ut quod*: ergò sunt in eodem genere entis; atqui operatio non est substantia *ut quod*: ergò non est in eodem genere entis cum substantia. Nunc probatum satis est! fateor quidem, diutius me probasse nostram sententiam, quam volui, sed debui; quia probationem promisi irrefragabilem. Jam auscultemus adversariis.

§. IV.

Respondetur Argumentis adversis.

Objic. imò. *Argum. Recentioristicum*: si substantia non esset immediatè operativa, tunc ideò, quia non posset specificari ab operatione, tanquam accidente; Atqui hæc ratio nulla est: ergò substantia est immediatè operativa. *maj. est nostra; min. prob.* potest perfectius specificari à minùs perfecto: ergò etiam substantia ab accidente. *Ant.* constat in essentia, quæ specificatur ab existentia; item, in potentia ac-

cidentalì, quæ specificatur ab operatione.

Resp. Cons. maj. neg. min. ad probationem *tr. ant.* dico, *tr.* quia specificativum formaliter acceptum, semper est perfectius suo specificato, tanquam id, quod specificatum facit dependere à se; igitur *tr. ant. neg. conseq* & *supp* quo nititur obiectio recentioristica, scil. substantiam non esse specificabilem ab accidente, quia accidente qualitercunque

que est perfectior; non est hæc ratio Thomistarum, sed ista, quia est substantia perfectior accidente *perfectione substantiali*, essentialiter exigente, ut, quemadmodum substantia est *ens per se*, ita & habeat specificativum sui, tanquam complementum suæ perfectionis, *intra se*, id est, in linea substantiæ. *Instantiæ* nihil probant; nam prima vel intelligitur de essentia accidentis, vel de essentia substantiæ? si primum; falsum est, eam specificari ab existentia, sed specificatur ab operatione, ut alibi diximus; si secundum; iterum falsum est, eam esse perfectiorem suâ existentia, cum existentia juxta D. Th. 1. p. q. 4. art. 1. ad 3. sit actualitas *perfectissima*: ad alteram est disparitas, quod potentia accidentalis sit *ad aliud*, adeoque possit specificari *ab alio*; econtra substantia est *ad se* & *propter se*, & ideo requirit specificativum *sua lineæ*.

Inst. Substantia potest respicere aliquid extrinsecum: ergo non requirit necessariò specificativum suæ lineæ. *Ant. prob.* principium radicale operandi, item natura, & omnis creatura respicit aliquid extrinsecum; atqui principium radicale operandi, natura, & creatura, sunt quædam substantiæ: ergo substantia potest respicere aliquid extrinsecum. *Min.* est clarissima, prout jacet. *Maj. prob.* principium radica-

le operandi respicit operationem, natura motum, creatura Deum; atqui operatio comparatè ad principium radicale operandi, motus comparatè ad naturam, Deus comparatè ad creaturam, est aliquid extrinsecum: ergo principium radicale operandi, natura, & creatura, adeoque substantia, respicit aliquid extrinsecum.

Resp. dist. ant. Substantia potest respicere aliquid extrinsecum, ut connotatum, vel causam, *conc. ant.* ut specificativum, per se primò requisitum, *neg. ant.* & *conseq.* longiores illæ probationes non urgent; nam principium radicale operandi, & natura (qui tamen conceptus in substantia sunt præcisè secundarii) connotant quidem operationem & motum, ut aliquid extrà suam lineam, sed ab ipsis nullatenus specificantur; sicut Omnipotentia divina creaturas possibles quidem connotat, sed nullo modò ut sui specificativum. Creaturam quod attinet, respicit illa quidem Deum, at non, nisi ut sui causam efficientem; immò verò creatura ex præciso conceptu substantiæ neque Deum respicit, sed tantum ex implicito conceptu entis creati.

Urg. Substantia ex proprio suo conceptu respicit aliquid extrinsecum: ergo respicit ut sui specificativum. *Ant. prob.* Substantia ex proprio conceptu respicit accidentia,

tia, quibus substat; atqui accidentia sunt aliquid extrinsecum: ergo substantia ex proprio conceptu respicit aliquid extrinsecum.

Resp. neg. ant. ad prob. dico, *substare accidentibus* esse tantum proprietatem substantiæ, & conceptum secundarium, non primum, & essentialem; quia prius est, substantiam esse *per se*, & *in se*, quam eam *substare* accidentibus, quod autem *substare* videatur contineri in conceptu proprio substantiæ, hoc præcisè se tenet ex parte modi exprimendi, non rei expressæ.

Replic. Quamvis accidens operativum in conceptu suo proprio dicat *inesse*, tamen potest specificari ab operatione, tanquam aliquo extrinseco: ergo etiam, quamvis substantia in conceptu proprio dicat *esse per se* & *in se*, tamen poterit specificari ab operatione, tanquam aliquo extrinseco.

Resp. Neg. conseq. Disparitas est, quod *inesse* sit commune omnibus accidentibus, & non proprium determinativum accidentis operativi in specie; econtrà existere, seu *esse per se*, & *in se*, est proprium determinativum substantiæ, utpote quæ ex natura sua determinari non potest, nisi ab intrà. Hinc implicat etiam divinitus, substantiam elevari ad immediatè operandum; quia neque divinitus possibile est, substantiam elevari *contra naturam* substantiæ,

quod tamen contingeret, si esset immediatè operativa.

Objic. 2dò. cum P. Hurtado, & Arriaga Argum. Thomisticum contra Thomistas. Potentia, & actus, juxta Thomistas, debent esse in eodem genere: ergo substantia immediatè producit substantiam: ergo substantia est immediatè operativa.

Ant. est Thomistarum conseq. prob. Substantia producta est in genere substantiæ: ergo etiam potentia immediatè produciens debet esse in genere substantiæ; aliàs actus & potentia non erunt in eodem genere.

Resp. Hoc argum. Nullatenus premere Thomistas; quia procedit ex sinistro intellectu fundamenti Thomistici. Ecce enim Thomistæ dicunt, *potentiam* & *actum* debere esse in eodem genere, sed hoc non affirmant *de potentia*, & ejus *termino*, de quo loquuntur adversarii; substantia enim producta utique est terminus, & non actus substantiæ producentis?

Inst. Invertendo Argumentum; Potentia & actus non debent esse in eodem genere: ergo falluntur Thomistæ ant. prob. instantiis, in Omnipotentia divina, producente creaturas accidentales; in forma substantiali, producente suas proprietates; in potentia vitali naturali, producente actus supernaturales; ubi semper potentia est in diverso genere.

genere cum actu: ergò potentia & actus non debent esse in eodem genere.

Resp. Neg. ant. Ad instantias assero, eas non esse ad rem; non prima, quia Omnipotentia divina est productiva per suam substantiam: ergò actio, seu productio est in eodem genere cum potentia, quamvis non item terminus productus. Non secunda; quia forma substantialis proprietates suas non producit actione physica, sed emanat; emanatio autem est actio duntaxat logica, & metaphorica; non tertia, quia potentia vitalis naturalis *intrinsecè* non ordinatur ad actus supernaturales; ad hoc autem, ut potentia & actus debeant esse in eodem genere, requiritur, potentiam ad actum ex sua natura, & intrinsecè ordinari; veluti suprà patenter adverti in notando. Nihil ergò valent factæ instantiæ. Sed tamen

Urg. Aqua calida, remoto igne, active se reducit ad pristinum frigus; atqui non per principium aliquod accidentale; cum frigus sit aquæ proprietas: ergò per suam formam substantialem: ergò forma substantialis adhuc est immediate activa: ergò potentia & actus non debent esse de necessitate in eodem genere.

Resp. imò. Instantiam hanc utique esse immediate solutam, ubi diximus, proprietates emanari, & non

actione physica produci, cum igitur frigus aquæ proprietas sit, illud ab aqua emanari necesse est, non active proprie produci. Interim tamen gratis

Resp. 2do transf. maj. neg. min. dico autem, frigus (in gradu quodam remisso aquæ semper adhuc præsens) reduci ad priorem intensiorem per actionem causarum secundarum circumstantium, v. g. aëris, terræ &c. quæ connaturali sua frigiditate successive expellunt calorem. Vel si placet, poteris dicere, antiquum frigus à Deo reproduci, supplente causa prima, & universalis defectum causæ secundæ & particularis.

Objic. 3tio. Argum. Theologicum: Species impressa est immediate operativa, concurrente ad intellectionem; atqui species impressa in Angelo est substantia creata: ergò aliqua substantia creata est immediate operativa. Si autem aliqua; quæso cur non omnis!

Resp. dist. maj. Species impressa est immediate operativa per modum objecti *Conc. maj.* per modum potentiae *neg. maj.* & *conseq.* Species impressa in Angelo vicaria objecti est, non potentiae, & ideò potest esse operativa immediate, quin substantia possit agere immediate; quia hæc, non verò objectum debet esse in eodem genere cum suo actu.

§. V.

Expenditur, & magis illustratur Doctrina Thomistica circa presentem materiam.

NOt. Multa nos hactenus disputasse de virtute, & principio agendi causæ efficientis, nondum tamen omnia in specie nondum discussimus, an accidens in productione substantiæ verum exerceat influxum causalem, an verò duntaxat sit pura conditio? ut ergò in materia adeò utili non simus oscitantes, præsentem. §. quasi collectarium quoddam instruimus, ad id semper intenti, ut digna dignè tractemus. Igitur sit

Resolutio. Accidens immediate operativum est causa instrumentalis substantiæ. Ità denuò Thomistæ contra Scotistas.

Prob. ratione. Accidens immediate operativum in productione substantiæ est vera causa substantiæ; atqui non est causa principalis: ergò instrumentalis. *Maj. prob.* quod immediate influit in esse substantiæ, est vera causa substantiæ; quis hoc neget contra conceptum communem causæ? Atqui accidens immediate operativum in productione substantiæ, verè influit in esse substantiæ, ut est manifestum in terminis; si enim verè non influeret in esse, non esset operativum in productione: ergò accidens immediate operativum in productio-

ne substantiæ, est vera causa substantiæ. Suppositum, quòd nempe accidens in productione substantiæ immediate operetur, stabilitum manet ex §. 3. ubi substantiæ denegavimus rationem principii immediati: ergò accidens erit principium immediatum: ergò erit immediate operativum in productione substantiæ. *Min. principal.* est tum ipsorum adversariorum; tum exinde nota, quòd causa principalis non sit ad effectum se excedentem; atqui substantia excedit accidens, tam in esse entis, quàm in esse productivi, velut ostendimus contra Pereiram: ergò accidens non est causa principalis in productione substantiæ; est ergò causa instrumentalis. Hæc ratio videtur mihi convincens, proin non est, cur diutius detinear. *Quare*

Objic. Argum. Scotisticum: Omnis causa debet continere effectum; aliàs non posset causare; *nemo enim dat, quod non habet;* atqui accidens, utpote longè imperfectius, non continet substantiam: ergò accidens non est causa substantiæ, nec principalis, nec instrumentalis.

Resp. imò retorqu. Omnis causa debet continere effectum; atqui

actio substantiæ creatæ, utpote accidens, non continet substantiam: ergo actio non est causa substantiæ, nec principalis, nec instrumentalis; Cum tamen actio det esse substantiæ, ac consequenter debeat esse illius causa.

Resp. 2dò. Dist. maj. Omnis causa debet continere effectum, vel continentia eminentiali, vel formali, vel instrumentali, & sic quidem vel in linea propriè instrumentaria, vel in linea actionis, *conc. maj.* debet continere semper continentia eminentiali, aut formali, *neg. maj.* & sic *dist. min. neg. conseq.* modò benè advertant adversarii, & capiant id, quod nolunt intelligere; ecce! duo sunt modi continendi effectum, continere sc. principaliter, & continere instrumentaliter; ex istis duobus modis quilibet dividitur in duas lineas; prima linea continendi effectum principaliter, est propria agenti ùt quod, altera agenti ùt quo radicaliter; item, prima linea continendi effectum instrumentaliter, convenit agenti ùt quo formali, seu virtuti immediatè operativæ; secundam lineam sibi vindicat actio productiva. Quid jam absurdi est, si accidens contineat substantiam continentia instrumentali, & deficiente lineæ, vel virtutis operativæ, vel actionis producentis?

Inst. Accidens non potest continere substantiam continentia vir-

tutis, seu virtuali: ergo inanis est data responsio. *Ant. prob.* Ideò accidens contineret (si posset) substantiam, continentia virtutis, seu, virtualiter; quia ageret in virtute substantiæ; sed quid est agere in virtute substantiæ? planè aliquid inperceptibile!

Resp. neg. ant. ad prob. dico, accidens agere in virtute substantiæ, aliud non esse, quàm accidens agere ùt elevatum à substantia, quam elevationem eo ipso acquirit, quòd accipiat esse à substantia, & à principiis illius essentialibus dimanet; sicut actio substantiæ, in principiis Adversariorum, eo ipso elevatur ad hunc specie effectum producendum, quòd huic substantiæ subordinetur, sitque ab ea egressivè. Planè hoc non est inperceptibile! Videatur D. Th. q. unde Spirit. creat. art. ult. ad 10.

Urg. Accidens, etiam ùt virtualiter continens substantiam, non potest esse causa instrumentalis substantiæ: ergo nulla adhuc solutio. *Ant. prob.* Accidens, etiam ùt virtualiter continens substantiam, manet accidens; atqui ùt accidens non potest esse causa instrumentalis substantiæ: ergo neque ùt virtualiter continens.

Resp. neg. ant. ad prob. dist. maj. Accidens, etiam ùt virtualiter continens substantiam, manet accidens, cum intrinseca tamen perfectio-

fectione, quæ non competit accidenti ut sic *conc. maj.* manet accidens, sine intrinseca ejusmodi perfectione *neg. maj.* & *perm. min. ac dist. conf. neg. conseq.* Iterum advertant adversarii; Ecce enim, verum quidem est, accidens etiam cum virtuali continentia substantiæ, manere accidens, interim tamen hoc quoque verum est, accidens ex hoc ipso, quod sit virtus substantiæ, elevari, & intrinsecam exinde acquirere perfectionem, non realiter actualiter, sed præcisè virtualiter ab entitate accidentis distinctam; sicut actio ex hoc ipso, quod sit causalitas talis substantiæ (utor fundamento Scotistico) elevatur, & intrinsecam accipit perfectionem, quæ non convenit actioni ut sic; actioni enim ut sic non competit, talem causare substantiam.

Urg. amplius: Elevatio contingit per aliquid realiter impressum: ergo eo ipso, quod accidens elevetur ad producendam substantiam, recipit aliquid realiter à se distinctum: ergo virtus productiva substantiæ realiter non est ipsum accidens.

Resp. dist. ant. Elevatio contingit per aliquid realiter impressum in instrumentis, ut quod, & assumptis, *conc. ant.* in instrumentis ut quo, & naturalibus, *neg. ant.* & *conseq.* Ratio est; quia instrumen-

ta posteriora sunt ipsa efficacia, & virtus causæ principalis; illorum autem virtus instrumentaria non consistit in entitate propria, sed in motione quadam transeunter communicata, & ipsorum ineptitudinem elevante. Sed contra

Reclam. Si virtus elevans non est quid realiter distinctum ab accidente: ergo accidens virtute propria producit substantiam; quid enim accidenti est magis proprium, quam realis sua entitas?

Resp. Accidens productivum esse proprium ipsi substantiæ; quia non est sibi, sed substantiæ, & sic, quamvis virtus elevans realiter actualiter sit indistincta ab accidente, tamen non sequitur, accidens producere substantiam in virtute propria, sed in virtute substantiæ, cujus est proprietas. Hinc etiam actio exercita procedens ab accidente, ut virtute substantiæ, propria est substantiæ, non accidenti. Tantum abest, ut substantia (quemadmodum valeret somnari) in productione effectus dici possit otiosa!

Insist. Accidens in genere causæ formalis tantum est causativum accidentis: ergo etiam accidens, ut est virtus substantiæ, sive, in genere causæ efficientis, tantum causabit accidens: ergo non erit causa instrumentalis substantiæ.

Resp.

Resp. Conc. ant. neg. Conseq. Disparitas est, quod accidens causativum dat, quod habet; cum ergo in genere causæ formalis non habeat, nisi rationem accidentis, aliud dare non potest; at verò, cum in genere causæ efficientis, & ut virtus substantiæ, habeat etiam substantiam, propter continentiam instrumentalem, in hoc genere substantiam quoque poterit dare: ergo accidens erit causa instrumentalis substantiæ. Si lubet, potes etiam retorquere in actione productiva substantiæ.

Insult. Inter accidens, & substantiam nulla est proportio: ergo rursus accidens non est virtus productiva substantiæ. *Ant. prob.*

à pari: inter materiale, & spirituale nulla est proportio: ergo nec inter accidens & substantiam.

Resp. Dist. ant. Inter accidens & substantiam nulla est proportio causæ principalis *conc. ant.* nulla est proportio causæ instrumentalis, *subdist.* proportio entitativa, & materialis *conc. ant.* formalis & in esse virtutis, *neg. ant.* & conseq. ad probationem est disparitas, quod in ente materiali, comparatè ad ens spirituale, tanquam altioris ordinis naturaliter ne quidem sit proportio causæ instrumentalis, quam tamen asserimus accidenti comparatè ad substantiam. Jam ad alia!

ARTICULUS II.

De Causa Efficiente Creata instrumentali.

Instrumentum est, quod agit in virtute causæ principalis; igitur operæ pretium esse arbi-

tror, aliqua disputare de instrumentis, postquam abundè diximus de causa principali. Sit

§. I.

An omne instrumentum agat ut motum per virtutem intrinsecè receptam à causa principali?

Not. Instrumentum dividi in morale & physicum, Primum

est, quod producit effectum dependenter ab influxu morali causæ prin-

principalis, v. g. dependenter à consilio, aut mandato: Alterum est, quod à causa principali physicè movetur ad causationem effectûs, sicut calor movetur ad productionem ignis. Instrumentum physicum subdividitur in instrumentum *ut quod* & *ut quo*; illud est totum quoddam suppositum, agens in virtute aliena; hoc est ipsa virtus aliena, subordinata causæ principali. Intelligimus autem nomine *virtutis alienæ* talem virtutem, quæ nec sit proprietas agentis, nec proprietati subordinata, nec alicui subjecto, *per receptionem*, quasi appropriata. Ulteriùs dividitur instrumentum in *artificiale*, *naturale* & *supernaturale*; 1um. inservit artifici, 2um. Agenti naturali, 3^{tium}. Agenti supernaturali. Dividitur instrumentum amplius in *conjunctum*, & *separatum*: Instrumentum conjunctum est, quod non operatur, nisi ut unitum causæ principali, sicut lingua, ferra, malleus; Instrumentum separatum est, quod producit, effectum etiam in absentia causæ principalis; ita semen plantæ deciduum generat plantam. Porro quæstio hîc tantum volvitur de instrumentis *ut quod*, de quibus universaliter sit.

Resolutio. Omne instrumentum agit, ut motum per virtutem intrinsecè receptam à causa princi-

pali. Est contra P. Suarez, aliòsq; RRes.

Prob. 1mo. Auth. D. Th. 3 p. q. 62. art. 4. in O. asserentis: *instrumentum non operatur, nisi in quantum motum est à principali agente.* Ibidem art. 1. O. sic ait: *Causa instrumentalis non agit per virtutem suæ formæ, sed per motum, quo movetur à principali agente.* Ex quibus

Prob. Resol. 2^{dò}. *Ratione fundamentalis:* Omne instrumentum agit ut motum ab agente principali; atqui non agit ut motum per quid extrinsecum: ergò agit ut motum per quid intrinsecum: Ergò ut motum per virtutem intrinsecè receptam. *maj.* Continetur in formalibus textuum; *min. prob.* Instrumentum agens ut motum ab agente principali, intrinsecè elevatur ad productionem effectûs, se excedentis; atqui per quid extrinsecum non elevatur intrinsecè ad productionem effectûs se excedentis: ergò non agit ut motum per quid extrinsecum. *minorem* intelligit, qui terminos penetrat; *maj. prob.* instrumentum, præscindendo à motu agentis principalis, est intrinsecè impotens ad productionem effectûs se excedentis; secùs producendo ejusmodi effectum ageret in virtute propria, & principaliter: ergò per motum agentis principalis intrinsecè elevatur; indigentia enim

intrinseca tolli non potest, nisi elevatione intrinseca.

Resp. Adversarii imò. Instrumentum sufficienter elevari ad producendum effectum se excedentem per solam conjunctionem, & assistentiam extrinsecam agentis principalis. Sed

Contra est. Conjunctio, & assistentia extrinseca agentis principalis vel facit instrumentum intrinsecè potens ad producendum effectum se excedentem vel non? si non: ergò non sufficienter elevat instrumentum; si ita: ergò tribuit virtutem intrinsecam; denominatio enim intrinsecè potentis provenire non potest, nisi à forma intrinsecè denominante. Non dicam, quòd instrumentum, ut sufficienter elevatum, in se debeat effectum activè continere; atqui per conjunctionem, & assistentiam extrinsecam non continet effectum in se activè: ergò non sufficienter elevatur per conjunctionem, & assistentiam extrinsecam.

Resp. Adversarii 2dò. Virtutem elevantem non dari ad actum primum instrumenti, adeoque non mutare intrinsecè, sed dari ad operari, & actum secundum, sicque aliud non esse, quàm ipsam actionem instrumenti, ut procedit ab agente principali; ex quo actio

redditur virtuosior, quàm sit ex sua natura. Sed

Contra est imò. Virtus elevans, juxtà adversarios, datur ad actum secundum instrumenti; ergò eo ipso datur ad actum primum. *Conseq. prob.* absolutè in nulla causa datur actus secundus, quin pro priori detur actus primus: ergò etiam in nulla causa datur virtus elevans actum secundum, quin pro priori detur virtus elevans actum primum: ergò nec in causa instrumentali: ergò, si virtus elevans datur ad actum secundum instrumenti, eo ipso datur ad actum primum.

Contra est 2dò. Virtus elevans, & id, quod elevatur, non possunt esse idem; atqui actio instrumenti, quâ instrumenti, qualitercunque considerata, est id, quod elevatur: ergò actio instrumenti non potest esse virtus elevans, ut perperam volunt adversarii. Taceo, quòd in sententia Recentiorum actio agentis principalis, utpotè realiter indistincta ab actione instrumenti, elevaret se ipsam, quod puto, omninò esse paradoxum.

Objic. imò. Quod convenit agenti principali, non est de ratione instrumenti; atqui agere ut motum convenit agenti principali: ergò agere ut motum non est de ratione instrumenti, *maj. claret*

ret ex differentia inter causam principalem, & instrumentalem; *min. prob.* in creatura, quæ agit ut mota à causa prima, & in pipere, quod agit ut motum per calorem.

Resp. Conc. maj. dist. min. Atqui agere ut motum, motione intrinsecè non elevante, nec dante virtutem agendi in actu primo, convenit agenti principali, *Conc. min.* agere ut motum, motione intrinsecè elevante, & dante virtutem agendi in actu primo *neg. min. & conseq.* Causa prima movens creaturam, non dat ei, sed supponit actum primum completum; sicut etiam calor virtutem nativam piperis quidem excitat, at non elevat; Contrarium contingit in instrumento.

Inst. Etiam instrumentum non agit ut motum motione intrinsecè elevante: ergò *ant. prob.* Calor, ut subordinatus igni sine elevatione producit ignem; atqui calor est instrumentum: ergò instrumentum sine elevatione producit ignem: ergò instrumentum non agit ut motum motione intrinsecè elevante.

Resp. inprimis, hanc Instantiam non esse ad rem, cum sit de instrumento ut quo. Deinde *neg. ant. ad prob. dist. maj.* Calor, sine elevatione, noviter realiter actualiter superaddita, producit ignem *Conc. maj.* sine elevatione, habitualiter,

& virtualiter possessa, *neg. maj. & conc. min. neg. conseq.* Elevationem habitualement calor exinde habet, quod sit virtus instrumentaria, & proprietas, à tali, vel tali substantia procedens emanativè, de quo supra.

Urg. Colores producant species intentionales per solam assistentiam extrinsecam lucis; atqui assistentia extrinseca non est motio intrinsecè elevans: ergò colores producant species intentionales sine motione intrinsecè elevante. *Subsumo* sed colores sunt instrumenta specierum intentionalium: ergò instrumenta non producant effectum cum motione intrinsecè elevante.

Resp. imò Neg. supp. maj. Quod assistentia lucis coloribus sit extrinseca; Affero enim, omninò lucem colores intrinsecè afficere, sicque intrinsecè elevare; sicut per lumen intellectus agentis elevatur intrinsecè phantasma ad productionem specierum intelligibilium, ut tradidi in lib. de anima contra philosophiam Salisburg. & P. Renzium.

Resp. 2dò neg. min subsumpt. Nam defendo, colores una cum luce esse causas partiales principales; vel dico, solos colores esse causam adæquatam principalem, lucem verò esse dispositionem duntaxat *sine qua non.* Ratio est, tum

quòd species intentionales in perfectione formali, ac specifica nec colores illuminatos nec solos colores sine luce, ut concausa, excedant. De hoc præclare philosophantur sapientissimi Complutenses.

Urg. iterum: Semen, ut instrumentum generantis, & Sacramenta ut instrumenta ad producendam gratiam, non agunt ut mota: ergò multum abest, ut omnia instrumenta agant ut mota, motione intrinsecè elevante. *Ant. prob.* non semen; quia semen agit de mortuo etiam principali, à quo consequenter non est mobile; non etiam Sacramenta; quia illa motio vel esset spiritalis, vel corporea? si primum; non posset in illis recipi, tanquam in subjectis corporeis; si secundum, tunc illa instrumenta adhuc essent inproportionata ad producendum effectum spiritualem, gratiam sc. sanctificantem: ergò non agunt ut mota, motione intrinsecè elevante.

Resp. neg. ant. quoad utrumque. Ratio primi est; quia semen tamdiu agit ut motum à generante per virtutem, in generatione sibi communicatam, quamdiu manet virtus impressa; sicut pila aut sagitta tamdiu movetur à sagittante, aut projiciente pilam, quamdiu durat virtus impressa. Ad secundum dico, Sacramenta elevari per

motionem spiritualem, receptibilem in subjecto etiam materiali, & corporeo; eò quòd accidens viale, & incompletum in quovis subjecto receptibile sit; atqui motio spiritalis Sacramentorum est accidens viale, & incompletum, non permanens & completum: ergò in quovis subjecto est receptibilis; præsertim in potentia ejus obedienciali.

Reassum. Nihil materiale potest recipi in subjecto spiritali: ergò etiam nihil spirituale potest recipi in subjecto materiali.

Resp. neg. conseq. Disparitas est; quia quidquid recipitur, recipitur ut perfectivum à perfectibili; cum ergò superius, & spirituale possit perficere inferius, & materiale, non verò econtrà, ideò subjectum materiale poterit recipere aliquid spirituale, non autem econtrà. Hinc ex mente D. Th. 3. p. q. 62. art. 4. ad 1. axioma: *quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur*, verum quidem est in iis, quæ subjecto adveniunt connaturaliter, aut permanenter, non verò in iis, quæ illi adveniunt obediencialiter, aut vialiter, quia vialia potius mensurantur juxta principium à quo, vel terminum ad quem, quàm juxta subjectum, in quo sunt præcisè transeunter.

Objic. 2dò. Si omne instrumentum elevatur per virtutem intrinsecè

secè receptam , tunc vel proportionatur effectui producendo vel non? si primum: ergò erit causa principalis , licèt virtutem habeat ab alio ; sicut intellectus causa principalis est visionis beatificæ , licèt lumen gloriæ accipiat à Deo; si alterum: ergò indigebit alia virtute elevante in infinitum.

Resp. Omne instrumentum proportionari effectui producendo , cum hoc tamen discrimine , quòd causa principalis proportionetur virtute propria , stabili , permanente , instrumentum verò virtute aliena ,

quasi mutuata , vialiter , transeunter , & fluenter communicata : & ideò instrumentum non est causa principalis. Paritas interjecta prorsus nulla est ; tum , quia lumen gloriæ est ex natura sua , & per se , virtus completa , & permanens ; tum , quia intellectui tanquam subiecto , per receptionem , stabiliter adpropriatur ; neutrum contingit in virtute instrumenti. Sunt quidem alia adhuc argumenta , sed levioris momenti ; hinc illa studio missa facio.

S. II.

An, & qualis detur Potentia Obedientialis ?

Not. Potentiam obedientialem jure meritissimo reduci ad materiam de instrumentis ; Etsi enim in Spiritualibus nonnunquam causa principalis sit , in materialibus tamen semper est instrumentalis. Definitur potentia obedientialis esse *capacitas , seu virtus creaturæ , qua obedit , & subiecta est Deo ad causandum effectum , viribus naturæ indebitum.* Dividitur in *passivam , & activam ;* prior est capacitas recipiendi effectum naturæ indebitum ; posterior est virtus similem effectum producendi. Potentia obedientialis activa subdividitur in *mediatè , & immediatè acti-*

vam ; illa per modum principii radicalis , hæc per modum principii proximi causat effectum sibi indebitum , illa agit ut intrinsecè elevata , hæc sine aliquo intrinsecè superaddito. Potentiæ obedientiali immediatè activæ accedit potentia quodlibetica Suaretzii , id est , talis creaturæ capacitas , vi cujus quælibet potest causare quodlibet , v. g. musca Angelum , Leo hominem , pulex elephantem &c. cum sola assistentia , & concursu Dei extraordinario. Ut ordinatè procedamus , sit

Resolutio ima. Datur potentia

obedientialis passiva, & mediatè activa. Est communis.

Probat. 1ma. Pars. Auth. S. D. 1. p. q. 115. art. 2. ad 4. sic habentis: in rebus creatis sunt virtutes passivæ, ut in eis fieri possit, quidquid Deus mandaverit; atqui virtutes passivæ, in quibus Deus facere potest, quidquid mandaverit, sunt potentia obedientialis, & quidem passiva, ut patet inspicienti terminos: ergò datur potentia obedientialis passiva.

Probat. 2da. Pars ratione: Potentia obedientialis mediatè activa est virtus, per modum principii radicalis, productiva effectus sibi naturaliter indebiti; atqui datur ejusmodi virtus: ergò datur potentia obedientialis mediatè activa. maj. est definitio: min. prob. in intellectu beati, radicaliter productivo visionis beatificæ; item in voluntate viatoris, radicaliter elicitiva actûs charitatis, fidei, aut spei Supernaturalis; atqui visio beatifica non debetur naturaliter intellectui, nec actus supernaturalis voluntati, utpote principii ordinis inferioris, ergò datur virtus, per modum principii radicalis productiva effectus sibi naturaliter indebiti: ergò datur potentia obedientialis mediatè activa. Et hæc quidem omnibus certa sunt, non igitur immoror, sed propero ad magis dubia. Sit

Resolutio 2da. Non datur potentia obedientialis immediate activa; nec quodlibetica. Prima pars est contra communem RRum. Altera est contra Sectatores Suaretzii.

Prob. Pars utraque Auth. D. Th. 1. 2. q. 109. art. 1. ☉ ubi sic loquitur: Unaquæque autem forma, indita rebus creatis à Deo, habet efficaciam respectu alicujus actûs determinati, in quem potest secundum suam proprietatem; ultra autem non potest, nisi per aliquam formam superadditam. Ex quo textu

Notent. RR. 1.mò. Unamquæque causam in creatis posse agere ultra vires proprias non nisi per aliquam formam superadditam, & quidem superadditam intrinsecè propter indigentiam intrinsecam; atqui potentia obedientialis immediate activa in ipsorum supposito potest agere ultra vires proprias, sine aliquo intrinsecè superaddito: ergò potentia obedientialis immediate activa est nulla.

Notent Sectatores Suaretzii 2.dò, Unamquæque causam in creatis habere efficaciam agendi aliquid determinatum; atqui potentia obedientialis quodlibetica in ipsorum supposito non tantum habet efficaciam agendi aliquid determinatum, sed agendi quodlibet, etiam indeterminatum: ergò potentia obedientialis quodlibetica est nulla.

Neque

Neque dicant Adversarii, S. D. in textu cit. solùm loqui de potentia naturali, non obedientiali. Nam

Contrà est : De illa potentia loquitur S. D. per quam causa creata potest cum aliquo intrinsecè superaddito agere ultra suam proprietatem, ut sonant ultima verba in textu; atqui potentia, per quam causa creata potest cum aliquo intrinsecè superaddito agere ultra suam proprietatem, non est naturalis, sed obedientialis : ergò loco citato loquitur S. D. de potentia obedientiali, non naturali.

Prob. 2dò ratione : Potentia obedientialis immediatè activa, & quodlibetica, nec est substantia, nec accidens : ergò non datur.

Conseq. est evidens; ant. prob. non substantia; quia nulla substantia est immediatè activa, ut paulò antè luculenter demonstravimus; si est accidens: ergò effectum sibi naturaliter indebitum producit, vel ut virtus principalis, vel ut virtus instrumentalis Dei? non primum; quia effectum naturaliter sibi indebitum nec formaliter continet, nec eminenter; non etiam secundum; quia omnis virtus instrumentalis vel est suæ causæ proprietatis, vel motio transiens, & vialis, ut ostendimus. §. præced. atqui potentia obedientialis vel immediatè activa, vel quodlibeti-

ca, nec est proprietas Dei, nec motio transiens, & vialis; cùm in adversariorum supposito non imprimatur instrumento ut quod: ergò potentia obedientialis vel immediatè activa, vel quodlibetica non est virtus instrumentalis Dei: ergò nec est accidens: ergò est nihil.

Tacebo, brevitatis gratiâ imò, quòd potentia obedientialis recentioristica sit entitativè naturalis, & entitativè supernaturalis; primum asserunt R.R.es, secundum assero ego, ideò; quia potentia obedientialis Recentioristica specificatur ab actibus entitativè supernaturalibus; tale autem est specificatum, quale specificativum.

Tacebo 2dò, quòd potentia obedientialis recentioristica respectu effectûs se excedentis sit causa principalis, & instrumentalis; ideò primum; quia agit virtute propria, & sine sui elevatione intrinseca; ideò secundum; quia in perfectione exceditur ab effectû.

Tacebo 3.tio. Quòd in sententia recentioristica frustranei sint in anima habitus supernaturales; ad quid enim anima indiget habitu, cùm in actum supernaturalem exire possit per solam potentiam obedientialem? Frustrà fit per plura, quod fieri potest per pauciora! hæc

hæc tacebo, & plura alia tacebo
brevitatis amore.

Objic. 1mo. Text. D.A. in 4. dist.
8. q. 2. ubi sic habet: *Sicut crea-
tura inest obedientia potentia, ut in
ea fiat, quidquid creator disposuerit,
ita etiam, ut ea mediâ fiat, quod est
ratio instrumenti; Atqui creaturæ
inest obedientiæ potentia imme-
diatè passiva; ergò etiam imme-
diatè activa.*

Resp. Hunc locum apertè esse
pro nobis; dicit enim S. D. in for-
malibus, creaturæ talem inesse po-
tentiam obedientialem activam,
ut *ea mediâ fiat*, quidquid creator
disposuerit; atqui potentia obe-
dientialis, *qua mediâ, seu mediante*
aliquid fit, non est activa imme-
diatè, sed mediatè: ergò poten-
tia obedientialis, quæ inest crea-
turæ, non est immediatè, sed me-
diatè activa, quod etiam cum D.
Th. afferunt TT.æ, deinde, S. D.
expressè ait, potentiam obedien-
tialem in creatura esse activam,
ut est ratio instrumenti; atqui ratio
instrumenti *ut quod* (quale in om-
nium sententia est potentia obe-
dientialis) est esse activum media-
tè, ut diximus alibi: ergò poten-
tia obedientialis in creatura est a-
ctiva mediatè. Denique ratio,
cur creaturæ insit potentia obe-
dientialis immediatè passiva, non
verò activa, ista est, quòd poten-
tia immediatè activa *continere de-*

beat effectum, sed non passiva;
nemo enim dat, quod non habet,
benè verò recipit; cùm ergò po-
tentia creaturæ effectum se exce-
dentem, ac viribus suis indebitum
(sine aliquo intrinsecè superaddi-
to) non contineat, ideò imme-
diatè activa non est.

Inst. Cuilibet potentiæ passivæ
respondere debet potentia activa:
ergò etiam potentiæ obedientiali
immediatè passivæ respondebit
potentia obedientialis immediatè
activa.

Resp. dist. ant. Cuilibet poten-
tiæ passivæ respondere debet acti-
va, vel ejusdem, vel diversi ordi-
nis, *conc. ant.* Ordinis ejusdem
neg. ant. & *conseq.* potentiæ obe-
dientiali immediatè passivæ re-
spondet principium immediatè a-
ctivum, sc. ipsa Dei omnipoten-
tia. Immò verò, quia potentia
obedientialis immediatè passiva,
sumpta formaliter, ac terminati-
vè, supernaturalis est, ideò benè
dici potest, ei respondere actum
ejusdem ordinis.

Objic. 2do. Quod magis decet
summum Dei dominium in crea-
turas, est afferendum; atqui po-
tentia obedientialis immediatè a-
ctiva magis decet summum Dei
dominium; est enim eminentius,
si creaturæ immediatè obediant,
quàm si ad obediendum primùm
debeant aptari per virtutem in-
trin-

trinsecam : ergò potentia obedientialis immediatè activa est asserenda.

Resp. perm. maj. dist. min. Atqui potentia obedientialis immediatè activa magis decet summum Dei dominium, cum contradictione *conc. min.* sine contradictione *neg. min.* & *conseq.* Contradictio est hæc, quòd potentia obedientialis immediatè activa esset substantia, & non, esset accidens, & non, ut videre licet in nostra probatione. Sit ergò Deo summum in creaturas dominium, sed non chimæricum.

Objic. 3tiò. Eò plùs potest instrumentum, quò fortiori agenti subordinatur; ità calor, qui se solo non potest, potest ut subordinatus igni, producere ignem; atqui omnis creatura subordinatur agenti Omnipotenti : ergò omnis creatura poterit omnia : ergò datur in creaturis potentia obedientialis quodlibetica. Sed non est ità! nam

Resp. Inprimis hoc argumentum creaturam facere omnipotentem; cùm tamen Omnipotentia creaturæ communicabilis non sit juxtà S. D. in Terminis 2. 2. q. 178. art. 1. probat ergò nimium, & consequenter nihil. Deinde *dist. maj.* eò plùs potest instrumentum *ut quo*, quò fortiori agenti subordinatur *conc. maj.* instrumentum *ut quod*, *subdist.* eò plùs potest, quò fortiori agenti subordinatur, subordinatione in-

trinsecè elevante, *conc. maj.* subordinatione intrinsecè non elevante, *neg. maj.* & *conseq.* Quæso! vel instrumentum ex subordinatione ead fortius agens mutatur intrinsecè vel non? si ità : ergò acquirit virtutem intrinsecam mutantem, & non manet potentia quodlibetica; si non : ergò cum subordinatione plùs non potest, quàm potest sine illa.

Dubitas : An aliqua creatura possit assumi ad creandum?

Resp. Creatura nec principaliter, nec instrumentaliter potest creare. Est D. Th. 1. p. q. 45. art. 5. dicentis : *Sic igitur impossibile est, quòd alicui creaturæ conveniat creare, neque virtute propria, neque instrumentaliter.*

Prob. breviter ratione : Creaturæ nullatenùs potest convenire actio creativa : ergò creatura nec principaliter, nec instrumentaliter, potest creare. *Ant. prob.* Actio creativa creaturæ esset creativa, & non : ergò actio creativa nullatenùs potest convenire creaturæ. *Ant. denuò prob.* esset creativa, ut suppono; & non esset creativa; quia actio creaturæ *ex natura sua* est dependens à subjecto, cùm utique sit accidens; Actio autem creativa, pariter *ex natura sua*, est à subjecto prorsùs independens : ergò actio creaturæ non esset creativa. Non dicam, quòd actio omnium *prima*, qualis est creativa, ex conceptu suo, adeoque indispensabiliter,

biliter, fit solius agentis omnium primi, quale nunquam esse potest creatura.

Dicis : Potest creatura divinitus existere sine subiecto : ergò etiam operari independenter à subiecto, consequenter creare. 2. Potest creatura elevari ad causandam gratiam, quod est majus : ergò etiam ad creandam muscam, quod est minus. 3. Potest creatura instrumentaliter annihilare, veluti sacerdos per consecrationem annihilat substantiam panis & vini : ergò etiam potest instrumentaliter creare.

Resp. ad 1mum neg. conseq. disparitas est, quòd existentia creaturæ non *ex natura sua* dependeat à subiecto, sicut actio, tanquam accidens. Deinde, existentia sine subiecto non est propria soli Deo, sicut actio omnium prima. *Ad 2dum neg. iterum conseq.* Ratio est imò, quia causatio gratiæ non est actio omnium prima : ergò potest competere creaturæ. *2dò* ; quia causatio gratiæ adhuc verè dependet à subiecto, cùm

fit illius eductiva è potentia obedientiali animæ. *3tiò*, quia *quoadmodum producendi* majus est creare muscam, quàm causare gratiam ; cùm in creatione terminus à quo, & ad quem distent infinitè, in causatione verò gratiæ tantum finitè. *Ad 3tium*, dico imò, *neg. ant.* in consecratione enim, panis & vinum non annihilantur, sed convertuntur, & transsubstantiantur. Dico *2dò, dist. ant.* potest creatura instrumentaliter annihilare, moraliter, *transf. ant.* physicè *neg. ant.* & *conseq.* ecce enim, annihilare physicè solum illius est, cujus est subtrahere concursum rei conservativum ; per hanc enim subtractionem fit annihilatio ; atqui concursum conservativum (quem nunquam dat) subtrahere creatura non potest : ergò nec physicè annihilare. Sacerdos proin moraliter, & imputativè annihilat, quatenus Deum verbis consecratoriis movet ad subtrahendum concursum conservativum substantiæ panis, & vini.

§. III.

An omne instrumentum debeat habere virtutem propriam, & actionem praviam?

NOt. In præsentī denuò sermonem esse de instrumento ut quod ; per virtutem autem propriam non intelligi eam, quæ necessariò deberet esse instrumenti passio,

& proprietas, sed illam, quæ instrumento sit *intrinseca*, etsi de cætero ab extrinseco proveniat. Quo posito, certum omninò est, omne instrumentum naturale effectui suo saltem

saltem quodam modo debere proportionari; secus enim non videtur esse ratio, cur pennicillo pingatur, & non malleo, aut cur scribatur calamo, non autem Serrâ. Dico, *instrumentum naturale*; nam instrumentum supernaturale, cum agens ejus principale sit illimitatæ virtutis, nullis alligatum conditionibus, ex se non exigit ullam cum effectu proportionem; qualis enim proportio est inter aquam baptismalem, & gratiam sanctificantem, quam illa producit? hoc supposito fit

Resolutio: Omne instrumentum debet habere virtutem propriam, & actionem præviam, antecedenter ad virtutem, & actionem elevantem causæ principalis. Ità Thomistæ contra Scotistas, & RR.es.

Probatur 1. mō evidenti Auth. D. Th. 3. p. q. 62. art. 1. ad 2. inquit: *Instrumentum habet duas actiones, unam instrumentalem, secundum quam operatur non in virtute propria, sed in virtute principalis agentis; aliam autem habet actionem propriam, quæ competit sibi secundum propriam formam; non autem perficit instrumentalem actionem, nisi exercendo propriam, sicut securis scindendo facit lectum*. Ex quo clarissimo textu circulariter sic

Argumentor: Juxtà D. Th. omne instrumentum habet actionem propriam, & præviam ad actionem in-

strumentalem: ergo etiam habet virtutem propriam, & præviam; nulla enim datur actio sine virtute activa. *Jam inverto*: omne instrumentum habet virtutem propriam, & præviam; quia virtus instrumenti virtute agentis principalis elevatur: ergo etiam omne instrumentum habet actionem propriam, & præviam, ne virtus activa sit frustanea.

Prob. Resol. ratione: Omne instrumentum antecedenter ad virtutem, & actionem elevantem causæ principalis est agens: ergo omne instrumentum antecedenter ad virtutem, & actionem elevantem habet virtutem propriam, & actionem præviam. *Virtutem* ideò, quia instrumentum in esse activi constituitur per virtutem agendi; & quia elevatio absolutè non dat posse agere, sed posse agere ultrà vires; *actionem* ideò, ut virtus activa non sit otiosa, sed suum habeat actum secundum. *Ant. prob.* tum ex eo, quòd instrumentum distinguatur à medio purè deferente, & materialiter concurrente, uti ad irrigationem concurrit canalis, aquas emittens in prata; tum ex eo, quòd elevatio ex agente inproportionato, & inferiori faciat agens proportionatum, & superius; Agens autem inferius utique est agens simpliciter? tum ex eo, quòd aliàs instrumentum per elevationem constitueretur

retur in certa specie agentium, sc. instrumentalium, quin esset in determinato genere agentium absolute; nam per elevationem instrumentum non est agens absolute, sed agens instrumentale.

Objic. Actio, quæ provenit ab agente principali, non est propria instrumento; atqui omnis actio instrumenti provenit ab agente principali: ergo nulla actio est propria instrumento. *Min. prob.* in serra scindente, ubi non tantum modus artificiosus, sed etiam scissio simpliciter, est ab artifice v.g. ferram movente: ergo omnis actio instrumenti est ab agente principali.

Resp. dist. maj. Actio, quæ provenit ab agente principali ut dante virtutem agendi, non est propria instrumento *conc. maj.* actio, quæ provenit ab agente principali, ut virtutem agendi præsuppositam præcisè applicante, *neg. maj.* & *conseq.* probatio adducta non servit adversariis; Serra enim ad actionem propriam à causa principali duntaxat applicatur, sicut illa applicatur à causa prima, quin perdat actionem propriam. *Si quæras*, quâ ergo virtute serra eliciat actionem propriam? *Resp.* Virtute itidem propria, consistente in acuitate, & figura dentata, prout in concursu gravitatis & duritiei est *divisiva* continui.

Inst. Actio prævia instrumenti

vel est eadem cum actione causæ principalis, vel non? Si primum: ergo non est prævia ad actionem causæ principalis; idem enim ad se ipsum prævium non est; si secundum; *Contra est*: Causa principalis & instrumentum sunt unum in ratione agentis, sicut intellectus, & lumen gloriæ, comparatè ad visionem beatificam: ergo actio instrumenti est eadem cum actione causæ principalis.

Resp. Actionem instrumenti in instrumentis naturalibus, & artificialibus realiter, non tamen virtualiter, esse eandem cum actione causæ principalis; neque esse absurdum, idem ad se ipsum esse prius, & posterius sub diversa consideratione, ut palam est in dispositionibus, requisitis ad generandam formam substantialem. Aliud est in instrumentis supernaturalibus; in his enim alia est actio instrumenti, alia causæ principalis; sic in baptis- mate haud dubiè ablutio externa realiter distincta est ab interna, consistente in productione gratiæ. Ad probationem secundi membri *neg. absolute ant.* Ratio est: quia tam instrumentum, quàm causa principalis propriam habent virtutem agendi tam remotam, quàm proximam, in quo tamen deficit intellectus comparatè ad visionem beatificam.

Urg. Instrumenta supernaturalia non

non indigent actione prævia, sicut instrumenta naturalia: ergo non omnia instrumenta habent actionem prævia. Et, in quo denique consistet actio prævia instrumenti supernaturalis?

Resp. neg. supp. Instrumenta naturalia ideò habere actionem prævia præcisè; quia indigent: ideò tam naturalia, quam supernaturalia actionem prævia habent; quia sunt agentia simpliciter sine causa prin-

cipali, &, quia ut distinctivum à medio purè deferente in conceptu quidditativo instrumenti importatur. Ad quæstionem appositam *Respondeo*, actionem prævia instrumenti supernaturalis, pro diversitate instrumenti, vel consistere in actione quadam interna, vel in contactu physico, vel in aptitudine obedientiali, quam creatura quævis habet respectivè ad Deum.

ARTICULUS III.

De Causa Efficiente Increata, Principalissima, & Prima.

Theatrum ingredimur difficultatum maximarum; Theatrum belli conscendimus, dum præsentem materiam tractamus; ad prælia enim, & certamina hîc se se invicem provocant RRes. & TTstæ. dum hi pro inconcussa D. Th. doctrina arma assumunt, illi contra præmotionem Thomisticam toto impetu decertant: TTæ videntur defendere causam Dei, nec ta-

men nocere Creaturæ; RRes. putant, se stare pro libertate causæ secundæ, sed nescio, an non cum præjudicio Causæ Primæ. Nolo tamen præcipitare sententiam, sed exspecto belli finem, & principem difficultatum physicarum pro sua dignitate discutio, non tamen plus ultra, quam licet intra cancellos philosophiæ. Igitur conatus meos Causa Prima secundet! sit

§. PRÆLIMINARIS.

An Causa Prima concurrat immediatè ad omnem actionem, & effectum Causæ secundæ?

NOt. In controversiam non venire concursum causæ primæ *mediatum*; cum enim causa secundæ omnem habeat virtutem agentis à prima, à qua etiam accepit ipsum esse, spontè sequitur, causam primam mediatè concurrere ad actionem causæ secundæ. At verò! An causa prima ita influat in omnem actionem, & effectum creaturæ, ut illum insuper immediatè faciat dependere à se, hoc opus, hîc labor est. Arlio placuit sententia negativa; judicabat enim, indignum esse DEO, omnia, etiam abjectissima, agere immediatè per se, cum ita se demittere probro sit, regi etiam terrenno. Sed disparitas est regem inter terrestrem & Deum; ille enim, dum se miscet minimis, magna negligit, hic verò, dum curat infima, etiam non deest summis, virtute sua universali, & illimitata abundè sufficiens universis: ille superfluè, & sine necessitate ad vilia se se inclinat, hic ob necessitatem, & indigentiam omnium singula dirigit in suos fines. Philosopho adhæsere olim Durandus, Petrus de Aquila ex parte,

Ludovicus de Dola, & pauci alii; sed quia isthæc sententia ab Authoribus Censuris omninò gravibus notatur, atque ab aliquibus proclamatur ut erronea, ab aliis ut temeraria, ab aliis prorsus ut hæretica, aut hæresi proxima, ideò & nos contra ipsam stabimus. Sit

Resolutio: Causa Prima concurrat immediatè ad omnem actionem, & effectum causæ secundæ. Ità contra citt. omnis Philosophia.

Posset Resolutio hæc probari multis S. Scripturæ testimoniis; dum enim Joan: 15. dicitur: *sine me nihil potestis facere.* & Joan. 1. *sine ipso factum est nihil*; item Joan. 5. *Pater meus usque modò operatur, & ego operor*, quid aliud insinuat, quàm Deum, adeoque causam primam, ad omnem actionem & effectum semper concurrisse, ac concurrere adhuc, & concursu quidem immediato; quia Scriptura loquitur de omnibus creatis *equaliter*: cum ergò ad effectus aliquos, v. g. ad animas racionales, & Angelos, Dei concursus immediatus sit, semper,

&

& ubique erit immediatus. Taliter, inquam, ex S. Scriptura probari posset nostra assertio, sed, quia manere promisi intra Cancellos philosophicos, ideò

Probo ratione facili, sed nervosa: Quod secundum essentiam, & essentialiter dependet à Causa Prima, ad illud concurrat Causa Prima immediate; atqui omnis actio, & effectus causæ secundæ secundum essentiam, & essentialiter dependet à Causa Prima: ergò Causa Prima ad omnem actionem, & effectum causæ secundæ concurrat immediate. *Prob. in primis min.* omnis actio, & effectus causæ secundæ secundum essentiam, & essentialiter est ens creatum, & participatum, ut nemo potest negare: ergò secundum essentiam, & essentialiter dependet à causa creante, & inparticipata; *Subsumo:* sed causa creans, & inparticipata est Prima: ergò omnis actio, & effectus causæ secundæ secundum essentiam, & essentialiter dependet à causa prima. *Prob. jam etiam maj. omnium prima:* dependentia secundum essentiam & essentialis fundatur in concursu immediato: ergò, quod secundum essentiam, & essentialiter dependet à Causa Prima, ad illud concurrat Causa Prima immediate. *Conseq. est evidentissima. ant. prob.* dependentia simpliciter talis fundatur in con-

curso simpliciter; quid enim est concursus, nisi influxus, & causalitas, quæ est causa dependentiæ? ergò dependentia immediata (qualis est dependentia secundum essentiam) fundatur in concursu immediato.

Neque audeant adversarii dicere, dependentiam, etiam secundum essentiam, à Causa Prima non esse de necessitate immediatam, sed eam posse fundari in concursu mediato. Nam

Contra est: dependentia mediata à Causa Prima non est dependentia secundum essentiam: ergò dependentia secundum essentiam de necessitate est immediata, nec potest fundari in concursu Causæ primæ mediato. *ant. prob.* Dependentia accidentalis non est dependentia secundum essentiam, quæ utique in terminis est essentialis; atqui dependentia mediata duntaxat est accidentalis; sicut dependentia equi, aut leonis (quæ comparatè ad Causam Primam apud Adversarios solum mediata est) defacto immediate à causis secundis geniti, planè accidentalis est; cum tam equus quam leo in mundi principio produci potuissent à Deo, atque ita sortiri dependentiam à Causa Prima immediatam: ergò dependentia mediata non est dependentia secundum essentiam. Sileo, quòd dependentia entis crea-

creati debeat esse *summa*, & *absolutissima* ob summum & absolutissimum Causæ Primæ in omnia creata dominium; atqui dependentia mediata non est *summa*; cum dari possit major, immediata scilicet. Silebo etiam, quod terminus immediatus causalitatis Causæ Primæ indispensabiliter debeat immediatè dependere à Causa Prima; atqui omnis actio, & omnis effectus causæ secundæ, *sub ratione universalissima entis*; est terminus immediatus causalitatis Causæ Primæ: ergo omnis actio, & omnis effectus Causæ secundæ debet immediatè dependere à Causa Prima. Hæc silebo!

Objic. 1mò. Dependētia immediata à Causa Prima non fundatur in concursu immediato: ergo ex eo, quod omnis actio, & effectus causæ secundæ immediatè dependeat à Causa Prima, non probatur concursus immediatus. *Ant. prob.* Dependētia immediata est imperfectio; atqui imperfectio non fundatur in concursu Causæ Primæ immediato: ergo dependentia immediata à Causa prima non fundatur in concursu immediato. *Min. prob.* negativum non fundatur in positivo; atqui imperfectio est quid negativum, & concursus Causæ Primæ immediatus est quid positivum, positivus nimirum influxus: ergo imperfectio

non fundatur in concursu Causæ Primæ immediato. Ità quoad substantiam quidam Recentior neutralista,

Resp. 1mò. Neg. supp. Negationem se. non fundari in positivo, & dico directè in contrarium: *omnis negatio fundatur in positivo.* Ratio est; quia negatio fundari non potest in negatione, sicut nec relatio in relatione, ut communiter contra Scotistas docent TTæ. in Logica; cum fundamentum semper ex natura sua debeat esse firmitus quàm sit fundatum: ergo negatio debet fundari in positivo.

Resp. 2dò. In forma *neg. ant.* ad prob. *dist. maj.* dependentia immediata est imperfectio, mixta perfectione *Conc. maj.* est imperfectio pura, *subdist.* dependentia in abstracto transeat *maj.* dependentia in concerto *neg. maj.* atqui imperfectio pura non fundatur in concursu immediato, *perm. min.* imperfectio mixta perfectione *neg. min.* & *conseq.* dependere igitur ab alio & imperfectionem, & perfectionem dicit; Imperfectionem ex conceptu *Abaleitatis*, per quem ens ab alio limitatur ad non essendum à se; perfectionem dicit, quia involvit *esse*, noviter causatum à quodam independente, causatum, inquam, influxu immediato, & positivo.

Inst.

Inst. Actio dependet immediatè à causa secundæ sine influxu immediato, & positivo, quia est ens *ab hoc*: ergò etiam omnis effectus creatus dependet immediatè à causa primæ sine influxu immediato, & positivo, quia est ens *ab alio*. Ad istam mirabilem philosophiam.

Resp. 1mò. Neg. ant. Afferro enim cum adversario, ipsam actionem esse immediatum influxum causæ secundæ, cum sit causalitas; est autem contradictorium, ipsum influxum immediatum esse sine influxu immediato.

Resp. 2dò Trans. ant. neg. conseq. disparitas est 1mò, quòd actio sit ratio formalis influendi; ad rationem autem formalem non datur alia ratio formalis; Contrarium est in effectû creato, comparatè ad Causam Primam. Disparitas est 2dò. quòd actio Causæ secundæ etiam sine alio influxu immediato adhuc habeat sui fundamentum positivum, nimirum emanationem, quod non haberet ens ab alio sine concursu immediato causæ primæ.

Urg. Ad rationem formalem non datur alia ratio formalis juxta nos; Atqui actio causæ secundæ est ratio formalis: ergò ad actionem causæ secundæ non datur alia ratio formalis; *Subsumo*; sed concursus Causæ Primæ im-

mediatus est quædam ratio formalis: ergò ad actionem causæ secundæ non datur concursus immediatus Causæ Primæ: ergò Causa Prima non concurrat immediatè ad omnem actionem causæ secundæ.

Resp. in primis dist. maj. Ad rationem formalem non datur alia ratio formalis, ejusdem rationis *conc. maj.* non datur alia ratio formalis diversæ rationis *neg. maj.* & *conseq.* sicut enim ad motum subordinatum motus datur subordinans, ita ad rationem formalem causæ secundæ, & particularis dari necesse est rationem formalem Causæ Primæ, & universalis. Deinde, permissio toto Syllogismo *dist. subs.* atqui concursus Causæ Primæ immediatus est quædam ratio formalis, indistincta realiter ab actione causæ secundæ *conc. subs.* realiter distincta *neg. subs.* & *conseq.* Afferro igitur, concursum Causæ Primæ immediatum consistere realiter in ipsa actione causæ secundæ, quæ ut procedens ab illa, actio Causæ Primæ est, ut elicitæ ab hac, est actio causæ secundæ.

Ais: Agentia realiter distincta habere debent actiones realiter distinctas; atqui Causa Prima, & Causa secunda sunt agentia realiter distincta: ergò habere debent actiones realiter distinctas.

F

Resp.

Resp. Dist. maj. Agentia realiter distincta, & non subordinata habere debent actiones realiter distinctas *Conc. maj.* agentia realiter distincta, & subordinata *neg. maj.* & *conseq.* instantia est in causa principali, & instrumentali, quibus realiter eadem est actio, quamvis sint agentia realiter distincta.

Ais iterum: Juxta concessa, concursus Causæ Primæ immediatus est realiter indistinctus ab actione causæ secundæ: ergò eo ipso non datur ad actionem causæ secundæ; idem enim non datur ad se ipsum.

Resp. Dist. ant. Concursus Causæ Primæ immediatus est realiter indistinctus ab actione Causæ secundæ; concursus immediatus, transiens, & externus, *conc. ant.* concursus immanens, & internus *neg. ant.* & *conseq.* concursus causæ Primæ immanens in actu illius interno consistit, qui utique realiter distinguitur ab actione causæ secundæ; & hic datur ad actionem; actio autem, quæ procedens à causa prima, datur immediatè ad effectus quoscunque.

Objic. 2dò. Si datur concursus causæ Primæ immediatus ad omnem effectum causæ secundæ, tunc vel totum effectum causat, vel tantum partem? si totum: ergò concursus causæ secundæ est vel nullus, vel superfluous; si partem: ergò concursus Causæ Primæ im-

mediatus non datur ad omnem effectum; cum & pars residua sit aliquis effectus causæ secundæ.

Resp. imò. retorq. Si datur concursus Causæ Primæ immediatus ad omnem actum supernaturalem causæ secundæ (sicut dari indubitatum est ex Tridentino) tunc vel causat totum actum, vel tantum partem? si totum: ergò concursus liberi arbitrii causæ secundæ vel nullus est, vel superfluous contra fidem; si partem: ergò concursus Causæ Primæ immediatus non datur ad omnem actum supernaturalem; cum & pars residua sit aliquid actus supernaturalis, quod denuò falsum est.

Resp. 2dò. directè, tam concursus Causæ Primæ, quàm secundæ causare totum effectum, & totaliter, in diverso tamen ordine, ac sub diversa ratione formali; & causa quidem Prima sub ratione universalissima entis, causa secunda verò sub ratione specifica talis entis, adeò, ut etiam ipsa ratio formalis, & modus causandi causæ secundæ attingatur à causa prima, quatenus est ens. Hinc sentio contra Arriagam, neque per absolutam Dei potentiam dari posse creaturam, quæ non indigeat concursu immediato; tum, quia omni Creaturæ competit ratio entis, tanquam terminus formalis causalitatis, & concursus immediati

diati Cause Primæ; tum, quia omnis creatura indispensabiliter est *ab alio*, ab aluitate fundata in eodem concursu immediato cause primæ.

Objic. 3tiò. Probrosus est Cause Primæ, ad omnem actionem, & effectum cause secundæ immediate concurrere: ergò Causa Prima non concurrat immediate.

Ant. prob. probrosus est DEO (adeoque Cause Primæ) mugire cum bove, rugire cum leone, cum cane latrare &c. Atqui hoc evidenter sequitur ex concursu immediato: ergò probrosus est cause primæ concurrere immediate ad omnem actionem, & effectum cause secundæ.

Resp. neg. ant. ad prob. dico, aliud esse, causam primam causare mugitum, rugitum, aut latratum, aliud, eam latrare, mugire, rugire; primum sequitur ex concursu immediato, alterum non se-

quitur; quia ejusmodi actus vitales non denominant, nisi principium intrinsecum, à quo *elicitivè* procedunt, vel subjectum, in quo *recipiuntur immanenter*; atqui mugitus, rugitus, latratus non procedunt elicitivè à causa prima, nec in ea ut in subjecto recipiuntur immanenter, etiam supposito concursu immediato: ergò mugitus, rugitus, latratus non denominant Causam Primam, etiam supposito concursu ejus immediato: ergò non est probrosus cause primæ, ad omnem actionem, & effectum cause secundæ immediate concurrere.

Sed de hoc satis! proin suspendo calamum, & ad controversiam omnium potissimam propero, ac inquirò, num præter concursum immediatum Cause Primæ admitti quoque debeat *prævius*, hoc est, Præmorio Physica? de qua sit

§. I.

Pramittuntur Pramittenda.

NOt. *imò.* Etiam à Recentioribus universim admitti concursum simultaneum, per quem Causa prima cum secunda simul influit in omnem effectum, adeò, ut illud ipsum, quod causa secun-

da in effectum facit ut inferior, causa quoque prima faciat ut universalissima, & suprema.

Ubi incidenter observa, concursum simultaneum dari quidem ad effectum, sed non ad ipsam cau-

lam secundam ; secus enim esset simultaneus, & non ; esset ex conceptu suo intrinseco : & non esset ; quia influxus prævius non est simultaneus ; atqui concursus, qui datur ad ipsam causam, est influxus prævius : ergò concursus, qui datur ad ipsam causam non est simultaneus. *Maj.* est nota in terminis ; vel si adversarii identificant concursum simultaneum cum prævio, quæso ! cur concessio simultaneo negant concursum prævium ? nunquid idem dari poterit, & non ? *min. prob.* Concursus antecedens concursum simultaneum est prævius ; Atqui concursus, qui datur ad ipsam causam, antecedit concursum simultaneum : Ergò concursus, qui datur ad ipsam causam, est prævius, *min. iterum prob.* Concursus simultaneus realiter consistit in ipsa actione causæ (intellige secundæ) etiam juxtà Recentiores apud Suarez. disp. 32. Sect. 3. ; Atqui concursus, qui datur ad ipsam causam, antecedit actionem causæ ; *motus enim moventis est prior motu mobilis :* ergò antecedit concursum simultaneum : ergò concursus, qui datur ad ipsam causam, concursus, qui datur ad ipsam causam, est prævius. Igitur concursus simultaneus movet *cum aliquo*, cum causa nimirum secunda ; concursus autem prævius movet *in aliquo*,

& *ad aliquid* ; quia per modum qualitatis in causa secunda, intrinsecè receptus, facit, ut illa faciat. Hinc.

Not. 2dò. Præmotionem in genere aliud non esse, quàm *motiōnem causæ primæ applicativam causæ secundæ ad operandum*. Dividitur in *Moralem*, & *Physicam* ; Præmotio moralis consistit in quadam invitatione objectiva, movente, & alliciente ad agendū consilio, suasu, aut mandato, absque eo, quòd ponat aliquid intrinsecè in agente ; Taliter movet Deus peccatores ad pœnitentiam, justos ad cacumen perfectionis.

Præmotio physica est *Accidens* quoddam physicum, *viale*, & *incompletum*, à solo D E O causis secundis transeunter impressum, *prioritate naturæ actionem Creaturæ præcedens*, eamque jam aliundè proximè potentem operari, *causaliter constituens in ratione principii actualis*, ac efficaciter applicans ad operandum conformiter suæ naturæ.

Dicitur imò, *Accidens*, quod subit rationem generis, in quo præmotio convenit cum aliis. *Ubi quæres* forsitan ? si præmotio est accidens, ad quodnam ergò genus accidentis pertineat ? Respondeo, pertinere ad genus qualitatis, non directè, sed *reductivè*, ut complementum virtutis activæ. Affero, Præmotionem physicam esse *complementum*

mentum virtutis activæ, non, quia eam in se insufficientem perficit, quod benè notent adversarii, sed, quia ad agendum jam proximè expeditam determinat ad operari in actu secundo.

Unde præmotionem suam Thomistæ communiter reducant non ad actum primum, sed secundum.

Ais: Complementum virtutis activæ utique pertinet ad illum actum, ad quem pertinet ipsa virtus activa? atqui virtus activa pertinet ad actum primum: ergò etiam ejus complementum. *Re-*

spondeo, nisi complementum illud se habeat per modum causalitatis, exercitii, & actûs secundi, concedendo totum; dico autem, præmotionem se habere per modum Exercitii, causalitatis, & actûs secundi. *Instantia* est in

essentia naturæ humanæ in Christo, ubi ipsa natura pertinet ad actum primum, non tamen ejus complementum, subsistentia scilicet, utpote quæ est increata, & omnis potentialitatis expers; istud ergò benè notetur.

Dicitur in descriptione Præmotionis 2dò. *Physicum*, per quod insinuatur distinctio inter præmotionem physicam, & moralem, ac intentionalem.

Dicitur 3tò: *Viale*, & *incomplete*; ut intelligas, præmotionem physicam non esse qualitatem

quandam per modum potentia, aut virtutis permanentis, facere tamen, ut potentia & virtus permanens sese actualiter exserat, & operetur; ità docet Doctor Angel. q. 3. de poten: a. 7. ad 7.

Dicitur 4tò. à solo Deo causis secundis transeunter impressum; tum, ut præmotio differat à concursu simultaneo, qui etiam est à creatura; tum, quia accidentia vialia ex natura sua subjecto suo non inhaerent nisi mobiliter, & transeunter, cum magis sint ad terminum, quàm ad Subjectum.

Dicitur 5tò prioritatem naturæ actionem creaturæ præcedens. Ratio est, quod Præmotio tanquam creata causalitas causæ primæ se teneat ex parte actus secundi creaturæ; Atqui actus secundus creaturæ est actio: ergò præmotio se tenet ex parte actionis creaturæ; ergò tempore est simul cum actione creaturæ: ergò actionem creaturæ non præcedit prioritatem temporis: ergò præcedit prioritatem naturæ; sine omni enim prioritatem non esset *causalis* Applicatio causæ creatæ ad agendum.

Dicitur 6tò, eamque jam aliunde proximè potentem operari, ut adversarii denique cessent dicere, quòd Præmotio Thomistica causæ secundæ det posse agere; non ità, colendissimi adversarii, non ita! Thomistæ propugnant, præmo-

tionem in causa secunda posse præsupponere, illudque non nisi transferre in actum. Unde

Dicitur 7mò. Causaliter constituens in ratione principii actualis, ut significetur unicum munus motionis præviæ; quid enim est applicare ad agendum, quàm constituere in ratione principii actualis? & quidem constituere causaliter, non formaliter!

Dicitur 8vò, Efficaciter applicans ad operandum conformiter suæ naturæ; & ideò causam necessariam applicat ad agendum necessariò, causam liberam ad agendum liberè, ità, ut, sicut est causa actionis quoad substantiam, sic quoque actionis causa sit quoad modum. Et quidem causa efficax efficacia etiam *absoluta, Metaphysica*, & in sensu composito *inimpedibili*, quin tamen obfit libertati, ut infra audiemus. Atque hæc est præmotio in sensu genuinè thomistico! dixi præmotionem physicam applicare causam liberam ad agendum liberè, adeoque non nocere libertati, circa quod

Not. 3.tiò. Libertatem esse dominium sui actus ad opposita. Libertas est dominium, quia sita est in facultate quadam indifferente; est dominium *sui actus*, quia est facultas eliciendi actum, & non; est *ad opposita*, quia ità se determinat ad unum, ut pariter se determina-

re possit ad contrarium. Igitur Libertas in recto est quædam indifferentia, quæ, si est ad actus, vel terminos contradictoriè oppositos, v. g. ad amare, & non amare, vocatur *Libertas contradictionis, & Exercitii*; Si verò indifferentia sit ad actus, vel terminos oppositos contrariè, v. g. ad amorem, & odium, *libertas* quoque appellatur *contrarietatis & specificationis*. Cæterum indifferentia dividitur in *passivam, & activam*. Illa est indeterminatio ad recipiendum; hac indifferentia gaudet materia prima comparatè ad formam substantialem; hæc est indeterminatio ad agendum; tali indeterminatione præditus esse potest artifex, ut vel statuam Jovis effigiet, vel Mercurii.

Dividitur indifferentia ulterius in *privativam, & positivam*, indifferentia privativa est suspensio ab omni actu, indifferentia positiva est Exercitium, & transitus ad actum *cum facultate ad oppositam*: indifferentiam positivam aliqui optimè vocant *actualement*; ab aliis verò malè appellatur *negativa*; cum indifferentia negativa videatur esse indifferentia ut sic, non quædam species constituta sub genere; nam habere se negativè proprium est omni indifferentiæ. Si placet indifferentiam privativam nominare, vel *potentialem*, vel etiam *suspensivam*.

penſivam, non ſumus contrarii. Nunc quæſtio eſt, quænam indifferentia Libertati ſit eſſentialis? Sed facilis eſt reſolutio, dico enim, eam eſſe indifferentiam poſitivam, & actualem. Ratio eſt: quia eſſentialia Libertatis indiſpenſabiliter inveniri debent in libero primo, & per eſſentiam tali; atqui ſola indifferentia poſitiva & actualis, non verò privativa & potentialis (ob repugnantiam omnis potentialitatis cum actu puriſſimo) invenitur in libero primo, & per eſſentiam tali, ſcilicet in Deo: Ergò ſola indifferentia poſitiva, & actualis, non verò privativa & potentialis eſt eſſentialis libertati: præſertim, quia indifferentia potentialis inſuper tollitur per ſuum actum; inſigniter autem abſurdum eſt, libertatem interire per actuale Exercitium libertatis. Dixi in Notando 2do, præmotionem phyſicam eſſe cauſam actionis liberæ efficacem, ſed non abſolutè neceſſitantem. Pro quo

Not. 4to. Neceſſitatem aliam eſſe *abſolutam*, aliam *conditionatam*. Prima oritur ex neceſſaria, & intrinſeca terminorum connexionem; ità ſequitur, totum eſſe Majus ſua parte, lapidem deſcendere deorſum: Secunda oritur ex ſuppoſitione cujuſdam tertii; ſic neceſſe eſt, Equum moveri, ex ſuppoſitione, quòd currat. Prior ne-

ceſſitas aliàs etiam vocatur *conſequentis*, poſterior verò *conſequentiæ*; fortè, quia illa materialis eſt, hæc formalis & illativa. Neceſſitas conditionata iterum alia eſt *antecedens*, alia *conſequens*. Neceſſitas conditionata antecedens eſt, quæ oritur ex ſuppoſitione cauſæ cujuſdam neceſſariæ, auferentis indifferentiam Judicii, & determinantis *per modum naturæ*; ſicût Amor Beatorum in Patria oritur ex viſione: Neceſſitas conditionata conſequens eſt, quæ provenit ex ſuppoſitione determinante ad unum, non per modum naturæ, ſed *liberi*, relictâ inſuper indifferentiâ Judicii, & potentiâ ad opoſitum; & ità præmotus ad amorem amat quidem neceſſariò, at neceſſitate ſolùm conſequentem. Unde benè hîc advertant adverſarii, & altè ſibi imprimant, neceſſitatem conſequentem nullatenus obefſe libertati; tum, quia relinquit indifferentiam, & potentiam ad opoſitum; tum, quia fundatur in ſuppoſitione vel formaliter, vel cauſaliter libera; tum, quia non oritur ex aliquo determinante *per modum naturæ*. Advertant adverſarii iterum, illam neceſſitatem non ſtatim eſſe antecedentem, quæ provenit ex ſuppoſitione cujuſdam tertii inimpedibilis, & prævenientis determinationem formalem cauſæ ſecundæ; quia illud

illud inimpedibile, & præveniens potest esse causa determinationis formalis, & liberæ; veluti postea probabimus de præmotione physica; atqui necessitas antecedens etiam apud illos, contra quos pugnamus, non est causa determinationis formalis, & liberæ; cum destruat libertatem: ergo necessitas, quæ provenit ex suppositione cujusdam inimpedibilis, & prævenientis determinationem formalem causæ secundæ, non statim est antecedens. Advertant adversarii 3^{ti}o, illam necessitatem esse antecedentem & nocivam libertati, quæ interimit radices, & fontes libertatis beatæ. Sunt autem radices libertatis duæ, una remotior, & extrinseca consistens in infinita efficacia causæ primæ, attingentis omnem modum tam necessarium, quam liberum causæ secundæ, altera radix est proximior, & intrinseca, consistens in indifferentia cognitionis; cum enim voluntas creata potentia cæca sit, eatenus in agendo erit necessaria, aut libera, quatenus regitur cognitione, proponente objectum vel determinatè, vel indifferenter. Dixi supra ulterius, præmotionem physicam esse efficacem efficacia absoluta, & in sensu composito inimpedibili. Ubi pro majori informatione

Not. 3to. De sensu composito &

diviso aliter sentire Thomistas, quam ab extraneis intelliguntur. Igitur, dum Thomistæ asserunt, voluntatem stante præmotione ad assensum non posse dissentiri in sensu composito, posse autem in sensu diviso, aliud non volunt, quam voluntatem, dum adest præmotio ad assensum, non quidem habere potentiam ad conjungendum actualiter dissensum cum assensu, habere tamen (etiam dum adest præmotio ad assensum) potentiam ad ponendum dissensum absolutè, & ut separatum à præmotione ad assensum. Ità sentiunt Thomistæ. Extranei econtra putant, quod, si voluntas ut præmota ad assensum non possit dissentiri in sensu composito, sed tantum in sensu diviso, quod, inquam, id debeat intelligi, ac voluntas præsentem præmotionem ad assensum quemdam non ponit actualiter dissensum, ità nec habeat potentiam ad dissentiendum, sed talem potentiam primum iterum acquirat præmotione cessante. Ecce! nunquid verum est de sensu composito, & diviso aliter sentire Thomistas, & aliter ab extraneis intelligi? Sed videamus, an non etiam extranei cogantur sentire cum Thomistis: Nunquid docent extranei, voluntatem, stante præmotione ipsorum morali, actualiter movente ad assensum, in eodem instanti non posse dissentiri, id est, ponere actualiter

lem diffensum, habere tamen, etiam stante præmotione morali ad assensum, potentiam ad ponendum diffensum absolutè, & ut separatum à præmotione morali ad assensum? Si ità docent; ergò admittunt sensum compositum, & divisum Thomistarum; ità enim prorsus sentiunt Thomistæ.

Si autem docent extranei, etiam stante præmotione morali actualiter movente ad assensum, in voluntate adesse potentiam actualiter dissentendi pro eodem instanti, profectò admittunt potentiam ad terminos contrarios, aut contradictorios simul habendos, quæ potentia aliud esse non potest, quàm chymæra à parte Rei. Deinde, nonne iterum docent extranei, etiam stante præmotione morali actualiter

movente ad assensum, in voluntate adhuc manere potentiam dissentendi, quamvis in Eodem instanti non possit poni diffensus actualis? Cur ergò stante præmotione physica Thomistarum ad assensum, potentia ad diffensum intereat, primum reacquirenda præmotione physica cessante? Planè deposita partialitate, non invenio rationem contra Thomistas, salvo interim meliori Judicio.

De Reliquo alii cum Capreolo Mysterium sensûs compositi aliter exprimunt quoad modum, & dicunt, stante præmotione physica ad unum adesse in voluntate simul potentiam ad oppositum, *simultate Potentiæ*, non verò *Potentiâ simultatis*: Pace mea ità dicatur, Ego pace omnium dico

S. II.

Causa Prima cum Causis secundis concurrat præviè ad agendum; adeoque datur præmotio Physica.

PROBATUR primò Auth. Arist. 8. physic. c. 5. T. 33. inquentis: *Utrumque igitur movere dicimus, & primum, & ultimum moventium, sed magis primum; illud enim movet ultimum, sed hoc non primum: & sine primo quidem ultimum non movebit, illud autem sine hoc, ut baculus non movebit non movente homine.* Ad hunc Textum

Non dicant adversarii imò. Eum duntaxat loqui de movente corporeo, & comparative primo, facta comparatione ad mobile, non autem debere intelligi de movente immateriali, & absolutè primo, adeoque Aristotelem hac in materia non habere multum Authoritatis. Nam-

Contrà est: Aristoteles loco citato loquitur de movente absolutè primò,

primo, & immateriali: ergò mala est responsio adversariorum. *Ant. prob.* Aristoteles loco citato loquitur de movente indivisibili, infinito, æterno, & immobili, ut colligere est ex textibus 34. & 35. immediate sequentibus; atqui movens indivisibile, infinitum, æternum, & immobile est absolute primum & immateriale: ergò Aristoteles loco citato loquitur de movente absolute primo, & immateriali. Ad illud, quod subjungitur, nescio, an respondeam; ergone Aristoteles in philosophicis authoritatem non habeat? & quidem in illa materia, in qua inquit *mototrem primum*? Planè citatur philosophus, si favet, cur nullius momenti est, si contrariatur? Ne ille Peripatheticus sit, qui Aristoteli universalem denegat Authoritatem!

Non dicant adversarii 2dò, Aristotelem quidem loqui de motione prævia Causæ primæ, sed de ea tantum, quæ est *communiter dicta*, & identificata cum actione productiva, ac conservativa causæ secundæ in esse. Nam

Contrà est: Juxta confessionem adversariorum, Aristoteles loquitur citato loco de motione prævia causæ primæ; atqui non loquitur de motione prævia *communiter dicta*: Ergò. &c. *min. prob.* Aristoteles l.c. loquitur de motione prævia causante motum, & actionem causæ secundæ; de

illa enim motione loquitur textus, *sine qua movens ultimum non movebit*, quæ haud alia est, quàm ea, qua præfente movens ultimum movebit; atqui motio prævia *communiter dicta* non causat motum, & actionem causæ secundæ, sed tantum producit, & conservat Ejus esse: ergò Aristoteles loco citato non loquitur de motione prævia *communiter dicta*.

Non dicant adversarii 3tiò, Textum Aristotelis debere exponi de motu causæ primæ Simultaneo, non verò de prævio, adeoque ex illo non probari præmotionem physicam. Nam

Contrà est primò: Motus, quo causa prima magis movet, quàm secunda, non est simultaneus; per hunc enim æqualiter movent agens primum, & secundum; atqui motus, de quo sonat textus, est talis, quo causa prima magis movet, quàm secunda, ergò motus, de quo sonat textus, non est simultaneus: ergò est prævius: ergò ex textu probatur præmotio physica.

Contrà est 2dò; De illo motu non potest exponi textus, per quem causa secunda movet primam; atqui per motum simultaneum causa secunda movet primam: ergò textus non potest exponi de motu simultaneo. *Major claret*; Textus enim loquitur aperte de motu, quo movens primum movet secundum, *at hoc non primum. Min. prob.* idèd per

per motum simultaneum causa prima movet secundam, etiam in sententia adversa, quia per illum cum causa secunda agit simul: ergò etiam ideò causa secunda per motum simultaneum movebit causam primam, quia per illum cum causa prima agit simul.

Probatur 2dò, Author. Doct. Angel. q. 3. de pot. a. 7. asserentis: DEUS est causa actionis cujuslibet rei naturalis, ut movens, & applicans virtutem ad agendum. Ubi iterum

Non dicant adversarii imò. DEUM esse causam actionis cujuslibet rei per hoc, quòd moveat simultaneè cum quavis causa creata. Nam

Contrà est: Per hoc, quòd DEUS moveat simultaneè cum causa creata, non est causa actionis, sed potius termini, ad quem datur actio; motio enim simultanea identica est cum actione causæ creatæ; idem autem non est causa sui-ipsius: ergò mala est responsio adversariorum.

Non dicant adversarii 2dò, DEUM esse causam actionis cujuslibet rei per hoc, quòd conferat causis secundis virtutem ad agendum. Nam

Contrà est primò: Ex eodem S. Doctore, qui hanc responsionem, ut menti suæ contrariam, ipse refutat, citata quæstione tertia sic pergens: Tercio modo dicitur una res esse causa actionis alterius, in quantum movet eam ad agendum, in quo

non intelligitur COLLATIO, aut CONSERVATIO VIRTUTIS ACTIVÆ, sed applicatio virtutis ad actionem; quid clarius? hinc quæso! nemo dicat de Doctore Angelico, dum Thomistæ propugnant præmotionem physicam, Thomas non erat cum eis!

Jam, si limites philosophicos transcendere mihi liceret, præmotionem quoque physicam argumento Theologico probarem, & quidem inprimis Autoritate scripturæ Proverb. 21. dicentis: *Cor Regis in manu Domini est, quocunque voluerit, inclinabit illud*; utique efficaciter, & infallibiliter, quod fieri non poterit præmotione morali: ergò physica. Item Rom. 9. Eadem sacra Scriptura ait: *Non est volentis, neque currentis, sed misereantis DEI*, intellige, ut benè operemur, ad quod Augustinus in Enchirid. c. 23. ergo restat, ut totum sit DEI, hominis voluntatem ad agendum physice applicantis. Deinde,

Probarem ulteriùs autoritate D. Dionysii Areopagitæ, de Divin. Nom. c. 5. expressè inquentis: *Voluntas DEI est omnium rerum prædeterminativa.*

Denique rursus in medium adducerem S. AUGUSTINUM lib. de corrept. & gratia ita loquentem: *Voluntas DEI, qua vult invictissimè, & irremissibiliter nos velle* (ecce! efficaciam & infallibilitatem voluntatis

tis Divinæ!) est omnipotentissima ad faciendum nos velle. Per ipsam facit DEUS, ut faciamus, per ipsam facit, ut velimus. Illa autem voluntas, per quam facit de nostris voluntatibus, quod ipse vult, est ANTECEDENS NOSTRUM VELLE, & CAUSA ILLIUS &c. Ità, inquam, probarem præmotionem physicam Authoritate Theologica, si Theologus essem; quia tamen Philosophus sum, ideò abstineo, &

Probo ratione: Sicùt causa secunda subordinatur, & dependet à causa prima in esse Entis actualis, ità etiam subordinatur, & ab ea dependet in ratione causæ actualis; atqui causa secunda non subordinatur primæ, nec ab ea dependet in esse Entis actualis sine influxu actuali: ergò neque causa secunda subordinatur primæ, nec ab ea dependet in ratione causæ actualis sine influxu actuali. *Subsumo:* Atqui influxus actualis causæ primæ in secundam sub ratione causæ actualis est prævius: ergò causa secunda sub ratione causæ actualis subordinatur primæ, & ab ea dependet per influxum prævium; Atqui influxus prævius est præmotio physica: ergò causa secunda sub ratione causæ actualis subordinatur primæ, ab eaque dependet per præmotionem physicam: ergò datur præmotio physica. *Major* est innegabiliter apud omnes in confesso; sicùt enim cau-

sa secunda in esse Entis actualis est participativè à causa prima, ità etiam participativè ab illa est in Ratione causæ actualis; cùm causa prima non minùs sit primum in ratione causæ, quàm sit primum in esse Entis: ergò sicùt causa secunda subordinatur Primæ, & ab ea dependet in esse Entis actualis propter participationem ipsius esse à causa Prima, ità etiam causa secunda subordinabitur Primæ, & ab ea dependebit in ratione causæ actualis propter participationem ipsius rationis causæ actualis à causa prima. *Minor principalis* est tum adversariorum, tum superiùs ostensa §. prælim. *subsumptum verò probatur:* Influxus, qui datur ad causalitatem causæ secundæ, est prævius; atqui influxus actualis causæ primæ in secundam sub ratione causæ actualis, datur ad causalitatem causæ secundæ: ergò influxus actualis causæ primæ in secundam sub ratione causæ actualis, est prævius. *Maj. imprimis Prob.* influxus, qui causat causalitatem causæ secundæ, est prævius, quia causa utique prior est, adeoque prævia, suo effectui; atqui influxus, qui datur ad causalitatem causæ secundæ, in terminis causat causalitatem causæ secundæ; aliàs non daretur *ad eam*, sed *cum ea*: ergò influxus, qui datur ad causalitatem causæ secundæ, est prævius. *Minor* præcedentis syllogismi pariter probatur:

batur : Influxus actualis causæ primæ in secundam sub ratione causæ actualis datur ad causam secundam ut actualiter causantem; causa enim sub ratione causæ actualis, & causa actualiter causans sunt convertibilia; atqui influxus, qui datur ad causam secundam, ut actualiter causantem, datur etiam ad causalitatem causæ secundæ; cum causa secunda sit actualiter causans per causalitatem causæ secundæ: Ergo influxus actualis causæ primæ in secundam sub ratione causæ actualis datur ad causalitatem causæ secundæ. Jam Plato jubet quiescere, & expectare responsa adversariorum. Igitur

Respondent adversarii primò : Causam secundam etiam in ratione causæ abundè subordinari primæ, & ab ea dependere per hoc, quòd præmoveatur moraliter. Sed

Contrà est primò : Præmotio moralis non est universalis, & conveniens omni causæ secundæ, cum tantum conveniat liberæ: ergo præmotio moralis non satis subordinat, & dependere facit omnem causam secundam à prima.

Contrà est 2dò : In eo genere debet esse motio sufficienter subordinans causæ primæ, in quo genere causa secunda primæ subordinatur; atqui causa secunda primæ subordinatur non tantum in genere moris, sed etiam in genere physico: ergo

motio sufficienter subordinans causæ primæ non tantum debet esse in genere moris, sed etiam in genere physico; atqui præmotio moralis tantum est in genere moris, & non est in genere physico: ergo præmotio moralis non est motio sufficienter subordinans causæ primæ. *Major* est liquida; quia motio subordinans causæ primæ est causa subordinationis in causa secunda tanquam sui effectus; Causa autem, & effectus esse debent in Eodem genere. *Minor*, tum jam est probata alibi; tum exinde evidens, quòd causa secunda non tantum sit ens participatum à causa prima in genere moris, sed etiam, & vel maximè in genere physico: ergo causa secunda primæ non tantum subordinatur in genere moris, sed etiam, & vel maximè in genere physico.

Respondent adversarii 2dò : Causam primam per hoc sibi subordinare adæquatè causam secundam, quòd ei offerat concursum quemdam indifferentem, vi cuius causa prima semper parata sit operari cum secunda, ubi hæc sese ad operandum determinaverit. Sed

Contrà est : Concursus indifferentis non est subordinativus causæ secundæ in esse actualiter operantis: ergo causa prima per concursum indifferentem non sibi subordinat adæquatè causam se-

cundam. *Ant. prob.* quod est posterius in esse actualiter operantis, non subordinat sibi id, quod in esse actualiter operantis est prius: nam effectus non subordinat sibi causam; atqui concursus indifferens in esse actualiter operantis est posterior, & causa secunda in esse talis est prior, uti palam est ex responsione: ergo concursus indifferens non subordinat sibi causam secundam in esse actualiter operantis: ergo concursus indifferens non subordinat sibi *adequatè* causam secundam; sicque causa secunda aliqua ratione erit *independens* à causa prima; erit *movens primum*; erit in esse actualis principii causativi à se; ejus determinatio exercita ad agendum non erit *immediatè* à DEO. Plura alia silebo!

Respondent adversarii 3tior: Subordinationem & dependentiam causæ secundæ à prima etiam in esse actualiter operantis omninò *perfectissime* salvari per concursum simultaneum, qui subire poterit vices præmotionis, & insuper intactam relinquet libertatem creaturæ. Atque hæc est una ex potissimis responsionibus adversariorum. Sed

Contra est primò: Concursus simultaneus nullam omninò salvat subordinationem causæ secundæ in esse actualiter operantis: Ergo

per concursum simultaneum non salvatur subordinatio *perfectissime*.

Ant. prob. quod non influit in causam secundam actualiter operantem, nullam omninò salvat subordinationem causæ secundæ in esse actualiter operantis; atqui concursus simultaneus non influit in causam secundam actualiter operantem: ergo concursus simultaneus nullam omninò salvat subordinationem causæ secundæ in esse actualiter operantis. *Maj.* est ideò vera, quia omnis subordinatio fundatur in influxu & causalitate; *min.* est ideò vera; quia, quod influit in aliud, utpote exercens causalitatem, debet esse prius causalitate, & natura prævium; atqui concursus simultaneus, utpote etiam apud Recentiores consistens in actione, & ipsa causalitate causæ secundæ, non est prior causalitate, & natura prævius causa secunda actualiter operante, cum sit prior, & prævius se ipso: ergo concursus simultaneus non influit in causam secundam ut actualiter operantem. *Consequens* est ideò verum, quia trahitur à veritate præmissarum: *Consequentia* autem est ideò bona, quia est in *Darii*, nec habet vitium.

Contra est 2dò: Concursus simultaneus non datur ad causam secundam: ergo non subordinat *perfectissime* causam secundam in esse actuali-

actualiter operantis. *Ant. prob.* Actio causæ secundæ non datur ad causam secundam; actio enim ut via, motus, & causalitas datur ad terminum, mobile, & effectum; atqui concursus simultaneus est actio causæ secundæ, ut adversarii nobiscum docent: ergo concursus simultaneus non datur ad causam secundam. Vel, si datur ad causam secundam, *infero*: ergo causa secunda *semper* actualiter operatur; quia concursus simultaneus prout consistens juxta Patrem Aler in sua physica num. 593. in decreto D E I, *semper* adest causæ secundæ; atqui concursus simultaneus insuper vices subit præmotionis, ut dicitur supra: ergo sicut causa secunda præsentem præmotionem infallibiliter operatur, ita etiam operabitur præsentem concursu simultaneo; *subsumo*: sed concursus simultaneus causæ secundæ *semper* est præsens: ergo causa secunda *semper* actualiter operatur. Cæterum, si concursus simultaneus subit vices præmotionis, cur non obest libertati creatæ, sicut præmotio? dico ego, quia libertati neque obest præmotio; quod nunc dico, paulò inferius probabo: Interim paulemus.

Respondent Adversarii 4to. Concursum simultaneum prout procedentem à causa Prima, dignita-

te, universalitate, & subsistendi consequentia, etiam esse priorem, ac prævium se ipso, prout est à causa secunda, adeoque per concursum simultaneum posse causæ primæ subordinari causam secundam etiam ut actualiter operantem. Sed

Contrà est: Concursus causæ primæ eatenus debet esse prior, ac prævius, quatenus sibi subordinat causam secundam; Atqui concursus causæ primæ non tantum sibi subordinat causam secundam in dignitate, aut universalitate, sed etiam in causalitate: ergo concursus causæ primæ non tantum debet esse prior, ac prævius dignitate, & universalitate, sed etiam causalitate. *Subsumo*: atqui concursus simultaneus non est prior ac prævius, prioritate causalitatis, ut in confesso est: ergo concursus simultaneus causæ primæ non subordinat causam secundam. Prioritatem quoad subsistendi consequentiam quod attinet; ista omnino ad subordinationem non potest sufficere; cum non sit realis, sed præcisè rationis.

Nunc, ut magis pateat, quantum vim habeat pars contraria, omnes adversariorum responsiones colligo, & resolutionem nostram sic

Confirmo: Quidquid movet, & non est causa prima, ut moveat, mo-

movetur à causa prima; atqui causa secunda movet, & non est causa prima: ergò ut moveat, movetur à causa prima. *Subsumo*: atqui non movetur à causa prima, nisi per aliquam motionem: ergò causa secunda à prima movetur per aliquam motionem; *subsumo iterum*: atqui hæc motio est præmotio physica: ergò causa secunda à prima movetur per præmotionem physicam: ergò datur præmotio physica. *Major* est certa; quia causa prima est primum movens immobile, dans cuncta moveri, reliqua pariter omnia sunt evidèntia usque *ad subsumptum secundum, quod probatur*: motio per quam movetur causa secunda à prima, non est præmotio moralis, nec concursus indifferens, nec concursus simultaneus, nec actio causæ secundæ: ergò est præmotio physica; aliud enim nil amplius superest. *Ant.* est notum ex refutationibus præcedentibus, & insuper ostenditur: Motio, per quam movetur causa secunda à prima, debet esse physicè constitutiva causæ secundæ in ratione principii causantis in actu secundo; ad hoc enim datur illa motio; atqui nec præmotio moralis, cum non sit generis physici, nec concursus indifferens, ab indiffe-

renti enim non procedit determinatio; nec concursus simulataneus, quia hic nil tribuit causæ, sed tantum effectui; nec denique ipsa actio causæ secundæ est physicè constitutiva causæ secundæ in ratione principii causantis in actu secundo; nam actio tanquam principiatum non constituit suum principium in ratione principii: ergò motio, per quam movetur causa secunda à prima nec est præmotio moralis, nec concursus indifferens, nec simultaneus, nec ipsa actio causæ secundæ: ergò est præmotio physica; *Physica*, quia est motio moventis, & moti in ordine physico: *præmotio*, seu *motio prævia*; quia est motio causalis, & *motus moventis præcedens motum mobilis ratione*, & *causa*, ut ait S. Doctor 3. contrà gentes c. 149. atqui motio præcedens motum mobilis ratione & causa, est motio prævia, causalitate scilicet (qualiter esse præviam præmotionem asserunt Thomistæ) ergò motio, per quam movetur causa secunda à prima, est prævia: ergò est præmotio: ergò datur præmotio, & quidem physica. Plura non dico, quamvis possem: ergò taceo, & ausculto adversariis, &c.

§. III.

Enervantur Fundamenta Contraria.

OBjic. *imo.* Præmotio Physica ex parte sui repugnat, & ex parte causæ secundæ non est necessaria: ergò non datur. *Probat*ur prima pars *ant.* Repugnat actio ad actionem; Atqui præmotio physica est actio ad actionem; est actio, quia motio; est ad actionem; quia facit agere causam secundam: ergò repugnat præmotio physica. *Probat*ur etiam secunda pars *ant.* Si præmotio physica est necessaria ex parte causæ secundæ, tunc vel est necessaria ex parte alicujus duntaxat, vel ex parte omnis causæ? non ex parte alicujus; causa enim naturalis & necessaria jam est ex se determinata ad unum; ità ignis determinatus est ad urendum; non etiam necessaria est ex parte omnis causæ, quia causa libera se ipsam potest determinare supposita sola præmotione morali: ergò præmotio physica non est necessaria ex parte causæ secundæ.

Resp. Neg. ant. quoad utrumque; Ad probationem primæ partis *dist. maj.* repugnat actio ad actionem, actio ejusdem ordinis & suppositi *Conc. maj.* actio alterius ordinis & suppositi, *Neg. maj.* atqui

præmotio physica est actio ad actionem, est actio diversi ordinis & suppositi *conc. min.* est actio ejusdem ordinis & suppositi *neg. min.* & *conseq.* & dico, hoc argumento nec Scotisticè, nec Recentioristicè quidquam probari, quæro enim ex Scotistis, cur detur relatio prædicamentalis ad relationem prædicamentalem, & cur non actio ad actionem? quæro deinde ex Recentioribus, cur detur relatio transcendentalis ad relationem prædicamentalem, & cur non actio ad actionem? puto ego, quia relationes vel sunt, vel esse possunt diversæ rationis; atqui etiam præmotio physica, & actio causæ secundæ diversæ rationis sunt: ergò una esse potest ad alteram. *Ad Probationem secundæ Partis* dico, præmotionem physicam esse necessariam ex parte omnis causæ secundæ, tum, quia omnis causa secunda primæ essentialiter subordinatur; tum, quia causa naturalis solummodò determinata est quoad speciem actûs, non verò quoad Exercitium, & individuum: ergò ad exercitium, & individuum indiget determinari à causa prima; tum, quia cau-

sa liberá se ipsam quidem potest determinare formaliter, dependenter, & determinatione agentis secundi, non verò potest *causaliter & independenter*, ac sese constituere in ratione principii actualis: ergò ad hoc indiget præmotione physica: Ergò à primo ad ultimum præmotio physica omnibus causis creatis est necessaria.

Inst. Præmotio physica non est necessaria ad præmotionem; atqui præmotio physica est causa creata: ergò præmotio physica non est necessaria *omni* causæ creatæ. *Maj. patet*; quia aliàs sequeretur processus in infinitum: *minor* est nostra: *Conclusio* est in forma.

Resp. Conc. maj. ad minorem dico, præmotionem non debere vocari causam creatam, sed causalitatem creatam causæ increatæ, inter quam & alias causas creatas est disparitas, quòd ipsa sit ratio formalis movendi alia, & ratio formalis dependendi causæ secundæ à prima; ad unam autem rationem formalem non datur ratio formalis altera; sicut in principis adversariorum ad unionem formalem inter materiam & formam non datur unio formalis altera. Manet ergò, præmotionem physicam esse necessariam *omni* causæ creatæ.

Urg. Ergò omnis causa creata vel est incompleta, vel instrumentalis; primum; quia indiget præmotione physica, tanquam complemento; alterum; tum, quia, supposita præmotione physica, omnis causa creata agit in virtute aliena; tum, quia agit ut mota, quod utrumque est proprium instrumento: Ergò omnis causa creata vel est incompleta, vel est instrumentalis.

Resp. Dist. primam partem illati: ergò omnis causa creata est incompleta in actu secundo, & in ratione principii actualis. *Conc. illatum*; est incompleta in actu primo, & in ratione principii habitualis *neg. illatum*. imò verò præmotio physica etiam dici potest complementum actûs primi, ly *complementum* non reduplicando suprà *primum*, quod importat potentiam, sed suprà *actum*, qui dicit exercitium. Sicut accidens aliquo modo dici potest complementum substantiæ, non, quia substantiam perficit in se, sed quia ei aliquid contribuit in esse operativo. Interim placeat se reflectere ad ea, quæ diximus h. §. 1. not. 2. *Secundam partem illati* quod attinet, scio, multos esse, & graves philosophos, qui asserant, omnem causam creatam esse instrumentalem comparatè ad productionem entis, in omni suo effe-

effectu reperibilis; & his neque ego contrariabor; in ordine tamen ad rationem specificam effectus, *nego illatum*: ad primam probationem *dist. ant.* Omnis causa creata, supposita pramotione physica, agit in virtute aliena, elevante ad productionem effectus in ratione specifica se excedentis. *Neg. ant.* agit in virtute aliena, sine elevatione tamen, *Permitto ant.* sed nego suppositum, ita agere in virtute aliena esse de ratione instrumenti. Dixi *primò*, causam creatam, etiam supposita pramotione physica agere posse *sine elevatione*; intellige, non sine elevatione in esse principii actualis, sed sine elevatione comparative ad effectum. Dixi *2dò*. *permitto antecedens*; quia pramotio physica non debet dici *virtus aliena*, sed motio moventis Primi. Ad alteram probationem aliter *Dist. ant.* omnis causa creata, supposita pramotione physica, agit ut mota, motione supponente virtutem agendi. *Conc. ant.* motione virtutem agendi tribuente. *Neg. ant.* & *conseq.* Secundum est de ratione instrumenti, primum de ratione causae secundae, dependentis, & subordinatae, qualis est omnis creatura, comparatè ad causam primam, & increatam. Nolo dicere, quòd tota hæc In-

stantia solvenda sit adversariis in concursu simultaneo.

Objic. 2dò. Si pramotio esset necessaria omni causae creatae, etiam liberae, tunc sine pramotione nulla causa creata libera posset agere; atqui causa creata libera potest agere sine pramotione, ergò causae creatae liberae pramotio non est necessaria. *Maj.* supponitur. *Min. prob. imò*, quando ponuntur omnia requisita ad agendum, tunc causa creata libera potest agere; atqui possunt poni omnia requisita ad agendum, sine pramotione: Ergò causa creata libera potest agere sine pramotione. *Prob. eadem min. 2do*, Causa increata libera potest agere sine pramotione; ergò etiam sine pramotione poterit agere causa creata libera.

Resp. imò. retorq. Si concursus simultaneus Recentioristicus esset necessarius omni causae creatae etiam liberae, tunc sine concursu simultaneo Recentioristico nulla causa creata libera posset agere; atqui causa creata libera potest agere sine concursu simultaneo Recentioristico; quia sine illo possunt poni omnia requisita ad agendum: ergò causae creatae liberae concursus simultaneus Recentioristicus non est necessarius; quid jam placet dicere adversariis?

sa liberá se ipsam quidem potest determinare formaliter, dependenter, & determinatione agentis secundi, non verò potest *causaliter & independenter*, ac sese constituere in ratione principii actualis: ergò ad hoc indiget præmotione physica: Ergò à primo ad ultimum præmotio physica omnibus causis creatis est necessaria.

Inst. Præmotio physica non est necessaria ad præmotionem; atqui præmotio physica est causa creata: ergò præmotio physica non est necessaria *omni* causæ creatæ. *Maj. patet*; quia aliàs sequeretur processus in infinitum: *minor* est nostra: *Conclusio* est in forma.

Resp. Conc. maj. ad minorem dico, præmotionem non debere vocari causam creatam, sed causalitatem creatam causæ increatæ, inter quam & alias causas creatas est disparitas, quòd ipsa sit ratio formalis movendi alia, & ratio formalis dependendi causæ secundæ à prima; ad unam autem rationem formalem non datur ratio formalis altera; sicut in principiiis adversariorum ad unionem formalem inter materiam & formam non datur unio formalis altera. Manet ergò, præmotionem physicam esse necessariam *omni* causæ creatæ.

Urg. Ergò omnis causa creata vel est incompleta, vel instrumentalis; primum; quia indiget præmotione physica, tanquam complemento; alterum; tum, quia, supposita præmotione physica, omnis causa creata agit in virtute aliena; tum, quia agit ut mota, quod utrumque est proprium instrumento: Ergò omnis causa creata vel est incompleta, vel est instrumentalis.

Resp. Dist. primam partem illati: ergò omnis causa creata est incompleta in actu secundo, & in ratione principii actualis. *Conc. illatum*; est incompleta in actu primo, & in ratione principii habitualis *neg. illatum*. imò verò præmotio physica etiam dici potest complementum actûs primi, ly *complementum* non reduplicando suprà *primum*, quod importat potentiam, sed suprà *actum*, qui dicit exercitium. Sicut accidens aliquo modo dici potest complementum substantiæ, non, quia substantiam perficit in se, sed quia ei aliquid contribuit in esse operativo. Interim placeat se reflectere ad ea, quæ diximus h. §. 1. not. 2. *Secundam partem illati* quod attinet, scio, multos esse, & graves philosophos, qui asserant, omnem causam creatam esse instrumentalem comparatè ad productionem entis, in omni suo effe-

effectu reperibilis; & his neque ego contrariabor; in ordine tamen ad rationem specificam effectus, *nego illatum*: ad primam probationem *dist. ant.* Omnis causa creata, supposita pramotione physica, agit in virtute aliena, elevante ad productionem effectus in ratione specifica se excedentis. *Neg. ant.* agit in virtute aliena, sine elevatione tamen, *Permitto ant.* sed nego suppositum, ita agere in virtute aliena esse de ratione instrumenti. Dixi *primò*, causam creatam, etiam supposita pramotione physica agere posse *sine elevatione*; intellige, non sine elevatione in esse principii actualis, sed sine elevatione comparative ad effectum. Dixi *2dò*. *permitto antecedens*; quia pramotio physica non debet dici *virtus aliena*, sed motio moventis Primi. Ad alteram probationem aliter *Dist. ant.* omnis causa creata, supposita pramotione physica, agit ut mota, motione supponente virtutem agendi. *Conc. ant.* motione virtutem agendi tribuente. *Neg. ant. & conseq.* Secundum est de ratione instrumenti, primum de ratione causae secundae, dependentis, & subordinatae, qualis est omnis creatura, comparatè ad causam primam, & incretam. Nolo dicere, quòd tota hæc In-

stantia solvenda sit adversariis in concursu simultaneo.

Objic. 2dò. Si pramotio esset necessaria omni causae creatae, etiam liberae, tunc sine pramotione nulla causa creata libera posset agere; atqui causa creata libera potest agere sine pramotione, ergò causae creatae liberae pramotio non est necessaria. *Maj. supponitur. Min. prob. imò*, quando ponuntur omnia requisita ad agendum, tunc causa creata libera potest agere; atqui possunt poni omnia requisita ad agendum, sine pramotione: Ergò causa creata libera potest agere sine pramotione. *Prob. eadem min. 2dò*, Causa increata libera potest agere sine pramotione; ergò etiam sine pramotione poterit agere causa creata libera.

Resp. imò. retorq. Si concursus simultaneus Recentioristicus esset necessarius omni causae creatae etiam liberae, tunc sine concursu simultaneo Recentioristico nulla causa creata libera posset agere; atqui causa creata libera potest agere sine concursu simultaneo Recentioristico; quia sine illo possunt poni omnia requisita ad agendum: ergò causae creatae liberae concursus simultaneus Recentioristicus non est necessarius; quid jam placet dicere adversariis?

riis? *Majorem ex necessitate debent concedere; placebit ergò negare minorem, & suppositum, quòd possint poni omnia requisita ad agendum sine concursu simultaneo; jam etiam ego conc. maj. argumenti, & neg. min. atque sic ad probationem primam.*

Resp. 2do. iterum negando minorem, & suppositum, quòd sine præmotione poni possint omnia requisita ad agendum, cùm etiam ipsa præmotio æquè, ac concursus simultaneus sit requisitum quoddam, saltem ex parte actus secundi ad agendum. Dico, præmotionem esse requisitum ad agendum, non ad posse agere; & ideò

Resp. 3tio. Neg. maj. principalem, quæ malè ab adversariis supponitur; non ideò præmotio causæ creatæ necessaria est, quia sine ea non potest agere, sed quia sine ea non agit; ergò ut causa creata actu agat, constituaturque in ratione principii actualis, ideò præmotio est necessaria. Ad secundam probationem minoris nego consequ. Disparitas est; tum quia causa increata libera non habet causam se superiorem, cui per præmotionem deberet subordinari in agendo; tum quia causa increata etiam in ratione principii actualis, utpote purissima actualitas, est completissima; ergò ite-

rùm non indiget præmotione; contrarium quoad utrumque contingit in causa libera creata; ergò hæc indigebit præmotione. Si vellem, possem etiam instantiam sic retorquere; causa increata libera potest agere sine concursu simultaneo Recentioristico: ergò etiam id potest causa creata libera; sed nolo retorquere.

Inst. Potest causa increata solo imperio causam creatam movere ad agendum: ergò adhuc necessaria non est præmotio physica.

Ant. prob. causa increata in prima creatione omnia produxit solo imperio: Ergò etiam de factò poterit movere causam creatam ad agendum solo imperio.

Respondent aliqui ex Thomistis imò negando consequ. ajunt enim, præmotionem physicam consistere in ipso imperio causæ increatæ formaliter immanente, ac virtualiter transeunte: ergò sicut causa increata causam creatam movet imperio, ità etiam præmovebit physicè. Sed ego cum Pluribus.

Resp. 2do. neg. ant. ad Probationem neg. consequ. disparitas est, quòd ad productionem rei solùm requiratur determinatio illius ad esse, quod fieri potest solo Imperio virtualiter transeunte; at verò ad hoc, ut causa creata agat, requiritur, eam constitui in ratione princi-

principii actualis, quod fieri non potest sine aliquo intrinsecè recepto, adeoque sine pramotione physica. Afferro notanter, sine aliquo intrinsecè recepto, quia causa creata intrinsecè deficit in ratione principii actualis, & in actu secundo completi, ergò ut defectus iste intrinsecus tollatur, debet aliquid intrinsecè recipi in causa creata. Hinc est, quòd S. Doctor q. 27. de veritate a. 6. aperte doceat, *causam secundam per prius (ad actionem scilicet) recipere influentiam causæ primæ.* Sed auctoritatem D. Thomæ sibi quoque favere putantes adversarii.

Objic. 3tio. Causa secunda se ipsam determinat sine influentia causæ primæ: ergò nulla est pramotio physica. *Conseq.* est certa, pramotio namque physica est ipsa influentia causæ primæ. *Ant. prob.* auctoritate Doctoris Angelici, passim inquentis: *Voluntatem, adeoque causam secundam, determinari ad hunc vel illum actum, non ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate, Item: Voluntatem non determinari, nisi ex se ipsa: Iterum: Determinationem voluntatis ad actus relinqui in potestate voluntatis; & alibi: Dominium voluntatis supra suos actus excludere determinationem voluntatis ad unum. Denique: Deum movere voluntatem, sed non ex necessitate determinare. Ecce! nulli-*

bi locorum D. Thomas defendit influentiam causæ primæ in secundam; ergò nullibi agnoscit pramotionem physicam.

Resp. Neg. Ant. ad probationem dico, nullum ex textibus assignatis nobis esse contrarium; non primus, secundus, & tertius, per illos enim plus non probatur, quam determinationem formalem, secundam, ac dependentem esse à voluntate, cum quo tamen adhuc stat, determinationem causalem, primam, subordinantem, ac independentem (quam defendimus esse pramotionem physicam) esse à causa prima. Ad textum atum afferro, esse quidem contra dominium voluntatis, esse determinatum ad unum per modum naturæ, non verò esse contra dominium determinationem per modum liberi; nam etiam in sententia Recentiorum Voluntas exercitè agendo determinatur ad unum absque præjudicio dominii, quia determinatur liberè; cur ergò à Thomistis noceatur dominio, cum apud ipsos voluntas ad unum determinetur liberrimè, per se ipsam libertate formali, 2da. & subordinata, per causam primam verò libertate causali; prima, & subordinante? Textus ultimus clarissimè nobis favet; dicitur enim in illo, *DEUM movere voluntatem,*
H 3 in-

infero ego; ergò DEUS movet voluntatem per motionem: ergò per præmotionem; *motus enim moventis præcedit natura motum mobilis; ut alibi deduximus.* Dicitur in illo textu iterum, *sed non ex necessitate determinare*, per quod tacite insinuat, dari quidem motionem, præmotionem, determinationem causæ primæ comparatè ad voluntatem, eamque infallibi-

litare, at non necessitare, hoc est, præmotionem inferre effectum infallibiliter, sed non necessariò, & cum destructione libertatis, ac Domini. Ecce! tam parùm ob- sunt nobis textus citati, ut etiam non mediocriter profint! Cæte- rum, quia adversarii nimis anxie videntur timere libertati creatæ, ideò pro libertate ulteriùs dico:

§. IV.

Præmotio physica nullatenus tollit libertatem creatam.

PROBATUR primò, Authoritate D. Thomæ I. p. q. 83. a. 1. ad 3. ità dicentis: *DEUS igitur est prima causa, movens & naturales causas, & voluntarias; & sicut naturalibus cau- sis, movendò eas, non aufert, quin actus earum sint naturales, ità moven- dò causas voluntarias, non aufert, quin actiones earum sint voluntariæ, sed potius hoc in eis facit: Operatur enim in unoquoque secundum ejus pro- prietatem.* Ex quo textu sic in for- ma

Argumentor primò: Quando cau- sa prima per præmotionem physi- cam causæ secundæ non aufert vo- luntarietatem, tunc præmotio phy- sica non tollit libertatem creatam; atqui causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non auf-

fert voluntarietatem: ergò Præmo- tio physica non tollit libertatem creatam. Maj. prob. Quando causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non aufert liberta- tem, tunc præmotio physica in ter- minis non tollit libertatem creatam, atqui, quando causa prima per præ- motionem physicam causæ secundæ non aufert voluntarietatem, tunc pariter per præmotionem physicam non tollit libertatem creatam; liber- tas enim creata, & voluntarietas in rigore identificantur: Ergò, quan- do causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non aufert voluntarietatem, tunc præmo- tio physica in terminis non tollit li- bertatem creatam. In hoc Syllogis- mo non video, quid possit negari;
Minor

tollit liber-

Quod inevita-
 unum, indu-
 D. Thomam,
 i determinatio
 æ liberæ, sum-
 biliter determi-
 andem D. Tho-
 : ergò deter-
 sæ secundæ li-
 citè inducit ne-
 Thomam, & ad-
 terminatio pro-
 liberæ est deter-
 natura : ergò
 : ergò tollit li-

maj. ad prob. in-
 Quod inducit ne-
 tem, est deter-
 natura *Conc. maj.*
 ssitatem conse-
 minatio per mo-
 & *conseq. De-*
 g. *min.* ad cujus
Disting. maj.
 determinat ad
 sitio necessaria,
conc. maj. quod
 minat ad unum,
 saliter, vel for-
disting. inducit
 ilitatis *conc. maj.*
 n absolutam, ac
maj. atqui præ-
 vitabiliter deter-
 minat

infero ego; ergò DEUS movet voluntatem per motionem: ergò per præmotionem; *motus enim moventis præcedit natura motum mobilis*; ut alibi deduximus. Dicitur in illo textu iterum, *sed non ex necessitate determinare*, per quod tacite insinuatur, dari quidem motionem, præmotionem, determinationem causæ primæ comparatè ad voluntatem, eamque infallibi-

litare, at non necessitare, hoc est, præmotionem inferre effectum infallibiliter, sed non necessariò, & cum destructione libertatis, ac Domini. Ecce! tam parùm ob- sunt nobis textus citati, ut etiam non mediocriter profint! Cæ- tùm, quia adversarii nimis anxie videntur timere libertati creatæ, ideò pro libertate ulteriùs dico:

§. IV.

Præmotio physica nullatenus tollit libertatem creatam.

PRobatur primò, Authoritate D. Thomæ I. p. q. 83. a. 1. ad 3. ità dicentis: *DEUS igitur est prima causa, movens & naturales causas, & voluntarias; & sicut naturalibus cau- sis, movendò eas, non aufert, quin actus earum sint naturales, ità moven- dò causas voluntarias, non aufert, quin actiones earum sint voluntariæ, sed potiùs hoc in eis facit: Operatur enim in unoquoque secundùm ejus proprietatem.* Ex quo textu sic in for- ma

Argumentor primò: Quando cau- sa prima per præmotionem phy- sicam causæ secundæ non aufert vo- luntarietatem, tunc præmotio phy- sica non tollit libertatem creatam; atqui causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non auf-

fert voluntarietatem: ergò Præmo- tio physica non tollit libertatem creatam. Maj. prob. Quando causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non aufert liberta- tem, tunc præmotio physica in ter- minis non tollit libertatem creatam, atqui, quando causa prima per præ- motionem physicam causæ secundæ non aufert voluntarietatem, tunc pariter per præmotionem physicam non tollit libertatem creatam; liber- tas enim creata, & voluntarietas in rigore identificantur: Ergò, quan- do causa prima per præmotionem physicam causæ secundæ non auf- fert voluntarietatem, tunc præmo- tio physica in terminis non tollit li- bertatem creatam. In hoc Syllogis- mo non video, quid possit negari;

Minor

Minor autem syllogismi primi aperte continetur in textu S. Doctoris, & *conclusio* non habet defectum.

Argumentor 2dò: Causa prima per præmotionem physicam operatur juxtà proprietatem causæ secundæ; atqui proprietas causæ secundæ est vel necessitas vel libertas: ergò causa prima per præmotionem physicam operatur juxtà necessitatem, vel libertatem causæ secundæ.

Subsumo: sed operans juxtà libertatem non tollit libertatem: ergò causa prima per præmotionem physicam non tollit libertatem: ergò præmotio physica non tollit libertatem causæ secundæ: ergò præmotio physica non tollit libertatem creatam. Et in isto discursu iterum non video, quid possit negari, totus enim est evidens. Hinc

Probatur resol. 2do. ratione: Quod causat libertatem creatam, non tollit libertatem creatam; quia causa non destruit, sed ponit suum effectum; atqui causa prima per præmotionem physicam causat libertatem creatam: ergò per præmotionem physicam non tollit libertatem creatam: ergò nec ipsa præmotio physica tollit libertatem creatam.

Maj. est clara penetranti terminos, & ab instantia in præmotione morali. *Min. vero Prob.* Quod causat omnem creaturam, causat etiam libertatem creatam; atqui causa prima causat omnem creaturam; ergò

etiam causat libertatem creatam.

Minor est absolute innegabilis; cum Ens à se causet Ens ab alio; atqui causa prima est Ens à se, & omnis creatura est Ens ab alio: ergò causa prima causat omnem creaturam.

Maj. prob. libertas creata est aliqua creatura; aliàs creata non esset: ergò, quod causat omnem creaturam, causat etiam libertatem creatam: ergò causa prima causat libertatem creatam; atqui libertatem creatam

actualem non causat; nisi per præmotionem physicam: ergò causa prima causat libertatem creatam actualem per præmotionem physicam.

Subsumpt. Prob. Causa prima non causat libertatem creatam actualem, nisi per causalitatem physicam; nonnisi per causalitatem, quia omnis causa causat per causalitatem:

ergò & prima; non nisi per causalitatem physicam; quia libertas creata est effectus physicus causæ primæ sicut omne ens participatum: ergò causatur per causalitatem physicam; causalitas namque moralis ad ordinem physicum se non extendit; atqui causalitas physica causæ primæ est præmotio physica: ergò causa prima non causat libertatem creatam actualem, nisi per præmotionem physicam.

Majorem jam probavi, dum asserui; igitur *prob. min.* causalitas physica causæ primæ est motio prævia causæ primæ; atqui præmotio physica est motio

prævia

prævia causæ primæ: Ergò præmotio physica est causalitas physica causa primæ. *Major* est ex notione causalitatis causæ efficientis ut sic; Omnis enim causalitas causæ efficientis motio est, via, tendentia, & actio productiva effectûs; *Minor* est manifesta in terminis, & insuper ex definitione præmotionis physicæ; ergò à primo ad ultimum causa prima per præmotionem physicam non tollit libertatem creatam actualem: ergò nec præmotio physica tollit libertatem creatam actualem. *Subsumo*: Atqui præmotio physica neque tollit libertatem creatam *potentialem*, ergò præmotio physica *nullatenus* tollit libertatem creatam. Antequàm probem *subsumptum*, sciant adversarii, me hîc nomine libertatis potentialis non intelligere eam, quæ est *suspensiva* omnis actûs, sed eam, quæ est *potentia proximè expedita ad oppositum*, eo prorsus modo, quo libertatem potentialem sumunt ipsi adversarii. Nunc

Probat subsumptum: Præmotio physica relinquit potentiam proximè expeditam ad oppositum: ergò præmotio physica non tollit libertatem creatam potentialem. *Ant. prob. imo*: Determinatio libera ad unum relinquit potentiam proximè expeditam ad oppositum; atqui præmotio physica est determinatio libera ad unum: ergò præmotio

physica relinquit potentiam proximè expeditam ad oppositum. *Major* omninò fateri debent omnes, qui concedunt voluntatem suæ non nocere libertati per hoc, quòd se liberè determinet ad unum. Sed neque *minor* obscura est; nam præmotio est determinatio ad unum; quia infallibiliter infert effectum; est etiam *libera* causaliter, quia causat libertatem. *Probatur primum Antecedens 2dò*: Vel potentia est proximè expedita ad oppositum sine præmotione physica vel non est proximè expedita? Secundum est contrà adversarios: ergò dici debet primum; si hoc: ergò potentia manet proximè expedita ad oppositum etiam cum præmotione physica. *Probatur hæc ultima consequ.* Præmotio physica non attingit potentiam, sed supponit, ut clarum est ex Eius definitione: ergò si potentia est proximè expedita ad oppositum sine præmotione physica, manebit quoque talis cum præmotione physica: ergò præmotio physica relinquit potentiam proximè expeditam ad oppositum: Ergò præmotio physica non tollit libertatem creatam *potentialem*; atqui nec tollit actualem: velut ostendimus; ergò præmotio physica nec tollit libertatem creatam actualem, nec potentialem: ergò præmotio physica *nullatenus* tollit libertatem creatam.

Sisto jam gradum, & ulterius non procedo, ut majus excurrendi spatium permittam adversariis. Igitur

Objic. 1. mō. Quod tollit à voluntate creata determinationem liberam, tollit libertatem creatam; atqui præmotio physica tollit à voluntate creata determinationem liberam: ergo præmotio physica tollit libertatem creatam. *Major est etiam THOMISTARUM. Min. prob.* Quod tollit indifferentiam ad opposita, tollit à voluntate creata determinationem liberam; determinatio enim libera habetur per indifferentiam: atqui præmotio physica tollit indifferentiam ad opposita; nam præmotio datur ad unum: ergo præmotio physica tollit à voluntate creata determinationem liberam.

Resp. 1. mō Retorquendo primum Syllogismum argumenti: Quod tollit à voluntate increata determinationem liberam, tollit libertatem increatam, atqui concursus simultaneous Recentioristicus tollit à voluntate increata determinationem liberam; quia tollit indifferentiam Divini decreti: ergo concursus simultaneous Recentioristicus tollit libertatem increatam, quod nemo dixerit.

Resp. 2. dō. Retorquendo. Secundum Syllogismum argumenti: Quod tollit indifferentiam ad opposita, tollit

à voluntate creata determinationem liberam; atqui actus exercitus voluntatis creatæ tollit indifferentiam ad opposita; quia actus exercitus datur ad unum: ergo actus exercitus voluntatis creatæ tollit à voluntate creata determinationem liberam.

Quid ergo demum erit illud, quod non tollit libertatem creatam?

Resp. 3. tiō Conc. maj. neg. min. ad Probationem Disting. claritatis causæ maj. quod tollit indifferentiam positivam, & actualem, tollit determinationem liberam *conc. maj.* quod tollit indifferentiam privativam, ac potentialem, tollit determinationem liberam *neg. maj.* atqui præmotio physica tollit indifferentiam privativam, & potentialem *conc. min.* tollit indifferentiam positivam, & actualem *neg. min.* & *conseq.* Præmotio physica causæ primæ non aufert determinationem causæ secundæ, quia datur ad hoc ipsum, ut causa secunda se ipsam determinet, quæ, quia est determinans secundum, requirit necessariò determinans primum: Iterum præmotio physica causæ primæ non aufert à determinatione causæ secundæ rationem liberi; quia omninò datur modo congruo, ac convenienti causæ secundæ, ut placet Doctori Angelico 1. 2. q. 10. a. 4. ubi ad primum ita habet: *Voluntas Divina non solum se extendit, ut aliquid fiat*

fiat per rem, quam movet, sed ut etiam eo modo fiat, quo congruit naturæ Ejus; Modus autem, qui congruit, & convenit determinationi causæ secundæ; est *ratio liberi*: ergo præmotio physica à determinatione causæ secundæ non tollit rationem liberi. Denique præmotio physica neque aufert indifferentiam libertati essentialem; cum voluntas creata etiam stante præmotione ad unum potentiam retineat ad oppositum, possitque resistere motioni, veluti rursus placet D. Thomæ, ac Concilio Tridentino. D. Thomas quodlib. 2. a. 7. ad 2. ita loquitur: *Divina motio participatur à naturâ rationali cum libertate per hoc, quod virtus rationalis habeat se ad opposita, & ideo sic DEUS movet mentem humanam ad bonum, quod potest huic motioni resistere.*

Verba autem Tridentini sunt sequentia: *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium (adeoque voluntatem creatam) à DEO, NB. motum Deo excitanti non posse dissentire, &c. anathema sit.* Jam liceat mihi in hac forma argumentum adversariorum contrà ipsos invertere: Quod non tollit indifferentiam ad opposita, neque tollit à voluntate creata determinationem liberam; atqui præmotio physica non tollit indifferentiam ad opposita: ergo præmotio physica neque tollit à voluntate creata determinationem libe-

ram. Major est à contrario ex argumento adversariorum, minor est Tridentini, & D. Thomæ; *Conclusio* non habet vitium.

Inst. primò: Imperium efficax voluntatis tollit ab intellectu determinationem liberam: ergo etiam præmotio physica causæ primæ tollit à voluntate determinationem liberam:

Resp. imò Retorquendo: Ideò imperium efficax voluntatis tollit ab intellectu determinationem liberam, quia imperium efficax datur conformiter, & juxta modum, ac naturam intellectûs, modus autem, & natura intellectûs, tanquam potentiæ formaliter necessariæ, exigit determinationem necessariam: ergo ab opposito præmotio physica causæ primæ non tollit à voluntate determinationem liberam, quia præmotio physica datur conformiter, & juxta modum ac naturam voluntatis; modus autem & natura voluntatis, tanquam potentiæ formaliter liberæ, exigit determinationem formaliter liberam. Ex quo facile

Resp. 2dò, disparitatem esse, quod imperium non detur intellectui, ut se intellectus determinet liberè, dari autem præmotionem physicam, utpote causam libertatis actualis, voluntati ad hoc ipsum, ut se liberè determinet.

Neque dicatur, hîc fieri petitionem principii, cum respondeatur per

per id, quod est in quæstione; formaliter enim est in quæstione, an verum sit, præmotionem physicam esse causam libertatis. Nam

Contrà est: Quòd tunc nullatenus fiat petitio principii, quando id, quod est in quæstione, aliundè satis probatum est; atqui præmotionem physicam esse causam libertatis, satis superque probatum est supra nostris rationibus: Ergò in præsentì non fit petitio principii: aliàs dicam ego eodem jure, adversarios quoque petere principium, dum negant præmotionem physicam esse causam libertatis; Ecce enim respondent per id, quod est in quæstione, nam formaliter in quæstione est, an verum sit, præmotionem physicam non esse causam libertatis.

Inst. 2dò: Voluntas stante præmotione physica ad unum non retinet potentiam ad oppositum: ergò nulla est tertia solutio argumenti.

Ant. prob. Si voluntas stante præmotione physica ad unum retinet potentiam ad oppositum, tunc illa potentia vel est proximè expedita, vel non? Alterum Thomistis non favet: ergò dici debet primum; Atqui hoc est falsum: ergò voluntas stante præmotione physica ad unum non retinet potentiam ad oppositum. *Subsumpt. prob.* Potentia, cui deest requisitum quoddam essentialiale ad oppositum; non est pro-

ximè expedita ad oppositum; atqui potentia, quam retinet voluntas, stante præmotione ad unum, deest requisitum quoddam essentialiale ad oppositum, nimirum ipsa præmotio physica, quæ in principiis Thomistarum, dum datur ad unum v. g. ad amorem, nullo modo datur ad ejus oppositum, v. g. ad odium: ergò potentia, quam retinet voluntas, stante præmotione physica ad unum, non est proximè expedita ad oppositum: ergò falsum est, voluntatem stante præmotione physica ad unum, retinere potentiam ad oppositum: Ergò nulla est tertia solutio argumenti.

Resp. imò. Retorquendo: Stante præmotione morali adversariorum ad unum vel retinet voluntas potentiam proximè expeditam ad oppositum vel non? Alterum adversariis non favet: ergò dici debet primum; atqui hoc est falsum: ergò stante præmotione morali adversariorum ad unum voluntas non retinet potentiam ad oppositum. *Subsumpt. prob.* potentia, cui deest requisitum quoddam essentialiale ad oppositum, non est proximè expedita ad oppositum; atqui potentia, quam retinet voluntas stante præmotione morali ad unum, deest requisitum quoddam essentialiale ad oppositum, nimirum ipsa præmotio moralis, quæ in principiis adversariorum, dum datur ad unum, v. g.

ad amorem, nullo modo datur ad ejus oppositum v. g. ad odium; Ejusmodi enim præmotio simultanea esset contradictoria: ergo potentia, quam retinet voluntas, stante præmotione morali ad unum non est proximè expedita ad oppositum: ergo falsum est, voluntatem, stante promotione morali ad unum, retinere potentiam ad oppositum: ergo instantia ab adversariis contra Thomistas facta est contra ipsos adversarios.

Resp. 2dò. Neg. ant. ad probationem dico, potentiam, quam retinet voluntas, stante præmotione physica ad unum, esse proximè expeditam ad oppositum, hinc probationem subsumpti *disting.* Potentia, cui deest requisitum quoddam essenziale ad oppositum, non est proximè expedita ad oppositum, si deest requisitum tenens se ex parte potentiæ, & actus primi. *Conc. maj.* Si deest requisitum, tenens se ex parte actus secundi & actualis Exercitii, *Neg. maj.* & sic *distinct. min.* *Nego conseq.* Potentia, etiam ut est proximè expedita, plus non dicit, quàm *posse operari*, si potentia sit activa; atqui ad *posse* præmotio physica nil confert, ut alibi sæpius insinuatum: Ergo præmotio physica etiam nil confert ad potentiam, etiam ut proximè expeditam: Ergo potentia ad oppositum, stante etiam præmotione physica ad unum, pot-

est esse proximè expedita. Atque hoc sonant verba formalia in definitione præmotionis physicæ: *Eamque jam aliunde proximè potentem operari* &c.

Urg. primò: Præmotio physica est requisitum tenens se ex parte actus primi: ergo potentia ad oppositum, quam retinet voluntas, stante præmotione physica ad unum, non est proximè expedita: ergo nondum satisfacit data responsio. *Ant. prob. primò à pari:* Approximatio est requisitum tenens se ex parte actus primi, ad hoc, ut ignis comburat: ergo etiam præmotio physica est requisitum tenens se ex parte actus primi, ad hoc, ut potentia sit proximè expedita. *Prob. 1mum Ant. 2dò, ratione Thomistica:* Præmotio physica est requisitum antecedens actum secundum; est enim prior operatione: atqui, quod antecedit actum secundum, tenet se ex parte actus primi: ergo præmotio physica est requisitum tenens se ex parte actus primi.

Resp. 1mò Retorq. Præmotio moralis est requisitum tenens se ex parte actus primi: ergo potentia ad oppositum, quam retinet voluntas, stante præmotione morali ad unum, non est proximè expedita: ergo instantia adversariorum non urget. *Ant. prob. 1mo à pari:* Approximatio &c,

Resp.

Resp. 2dò. Neg. ant. ad primam probationem est disparitas, quòd approximatio igni necessaria sit, ut possit comburere, ignis enim non habet potentiam proximè expeditam comburendi *aliquod distans*; Econtra autem præmotio physica necessaria non est, ut causa secunda possit v. g. amare, quòd velim benè penetrari ex mente omnium prorsus Thomistarum: ergò approximatio comparatè ad ignem erit requisitum se tenens ex parte actûs primi, quin tamen tale requisitum sit præmotio physica comparatè ad causam secundam. Ad alteram probationem *disting. maj.* Præmotio physica est requisitum antecedens actum secundum tam causalem, quàm formalem *neg. maj.* est requisitum antecedens actum secundum formalem, non tamen causalem, *subdisting.* est antecedens per modum exercitii applicativi *Conc. maj.* per modum cuiusdam potentialis. *Neg. maj. disting. etiam min.* atqui quod antecedit actum secundum tam causalem, quàm formalem, tenet se ex parte actûs primi. *Conc. min.* quod antecedit actum secundum formalem, non tamen causalem, tenet se ex parte actûs primi, *subdisting.* Si antecedat per modum potentialis, & indifferentis, veluti fortè apud quosdam adversarios antecedit præmotio moralis *Conc. min.* Si antecedat per modum Exer-

citii applicativi. *Neg. min. & conseq.*

Igitur præmotio physica antecedit actum secundum formalem creaturæ, cùm illius sit causa; antecedit autem per modum exercitii, cùm sit causalitas creata causæ primæ; Dico primò, præmotionem physicam antecedere per modum Exercitii, non tamen per modum *naturæ*, sed per modum exercitii *liberi*; quia applicat creaturam liberam relicta actuali indifferentia Judicii juxtà exigentiam libertatis.

Dico 2dò, præmotionem physicam antecedere actum secundum formalem creaturæ, non verò causalem. Ratio est; quia nihil antecedit se ipsum; atqui præmotio physica est ipse actus secundus causalis: ergò præmotio physica non antecedit actum secundum causalem. Dico 3.tio, præmotionem physicam esse actum secundum causalem: hinc inter actum primum formalem, & actum secundum formalem admitto actum medium, sed generis & ordinis diversi. Et præmotio quidem debet dici actus *secundus*, quia est exercitium, dein debet dici actus *causalis*, quia est exercitium applicativum, & causale.

Urg. 2dò. Stante præmotione physica ad unum, causa 2da neque potest elicere oppositum:

ergò stante præmotione physica ad unum, causa 2da neque habet potentiam ad oppositum. *Ant. prob.* stante præmotione physica ad unum causa secunda nunquam actu elicit oppositum; sicut ligatus catenis nunquam actu ambulat; ergò etiam, stante præmotione physica ad unum, causa 2da neque potest elicere oppositum; frustra namque est potentia, quæ nunquam redigitur in actum.

Resp. imò retorq. stante concursu simultaneo actuali ad unum causa 2da neque potest elicere oppositum: ergò stante concursu simultaneo actuali ad unum causa 2da neque habet potentiam ad oppositum. *Cons. est à pari. Ant. prob.* ideò causa 2da, stante præmotione physica ad unum, juxta adversarios neque potest elicere oppositum, quia stante præmotione physica ad unum nunquam actu elicit oppositum; ergò etiam ideo causa 1da, stante concursu simultaneo actuali ad unum, non poterit elicere oppositum, quia stante concursu simultaneo actuali ad unum nunquam actu elicit oppositum; nunquam enim causa 2da actu conjunget duos actus contrarios: ergò stante concursu simultaneo actuali ad unum, causa 2da neque habet potentiam ad oppositum, quod utique non admittent adversarii!

Resp. 2dò Neg. Ant. ad Prob. neg. conseq. & ajo illud argumentum esse vitiosum, quia continet fallaciam consequentis; infert enim ex negatione cujusdam antecedentis negationem consequentis, scilicet ex negatione actus oppositi, negationem potentiae actum oppositum, quod est omninò sophisticum; veluti si ex negatione hominis inferrem negationem animalis. Sed quidquid sit! in forma ad probationem instantiæ gratis.

Resp. 3tiò. Disting. Conseq. Ergò etiam stante præmotione physica ad unum causa secunda neque potest elicere oppositum, neque potest potentia consequente *conc. cons.* neque potest potentia antecedente *neg. conseq.* Explico: Nomine potentiae antecedentis talem virtutem intelligimus, quæ causæ 2dæ competat absque nulla suppositione cujusdam tertii, potentia econtrà consequens hîc aliud non est, quàm illa ipsa virtus antecedens; prout actu exercita, dependet à quodam tertio; nunc ergò, cùm causa secunda, etiam stante præmotione ad unum, habeat virtutem eliciendi oppositum priori modo, non autem modo posteriori, ex defectu tertii, à quo in exercitio dependet (illud enim tertium in nostro supposito est præmotio physica, quæ, dum datur

datur ad unum, non datur simul ad oppositum) sic causa 2da, etiam stante præmotione physica ad unum, poterit quidem elicere oppositum *potentiâ antecedente*, non verò poterit *potentiâ consequente*; hoc est, stante præmotione physica ad unum absolutè quidem manet potentia ad oppositum, nunquam tamen fieri potest, ut cum præmotione ad unum actu ponatur oppositum, impossibilitate cadente super actum, non super potentiam. Atque ista est mens D. Thomæ q. 1. de poten. a. 5. ad 1. ubi in simili exponens propositionem: *DEUS non potest facere, nisi à se præcognitum*, expressè ait, eam habere hunc sensum: *Non potest esse, quòd aliquid fiat à DEO, & non sit à DEO præcognitum.* Ad axioma philosophicum

Resp. 4tò. Illam potentiam non statim esse frustrà, quæ nunquam redigitur in actum, aliàs quomodo potentia ridendi in Christo Domino non fuisset frustranea, cum tamen Christus probabiliter nunquam exercitè riserit? illa ergò potentia frustranea est, quæ neque potentia antecedente, neque potentia consequente est redigibilis in actum; atqui talis non est potentia causæ secundæ ad oppositum, etiam stante præmotione physica ad unum, ut immediatè audivimus; ergò potentia cau-

sæ 2dæ ad oppositum, etiam stante præmotione physica ad unum, non est frustranea, quamvis stante præmotione physica ad unum nunquam exercitè redigatur in actum oppositum; ad interjectam paritatem

Resp. 5tò. esse latissimam disparitatem inter ligatum catenis, & causam 2dam physicè præmotam ad unum; hæc ad eliciendum oppositum defectum duntaxat habet ex parte actûs 2di, propter absentiam præmotionis ad oppositum, ille ambulare non potest, quia defectum habet etiam ex parte actûs primi, & potentiæ proximè expeditæ; nam potentia proximè expedita ad ambulandum non est in pedibus ineptis, sed capacibus motûs progressivi.

Urg. 3tò. Stante præmotione physica ad unum, causa secunda neque habet potentiam antecedentem ad oppositum: ergò argumentum necdum est solutum. *Ant. prob.* Causa secunda stante præmotione physica ad unum non habet potentiam dandi sibi præmotionem ad oppositum: ergò etiam non habet potentiam antecedentem ad oppositum, *Ant.* est certum in via Thomistica: *Conseq. Prob.* Causa 2da non habens potentiam eliciendi actionem oppositam, non habet potentiam antecedentem ad oppositum: ergò

gò etiam causa secunda non habens potentiam dandi sibi præmotionem ad oppositum, non habebit potentiam antecedentem ad oppositum; sicut enim actio opposita ad eliciendum oppositum essentialiter requiritur, ita & præmotio physica.

Resp. imò. retorq. in concursu simultaneo, qui apud plerosque adversarios consistit in actione causæ 2dæ; jam sic: Concursus simultaneus ad unum non destruit in causa 2da potentiam antecedentem ad oppositum, quamvis causa secunda non habeat potentiam dandi sibi concursum simultaneum ad oppositum; cum non habeat potentiam ad simul ponendos actus contrarios: ergò etiam præmotio physica ad unum non destruet in causa secunda potentiam antecedentem ad oppositum, quamvis causa secunda non habeat potentiam dandi sibi præmotionem physicam ad oppositum.

Resp. 2dò. Neg. ant. ad Prob. neg. conseq. ad cuius ulteriorem *Prob. neg. rursus conseq.* disparitas inter potentiam eliciendi actionem oppositam, & dandi præmotionem physicam est, quòd potentia prior sit ordinis secundi: ergò convenire debet causæ secundæ, ut in ratione potentis sit completa, & proximè expedita; at verò potentia posterior, sicut ejus termi-

nus, ordinis primi, ac supremi est: ergò convenire non debet causæ secundæ, & inferiori, sed causæ primæ, & supremæ. Et ideò, quamvis potentia suprema sese extendere debeat ad omnem rationem causæ inferioris, non tamen econtrà potentia inferior extendere se debet, imò nec potest ad omnem rationem, & modum causæ superioris; quia illa potentia est absoluta, & subordinans, hæc verò dependens, & subordinata. Ex quo sequitur, potentiam causæ primæ attingere determinationem, & causalitatem causæ secundæ, non tamen potentiam causæ secundæ attingere causalitatem causæ primæ, sive præmotionem physicam.

Objic. 2dò. Quod inducit necessitatem antecedentem, tollit libertatem; atqui præmotio physica inducit necessitatem antecedentem: ergò præmotio physica tollit libertatem creatam. *Maj.* in nullis principiis est negabilis; quodlibet enim tollitur per suum contrarium; atqui necessitas antecedens contraria est libertati creatæ: ergò libertas creata tollitur per necessitatem antecedentem. *Min. verò prob.* quod infert effectum inimpedibiliter, inducit necessitatem ex terminis; atqui præmotio physica infert effectum, scilicet actionem causæ secundæ, in-

inimpedibiliter, ut unanimiter docent Thomistæ: ergo præmotio physica inducit necessitatem, & quidem *antecedentem*; quia illa necessitas est antecedens, quæ provenit à suppositione cujusdam tertii antecedentis; atqui necessitas, de qua disputamus, provenit à suppositione cujusdam tertii antecedentis, nimirum à præmotio-
ne physica: ergo ista necessitas est antecedens: ergo præmotio physica inducit necessitatem antecedentem; ergo præmotio physica tollit libertatem creatam.

Resp. imò. retorq. Quod infert effectum inimpedibiliter, inducit necessitatem ex terminis; atqui præmotio moralis actualiter movens, in instanti, quo movet actualiter, infert effectum, actionem nimirum causæ secundæ, inimpedibiliter; præmotio enim moralis, actualiter movens, & actio causæ secundæ actualiter motæ indispensable sunt simul; secus præmotio moralis actualiter movens moveret actualiter, & non: ergo præmotio moralis actualiter movens in instanti, quo movet actualiter, inducit necessitatem; & quidem *antecedentem*: quia illa necessitas est antecedens, quæ provenit à suppositione cujusdam tertii antecedentis; atqui, necessitas, de qua disputamus, provenit à suppositione cujusdam tertii

antecedentis, nimirum à præmotio-
ne morali, quæ eo ipso antecedit est, quia *Præ - motio*: ergo illa necessitas est antecedens: ergo præmotio moralis inducit necessitatem antecedentem: ergo præmotio moralis tollit libertatem creatam.

Resp. adò. Conc. maj. neg. min. ad
cujus probationem inprimis *neg. maj.* quæ non patet ex terminis; nam ex sequela inimpedibili effectus plus non infertur, quam ejus infallibilitas, at non necessitas: inter necessitatem autem absolutam, & antecedentem, & inter infallibilitatem differentia hæc est; quod necessitas absoluta & antecedens sequatur vel ex indispensable connexionem terminorum, vel ex suppositione cujusdam causæ naturalis, ac necessariæ, determinantis per modum naturæ, *cum destructione Judicii indifferentis, & potentie ad oppositum*; infallibilitas econtrà (idem sentimus de necessitate conditionata, consequente) provenit ex suppositione cujusdam tertii, vel liberè assumpti, vel aliundè *causantis libertatem, ac determinantis per modum liberi, sine lesione Judicii indifferentis, & potentie ad oppositum*: Quamvis ergo præmotio physica inferat effectum inimpedibiliter, non tamen infert necessariò, sed infallibiliter, sicque non inducit necessi-

sitatem antecedentem libertati creatæ exitialem, ut perperam contendunt adversarii. Deinde sine difficultate *dist. maj.* quod infert effectum inimpedibiliter, si inferat per modum naturæ, nec sit causa libertatis, inducit necessitatem *Conc. maj.* quod infert effectum inimpedibiliter, non tamen infert per modum naturæ, sed ut causa libertatis, inducit necessitatem; *neg. Maj.* & sic *distin. min. neg. conseq.* quod concernit necessitatem antecedentem, adversarii sunt in malo supposito, dum putant, eam omnem esse necessitatem antecedentem, quæ provenit à suppositione qualicunque cujusdam tertii antecedentis, si autem hoc, quæso! cur non etiam necessitas consequens est antecedens? cum tamen & ipsa oriatur à suppositione cujusdam tertii antecedentis? non ergò suppositio qualitercunque antecedens facit necessitatem antecedentem, sed illa solùm, de qua mentionem fecimus suprà §. I. Not. 4. quò adversarios remittimus, ne idem bis dicamus. Unum adhuc est, quod in præsentì non possum non breviter insinuare, scilicet hanc propositionem: *quod sequitur ex inimpedibili per necessariam consequentiam, est inimpedibile*; esse damnatam à Sixto IV. ut refert Sylvius. I. p. q. 19, a. 8. per quod admonitos

volo adversarios, ut istam *majorem*, quam posuerunt in objectione pro probatione primæ minoris, & sic sonat: *quod infert effectum inimpedibiliter, inducit necessitatem*: cum cautela tractent. Sed contra

Inst. Juxtà concessa, quod infert effectum inimpedibiliter, nec est causa libertatis, inducit necessitatem; atqui præmotio physica infert effectum inimpedibiliter, nec est causa libertatis: ergò præmotio physica inducit necessitatem. *2da pars minoris, quæ sola est disputabilis, Probatur*: quod non est liberum in se, non est causa libertatis: atqui præmotio physica non est libera in se, cum non sit voluntaria, sed omne voluntarium antecedit: ergò præmotio physica non est causa libertatis.

Resp. imo. retorq. species impressa non est vitalis in se, & tamen est causa cognitionis vitalis: ergò etiam præmotio physica, licet non sit libera in se, tamen poterit esse causa libertatis.

Resp. 2dò. Neg. min. ad Probat. disting. maj. quod non est liberum in se, nec libertate causali, nec formali, non est causa libertatis *Conc. maj.* quod non est liberum libertate formali, benè tamen libertate causali, non est causa libertatis. *Neg. maj. & do instantiam*

tiam in omnibus causis, quarum nulla formaliter est suus effectus; *Dist. aliter min.* atqui præmotio physica non est libera in se, ut quod, *conc. min.* non est libera ut quo *neg. min.* & *conseq.* præmotio physica libera est ut quo; quia est id, quo mediante libertas creata, & ut quod talis causatur, & in actu 2do exercetur, sicut alibi demonstravimus.

Unde mirum esset, si præmotio physica *ferrea* diceretur *necessitas*, cum tamen contrarium necessitati effectum producat, libertatem nempe, & prorsus in salvo relinquat radicem libertatis, scilicet cognitionem indifferenter repræsentativam objecti, qua cognitione salvata possibile non est, dari necessitatem, ut ait Doct. Angel. 1. p. q. 83. a. 1. in ©: quomodo ergo præmotio physica erit *ferrea necessitas*? *Quomodo erit ferrea necessitas*? quæ voluntatem creatam actualem facit, eamque liberam dominam suorum actuum? & quamvis ipsa præmotio *originative* in potestate voluntatis non sit, est tamen in eius potestate *terminative*, sicque voluntas etiam præmotionis domina potest nuncupari, si præmotio sumatur *terminative*, & *quoad Exercitium*, Quomodo ergo præmotio physica erit *ferrea necessitas*? & ista non sint frustraneè dicta.

Objic. 3tio. Si tandem præmotio physica non tollit, sed causat libertatem creatam, tunc causa 2da, stante præmotione physica ad agendum, debet posse agere, & posse non agere; atqui causa 2da, stante præmotione physica ad agendum, non potest agere, & non agere: ergo præmotio physica non causat, sed tollit libertatem creatam. *Maj.* indè claret, quod ad causam liberam requiratur, posse agere, & posse non agere, etiam positis omnibus ad agendum requisitis, inter quæ requisita unum est ex potissimis præmotio physica. *Min. prob.* stante præmotione physica ad agendum actio causæ 2dæ infallibiliter ponitur juxta Thomistas: ergo stante præmotione physica ad agendum, causa 2da non potest non agere, aliàs posset simul ponere contradictoria, quod implicat. Huic argumento, ut verum fatear, plus obscuritatis, quam roboris inest, ego via plana, & trita

Resp. imo. retorq. Si propria determinatio causæ 2dæ non tollit libertatem, tunc causa 2da stante propria determinatione ad agendum debet posse agere, & posse non agere; quia causa libera etiam positis omnibus ad agendum requisitis debet posse agere, & posse non agere; inter requisita autem ad agendum unum ex potissimis

simis est determinatio propria ; atqui causa 2da , stante propria determinatione ad agendum, non potest agere, & non agere; aliàs posset simul ponere contradictoria: ergò stante propria determinatione ad agendum causa 2da non est libera: ergò propria determinatio causæ 2dæ tollit libertatem causæ 2dæ, quod est omninò vel maximè paradoxum!

Resp. 2do. Trans. maj. disting. min. atqui causa 2da, stante præmotione physica ad agendum, non potest agere, & non agere, non potest non agere potentia consequente *conc. min.* non potest non agere potentia antecedente *Neg. min.* & *conseq.* probatio non urget, quia agere, & non agere, non sunt contradictoria, si appellent, ut contingit in præsentis, supra potentiam formaliter diversam; dico igitur, causam 2dam, stante præmotione physica ad agendum non habere potentiam consequentem ad non agendum, in promptu causa est, quia stante præmotione physica ad agendum non habet præmotionem ad non agendum, seu quiescendum, quam tamen præmotionem potentia aliqua, ut sit consequens, requirit tanquam conditionem *si-ne qua non.* Dixi ad *Majorem*; *transeat*: Ratio est, quia eam Godoj omniò negat, asserens, ad

rationem causæ liberæ non exigì, ut possit se opponere etiam causæ suæ libertatis: ergò ad hoc, ne præmotio physica tollat libertatem causæ 2dæ, necesse non esse, ut stante præmotione ad agendum causa 2da etiam possit non agere. Ego pariter

Resp. 3tio. Neg. maj. ad prob. disting. maj. implicitam: Ad causam liberam requiritur posse agere, & posse non agere, etiam positis omnibus ad agendum requisitis, si requisita se teneant tantum ex parte actûs primi, & potentiæ *conc. maj.* si sint requisita ex parte actûs 2di, veluti est præmotio physica *neg. maj.* & *conseq.* Instantia est in ipsis adversariorum principiis, juxta quæ causa libera, dum actualiter agit: non potest non agere, intellige, potentiâ simultatis, & in sensu composito, quamvis possit non agere similitate potentiæ, & in sensu diviso: ergò etiam, dum adest præmotio physica ad agendum, opus non est, ut causa libera possit non agere potentiâ simultatis, & in sensu composito, sed sufficit, quòd possit non agere similitate potentiæ, & in sensu diviso. Cæterum, quia sensus compositus, & divisus adeò videtur adversariis exosus, ideò pro ipso paulò post cum aliis Thomistis stabo, antecedenter tamen ex abundanti

Resp.

Resp. 4to. Dist. maj. Si præmotio physica non tollit libertatem creatam, tunc causa 2da, stante præmotione physica ad agendum, debet posse agere, & posse non agere, si præmotio physica non tollit libertatem privativam, & potentialem *Conc. Maj.* si non tollit libertatem positivam, & actua-lem. *Neg. maj.* & *permiss. min. ac distinc. cons. neg. conseq.* posse agere, & non posse agere, pertinent in terminis ad libertatem potentialem privativam, ac suspensivam, quam per præmotionem physicam tanquam per causam Exercitii formalis tolli ultrò concedunt Thomistæ; sic ergò arguendò neque tangunt difficultatem adversarii, utpote quæ tantum procedit de libertate actuali, & in actu 2do. Si tamen placet sic formare argumentum: *Si præmotio physica non tollit libertatem creatam, tunc causa 2da, stante præmotione physica ad agendum, debet posse non agere; atqui causa 2da, stante præmotione physica ad agendum non potest non agere: ergo præmotio physica tollit libertatem creatam.* Si inquam, sic placet formare argumentum, tunc in favorem sensus compositi, & divisi ulterius

Resp. stò disting. maj. Si præmotio physica non tollit libertatem creatam, tunc causa secunda stante præmotione physica ad agendum,

debet posse non agere, in sensu diviso. *Conc. maj.* tunc debet posse non agere in sensu composito. *Neg. maj.* Atqui causa secunda, stante præmotione physica ad agendum non potest non agere in sensu composito. *Conc. min.* non potest non agere in sensu diviso. *Neg. min.* & *conseq.* Ecce! stante præmotione physica ad agendum causa secunda propter efficaciam præmotionis infallibiter actu agit; atqui cum actuali actione non potest conjungere actualem negationem actionis, quæ enim est illa potentia, quæ se extendit ad ponenda simul vel privativè, vel contradictoriè opposita? ergò stante præmotione physica ad agendum causa secunda non potest conjungere cum actuali actione actualem negationem actionis & hic est sensus compositus. Deinde, etiam stante præmotione physica ad agendum, licet causa secunda non possit cum actuali actione conjungere actualem negationem actionis, habet tamen potentiam ponendi negationem actionis absolute, & separatim à positione actionis actualis. Et iste est sensus divinus.

In quo utroque sensu, amabo! quid est absurdi? utique absurdum non dicent adversarii, quod ipsi vel nolentes coguntur admittere? non spero; atqui sensum compositum & divisum etiam ipsi coguntur admittere; nunquid enim etiam ipsi ad-

admittunt, voluntatem creatam, dum ponit actionem exercitam, non posse simul ponere negationem actionis? (Ecce sensum compositum!) posse tamen etiam sub exercitio actionis ponere negationem actionis absolutè, & separatim ab actione exercita (Ecce! sensum divisum!) ergò sensus compositus & divisus non est absurdus, præsertim, cum potentiam prorsus illam servet, implicantia duntaxat se tenente ex parte actûs secundi, in quo exercitè poni duo contradictoria repugnat.

Ut autem Thomistæ non ex toto sibi gratulentur in præsentia materia, etiam de Authoritate D. Thomæ; sic breviter

Inst. Authoritate Doctoris Angelici: quod est oppositum, & inimicum libertati, tollit libertatem; atqui præmotio physica est opposita, & inimica libertati juxta D. Thomam: ergò præmotio physica tollit libertatem juxta D. Thomam. *Maj. est evidens*; oppositum enim tollitur per oppositum. *Min. prob. determinatio aliena est inimica libertati* juxta D. Thomam in secundum sentent. dist. 39. atqui præmotio physica est determinatio aliena; cum sit determinatio causæ primæ: ergò præmotio physica est inimica libertati.

Resp. imò Retorq. alio textu D. Thomæ: quod non tollit domini-

um, non tollit libertatem; atqui præmotio physica non tollit Dominium juxta D. Thomam: ergò præmotio physica non tollit libertatem juxta D. Thomam. *Maj. est evidens*, libertas enim definitur per dominium. *Min. prob.* dominium in voluntate habetur non per exclusionem causæ primæ juxta D. Thomam de potent. a. 7. ergò Dominium in voluntate habetur non per exclusionem præmotionis physicæ, hæc enim est causalitas causæ primæ: ergò dominium in voluntate habetur cum præmotione physica: ergò præmotio physica non tollit libertatem.

Resp. 2do. Neg. min. ad prob. disting. maj. determinatio aliena est inimica libertati, si sit determinatio aliena per modum naturæ, aut causæ creatæ. *Conc. maj.* Si sit determinatio aliena per modum liberi, aut causæ increatæ *neg. maj.* & sic *Distinc. min. neg. conseq.* Determinatio aliena per modum naturæ est inimica libertati, quia inducit necessitatem, quam non inducit determinatio aliena per modum liberi. Item determinatio aliena causæ creatæ est inimica libertati; quia causa creata causam liberam non determinat juxta modum sibi congruum, utpote quem causaliter non continet; At verò causa increata causam liberam determinat juxta modum sibi congruum, utpote quem tamen ens ab alio causaliter, & eminenter continet:

finet : ergò determinatio aliena causæ increatæ, adeoque præmotio physica non est inimica libertati : ergò præmotio physica non tollit libertatem juxta D. Thomam. Verum

Urg. Juxta concessa, determinatio aliena *per modum naturæ* est inimica libertati ; atqui præmotio physica juxta D. Thomam est determinatio aliena *per modum naturæ* : ergò præmotio physica juxta D. Thomam est inimica libertati. *Maj. est nostra, min. prob.* quod inducit necessitatem, est determinatio *per modum naturæ* ; atqui præmotio physica inducit necessitatem juxta D. Thomam : ergò præmotio physica est determinatio *per modum naturæ* juxta D. Thomam. *Maj.* à nemine controvertitur. *Min. denuò prob.* quod inevitabiliter determinat ad unum, inducit necessitatem juxta D. Thomam q. 22. de verit. a. 5. ubi sic habet : *ex hoc aliquid est necessarium, quod est inevitabiliter determinatum ad unum* ; atqui præmotio physica inevitabiliter determinat ad unum juxta Eundem D. Thomam, & nosmetipsos : ergò præmotio physica inducit necessitatem, juxta D. Thomam : ergò præmotio physica est determinatio aliena *per modum naturæ* juxta D. Thomam : ergò præmotio physica est inimica libertati juxta D. Thomam ; ergò præmotio physica juxta concessa est

inimica libertati : ergò tollit libertatem.

Resp. 1mo Retorq. Quod inevitabiliter determinat ad unum, inducit necessitatem juxta D. Thomam, & adversarios : atqui determinatio propria causæ secundæ liberæ, sumpta exercitè, inevitabiliter determinat ad unum juxta Eundem D. Thomam, & adversarios : ergò determinatio propria causæ secundæ liberæ, sumpta exercitè inducit necessitatem juxta D. Thomam, & adversarios : ergò determinatio propria causæ secundæ liberæ est determinatio *per modum naturæ* : ergò est inimica libertati : ergò tollit libertatem.

Resp. 2do. Neg. maj. ad prob. imprimis disting. maj. Quod inducit necessitatem antecedentem, est determinatio *per modum naturæ* *Conc. maj.* quod inducit necessitatem consequentem, est determinatio *per modum naturæ* *Neg. maj. & conseq.* Deinde *permitto maj. neg. min.* ad cujus probationem aliter *Disting. maj.* quod inevitabiliter determinat ad unum, si est suppositio necessaria, inducit necessitatem *conc. maj.* quod inevitabiliter determinat ad unum, si est suppositio causaliter, vel formaliter libera, *subdisting.* inducit necessitatem infallibilitatis *conc. maj.* inducit necessitatem absolutam, ac strictè talem, *neg. maj.* atqui præmotio physica inevitabiliter determinat

minat ad unum, simul tamen est causaliter libera. *Conc. min.* inevitabiliter determinat ad unum, & est suppositio necessaria. *Neg. min.* & *conseq.* per quod etiam patet, ad textum D. Thomæ, qui nec in minimo nobis adversatur, intellectus vel de necessitate consequente, vel de necessitate infallibilitatis, & de inevitabili determinatione ex suppositione libera.

Gratulentur ergo sibi Thomistæ ex toto in præsentī materia de Authoritate D. Thomæ.

Et hæc sunt argumenta philosophica adversariorum; proponerem etiam quoddam argumentum Theo-

logicum contra præmotionem physicam, si vellem manum meam mittere in messē alienam, aut nisi alibi promissem permanere intrā cancellos philosophiæ; proponerem, inquam, argumentum Theologicum, quod scilicet præmotione physica causa prima videatur etiam causare peccatum, nisi timerem peccare contra meum promissum; sed tamen etiam in hoc puncto indulgeri mihi credo, si (ut huic materiæ nil defuit) præmotionem physicam ab argumento Theologico, sed omnino succinctè, vindicavero. Igitur brevissimè difficultatem tango, & sine mora dico.

§. V.

Causa prima Præmotione Physica non causat formale peccati. Ante Probationem.

Not. Sicut omne creatum, ita & peccatum, importare materiale, ac formale; materiale peccati est entitas physica, quæ, quia est ens ab alio, & creatura, absque dubio causatur à causa prima, cujus causalitati subicitur omnis creatura. Formale peccati est defectus, irrectitudo, malitia, & deformitas contra legem, Entitati physiciæ moraliter supperaddita. Nunc

Probatur resolutio 1mo. Authoritate D. Thomæ 1. 2. q. 79. a. 2. in

© ita habentis: *DEUS* sic est causa actus, quod nullo modo est causa defectus concomitantis actum; & ideo non est causa peccati.

Probatur 2do Ratione: Quod non est intrā spheram causalitatis causæ primæ, illud causa prima præmotione physica non causat; atqui formale peccati non est intrā spheram causalitatis causæ primæ: ergo formale peccati causa prima præmotione physica non causat. *Maj.* est innegabilis; quia, si causa prima aliquid

minat ad unum, simul tamen est causaliter libera. *Conc. min.* inevitabiliter determinat ad unum, & est suppositio necessaria. *Neg. min.* & *conseq.* per quod etiam patet, ad textum D. Thomæ, qui nec in minimo nobis adversatur, intellectus vel de necessitate consequente, vel de necessitate infallibilitatis, & de inevitabili determinatione ex suppositione libera.

Gratulentur ergo sibi Thomistæ ex toto in præsentī materia de Auctoritate D. Thomæ.

Et hæc sunt argumenta philosophica adversariorum; proponerem etiam quoddam argumentum Theo-

logicum contra præmotionem physicam, si vellem manum meam mittere in messē alienam, aut nisi alibi promissem permanere intra cancellos philosophiæ; proponerem, inquam, argumentum Theologicum, quod scilicet præmotione physica causa prima videatur etiam causare peccatum, nisi timerem peccare contra meum promissum; sed tamen etiam in hoc puncto indulgeri mihi credo, si (ut huic materiæ nil defit) præmotionem physicam ab argumento Theologico, sed omnino succinctè, vindicavero. Igitur brevissimè difficultatem tango, & sine mora dico.

§. V.

Causa prima Præmotione Physica non causat formale peccati. Ante Probationem.

Not. Sicūt omne creatum, ita & peccatum, importare materiale, ac formale; materiale peccati est entitas physica, quæ, quia est ens ab alio, & creatura, absque dubio causatur à causa prima, cujus causalitati subijcitur omnis creatura. Formale peccati est defectus, irrectitudo, malitia, & deformitas contra legem, Entitati physiciæ moraliter supperaddita. Nunc

Probatur resolutio 1mo. Auctoritate D. Thomæ 1. 2. q. 79. a. 2. in

© ita habentis: *DEUS* sic est causa actus, quod nullo modo est causa defectus concomitantis actum; & ideo non est causa peccati.

Probatur 2do Ratione: Quod non est intra sphaeram causalitatis causæ primæ, illud causa prima præmotione physica non causat; atqui formale peccati non est intra sphaeram causalitatis causæ primæ: ergo formale peccati causa prima præmotione physica non causat. *Maj.* est innegabilis; quia, si causa prima aliquid

minat ad unum, simul tamen est causaliter libera. *Conc. min.* inevitabiliter determinat ad unum, & est suppositio necessaria. *Neg. min.* & *conseq.* per quod etiam patet, ad textum D. Thomæ, qui nec in minimo nobis adversatur, intellectus vel de necessitate consequente, vel de necessitate infallibilitatis, & de inevitabili determinatione ex suppositione libera.

Gratulentur ergo sibi Thomistæ ex toto in præsentī materia de Auctoritate D. Thomæ.

Et hæc sunt argumenta philosophica adversariorum; proponerem etiam quoddam argumentum Theo-

logicum contra præmotionem physicam, si vellem manum meam mittere in messē alienam, aut nisi alibi promissem permanere intrā cancellos philosophiæ; proponerem, inquam, argumentum Theologicum, quod scilicet præmotione physica causa prima videatur etiam causare peccatum, nisi timerem peccare contra meum promissum; sed tamen etiam in hoc puncto indulgeri mihi credo, si (ut huic materiæ nil desit) præmotionem physicam ab argumento Theologico, sed omnino succinctè, vindicavero. Igitur brevissimè difficultatem tango, & sine mora dico.

§. V.

Causa prima Præmotione Physica non causat formale peccati. Ante Probationem.

Not. Sicūt omne creatum, ita & peccatum, importare materiale, ac formale; materiale peccati est entitas physica, quæ, quia est ens ab alio, & creatura, absque dubio causatur à causa prima, cujus causalitati subicitur omnis creatura. Formale peccati est defectus, irrectitudo, malitia, & deformitas contra legem, Entitati physiciæ moraliter superaddita. Nunc

Probatur resolutio 1mo. Auctoritate D. Thomæ 1. 2. q. 79. a. 2. in

☉ ita habentis: *DEUS* sic est causa actus, quod nullo modo est causa defectus concomitantis actum; & ideo non est causa peccati.

Probatur 2do Ratione: Quod non est intrā sphæram causalitatis causæ primæ, illud causa prima præmotione physica non causat; atqui formale peccati non est intrā sphæram causalitatis causæ primæ: ergo formale peccati causa prima præmotione physica non causat. *Maj.* est innegabilis; quia, si causa prima aliquid

minat ad unum, simul tamen est causaliter libera. *Conc. min.* inevitabiliter determinat ad unum, & est suppositio necessaria. *Neg. min.* & *conseq.* per quod etiam patet, ad textum D. Thomæ, qui nec in minimo nobis adversatur, intellectus vel de necessitate consequente, vel de necessitate infallibilitatis, & de inevitabili determinatione ex suppositione libera.

Gratulentur ergo sibi Thomistæ ex toto in præsentī materia de Auctoritate D. Thomæ.

Et hæc sunt argumenta philosophica adversariorum; proponerem etiam quoddam argumentum Theo-

logicum contra præmotionem physicam, si vellem manum meam mittere in messē alienam, aut nisi alibi promissem permanere intrā cancellos philosophiæ; proponerem, inquam, argumentum Theologicum, quod scilicet præmotione physica causa prima videatur etiam causare peccatum, nisi timerem peccare contra meum promissum; sed tamen etiam in hoc puncto indulgeri mihi credo, si (ut huic materiæ nil desit) præmotionem physicam ab argumento Theologico, sed omnino succinctè, vindicavero. Igitur brevissimè difficultatem tango, & sine mora dico.

§. V.

*Causa prima Præmotione Physica non causat
formale peccati. Ante Probationem.*

Not. Sicūt omne creatum, ita & peccatum, importare materiale, ac formale; materiale peccati est entitas physica, quæ, quia est ens ab alio, & creatura, absque dubio causatur à causa prima, cujus causalitati subicitur omnis creatura. Formale peccati est defectus, irrectitudo, malitia, & deformitas contra legem, Entitati physiciæ moraliter supperaddita. Nunc

Probatur resolutio 1mo. Auctoritate D. Thomæ 1. 2. q. 79. a. 2. in

© ita habentis: *DEUS* sic est causa actus, quod nullo modo est causa defectus concomitantis actum; & ideo non est causa peccati.

Probatur 2do Ratione: Quod non est intrā sphaeram causalitatis causæ primæ, illud causa prima præmotione physica non causat; atqui formale peccati non est intrā sphaeram causalitatis causæ primæ: ergo formale peccati causa prima præmotione physica non causat. *Maj.* est innegabilis; quia, si causa prima aliquid

Schifferl, Johann Evangelist

Philosophus resolutus

Ratisbona 1730

4 Diss. 3502,17

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10966768-3

VD18 15212734-001